

APD 2007 konačni rezultati

Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH

Bosna i Hercegovina
Agencija za statistiku
Bosne i Hercegovine

Federacija Bosne i Hercegovine
Federalni zavod za statistiku

Republika Srpska
Republički zavod za statistiku

2007

SADRŽAJ

PREDGOVOR	3
1. UVOD	4
1.1. Opšte informacije	4
1.2. Uzorak	4
1.3. Upitnici	5
1.4. Promjene u upitnicima iz 2007. u odnosu na 2004. godinu	5
1.5. Unos podataka	6
1.6. Editovanje i imputacija (neodgovor po stavkama)	6
1.7. Glavni rezultati Ankete o potrošnji domaćinstava za 2007. godinu	6
2. STANOVNIŠTVO I DOMAĆINSTVA: GLAVNE SOCIODEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE ...	7
2.1. Stanovništvo	7
2.2. Domaćinstva	13
3. UČEŠĆE DOMAĆINSTAVA NA TRŽIŠTU RADA	17
4. USLOVI STANOVANJA: KARAKTERISTIKE STAMBENIH JEDINICA I POSJEDOVANJE TRAJNIH POTROŠNIH DOBARA	26
4.1. Karakteristike stambenih jedinica	26
4.2. Posjedovanje trajnih potrošnih dobara	30
5. IZDACI ZA POTROŠNJU: NIVO I STRUKTURA	34
5.1. Glavne činjenice	34
5.2. Razlike po geografskom području i tipu naselja	37
5.3. Karakteristike domaćinstava i razlike u ponašanju po pitanju potrošnje	43
5.4. Kupovina prehrambenih proizvoda prema tipu prodajnog mjesta	49
5.5. Štednja i ekonomska situacija domaćinstava	50
6. SIROMAŠTVO: PROCJENA I GLAVNE KARAKTERISTIKE SIROMAŠNIH DOMAĆINSTAVA. ...	52
6.1. Metodološki aspekti	52
6.2. Relativno siromaštvo	53
6.3. Karakteristike siromašnih domaćinstava	54
6.4. Obrazovanje, zaposlenost i siromaštvo	56
6.5. Domaćinstva na granici siromaštva i slabo siromašna domaćinstva	57
7. POREĐENJE PODATAKA IZ 2004. I 2007. GODINE	59
7.1. Stanovništvo i struktura domaćinstava	59
7.2. Izdaci za potrošnju	62
8. TUMAČ POJMOVA	71
9. INDEKS STATISTIČKIH TABELA	74
10. STATISTIČKE TABELE	75

PREDGOVOR

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS), Federalni zavod za statistiku (FZS) i Republički zavod za statistiku Republike Srpske (RZS RS) proveli su u 2007. godini u Bosni i Hercegovini (BiH) Anketu o potrošnji domaćinstava.

U 2007. godini Anketa o potrošnji domaćinstava u Bosni i Hercegovini provedena je drugi put, prva je provedena 2004. godine. Zajedno sa Anketom o radnoj snazi, koja je prvi put provedena 2006. godine i provodi se godišnje, pruža statističkom sistemu Bosne i Hercegovine i korisnicima vjerodostojne i uporedive podatke o domaćinstvima.

Rezultati Ankete trebaju biti daljnji poticaj vladama da ulažu sredstva i kontinuirano podržavaju rad na provedbi infrastrukturnih statističkih istraživanja na godišnjem i kvartalnom nivou u skladu sa evropskim standardima.

Publikacija je rezultat zajedničkog rada kolega iz statističkih institucija, ISTAT-a (Nacionalni institut za statistiku Italije) i Konzorcija London School of Economics, koji su kroz projektne aktivnosti imali mogućnost razmijeniti znanje.

Publikacija sadrži analizu rezultata Ankete o potrošnji domaćinstava iz 2007. godine, i to: socioekonomskih karakteristika domaćinstava u BiH, učešća domaćinstava na tržištu rada, uslova stanovanja, zatim analizu nivoa i strukture izdataka domaćinstava te analizu siromaštva. Dio publikacije sadrži analizu uporednih pokazatelja Ankete o potrošnji domaćinstava iz 2004. i 2007. godine.

Fajlovi sa mikropodacima i baza agregiranih podataka bit će raspoloživi na web stranicama statističkih institucija: www.bhas.ba, www.fzs.ba i www.rzs.rs.ba.

Zahvaljujemo Vladi Italije i Cooperazione Italiana i Vladi Velike Britanije i Uredu za međunarodni razvoj Vlade Velike Britanije (DFID UK), koji su osigurali finansijsku podršku za provođenje Ankete o potrošnji domaćinstava za 2007. godinu.

Posebno zahvaljujemo stručnjacima iz ISTAT-a i LSE Konzorcija na njihovoj podršci i posvećenosti radu na daljnjem usavršavanju statističara u Bosni i Hercegovini i razvijanju njihovih kapaciteta za samostalnu implementaciju sličnih anketa u budućnosti.

1. UVOD

1.1. Opšte informacije

Anketa o potrošnji domaćinstava daje osnovne informacije koje su potrebne da bi se definisali, analizirali i interpretirali izdaci za potrošnju domaćinstava u Bosni i Hercegovini.

Anketom se, na bazi uzorka domaćinstava, prikupljaju podaci o izdacima za potrošnju sa posebnim osvrtom na socijalne i ekonomske aspekte uslova u kojima domaćinstva žive. Na osnovu dizajna uzorka, Anketa omogućava i kvalitativnu i kvantitativnu analizu životnog standarda i ponašanja domaćinstava kada je u pitanju potrošnja, uzimajući u obzir različite tipove domaćinstava, geografske i socijalne aspekte.

Osnovna svrha Ankete jeste prikupljanje informacija o strukturi i nivou izdataka za potrošnju prema glavnim socioekonomskim i geografskim karakteristikama domaćinstava; prikupljaju se svi izdaci domaćinstva za nabavku proizvoda i usluga lične potrošnje. Definicija izdataka za potrošnju takođe obuhvata proizvode koje je domaćinstvo proizvelo u svojim baštama ili na poljoprivrednim imanjima za svoju potrošnju (potrošnja iz vlastite proizvodnje), proizvode i usluge koje obezbjeđuju poslodavci u vidu plate, imputiranu rentu za stambene jedinice u kojima žive vlasnici ili koje se koriste besplatno. Svi drugi izdaci domaćinstva za potrebe koje ne spadaju u okvir potrošnje isključuju se iz koncepta izdataka za potrošnju (npr. kupovina kuće ili zemljišta, plaćanje poreza, izdaci vezani sa poslovnim djelatnostima itd.). Iznosi izdataka za potrošnju bilježe se u trenutku nabavke proizvoda i usluga, bez obzira da li su stvarno potrošeni ili plaćeni u tom trenutku (na primjer, plaćanje karticom ili u ratama).

Da bi se dobila kompletna slika, Anketom se prikupljaju podaci o izdacima za hranu i piće, stanovanje, namještaj, odjeću i obuću, zdravlje, prevoz, komunikacije, rekreaciju i slobodno vrijeme, kulturu i obrazovanje, o drugim proizvodima i uslugama koje nisu prethodno spomenute, kao i informacije o članovima domaćinstva (veza sa nosiocem domaćinstva, starosna dob, bračni status, obrazovanje, status aktivnosti, područje djelatnosti), kao i podaci o karakteristikama stanovanja.

Rezultati su dati po grupama ili kategorijama izdataka (oni koji su najrelevantniji), analiziraju se po teritorijalnoj pripadnosti, veličini i tipu domaćinstva, zanimanju i području djelatnosti nosioca domaćinstva, kao i po karakteristikama koje više od drugih utiču na nivoe potrošnje i ponašanje domaćinstva kada je u pitanju potrošnja.

Poglavlje 2 daje osvrt na stanovništvo Bosne i Hercegovine u smislu sociogeografskih karakteristika (geografsko područje, spol, starosna grupa, bračni status, obrazovanje) i u smislu strukture domaćinstva (broj članova, tip domaćinstva, prisustvo starijih i mlađih lica u domaćinstvu).

Poglavlje 3 daje analizu učešća na tržištu rada, takođe sa tačke gledišta domaćinstva, te informacije o različitoj distribuciji djelatnosti između domaćinstava.

Poglavlje 4 prikazuje detaljan opis uvjeta u kojima žive domaćinstva u Bosni i Hercegovini, u smislu karakteristika stambenih jedinica, raspoloživih usluga i vlasništva nad trajnim potrošnim dobrima.

Poglavlje 5 je posvećeno analizi izdataka za potrošnju domaćinstva. Nivoi i struktura izdataka dati su po geografskom području, tipu domaćinstva, učešću na tržištu rada i glavnim grupama ili modalitetima potrošnje. Posljednji dio poglavlja daje sintetičku analizu štednje domaćinstava i procjenu najnižeg mjesečnog prihoda koji bi zadovoljavao potrebe domaćinstva.

Poglavlje 6 prikazuje analizu siromaštva: evropska metodologija koja se koristi za analizu siromaštva ukratko je opisana i korištena s ciljem procjene i opisa siromašnih domaćinstava.

Na kraju publikacije (Poglavlje 7) data je komparativna analiza rezultata Ankete o potrošnji domaćinstava iz 2007. i 2004. godine.

Tumač pojmova i Aneks statističkih tabela dati su u prilogu publikacije.

1.2. Uzorak

Zadnji popis stanovništva u Bosni i Hercegovini proveden je 1991. godine, kada je Bosna i Hercegovina još uvijek bila u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Međutim, od tog vremena došlo je do velikih pomjeranja stanovništva. Pošto su anketna istraživanja zasnovana na uzorkom odabranim domaćinstvima kao jedinicama posmatranja, bilo je potrebno obezbjediti ažurnije podatke na osnovu kojih bi se odabrao

uzorak. Uz pomoć UNDP, 2006. godine implementiran je projekat Ažuriranja okvira uzorka u Bosni i Hercegovini. Tim projektom formiran je Prošireni okvir uzorka sa 1.456 popisnih krugova koji je predstavljao okvir iz kojeg je izabrano 9.274 domaćinstava za Anketu o potrošnji domaćinstava u 2007. godini.

Uzorak je bio dvo-etapni stratifikovani uzorak. Od ukupnog broja, u uzorak, izabranih domaćinstava, 5.661 je u Federaciji BiH, 3.135 u Republici Srpskoj i 478 u Brčko distriktu BiH.

Izabrani uzorak podijeljen je na 12 mjesečnih poduzoraka, jednake veličine (772 ili 773 jedinice mjesečno), pri čemu su mjesečni poduzorci definisani tako da osiguraju *kvartalnu vjerodostojnost procjena* tj. nepristrasne i pouzdane kvartalne procjene.

1.3. Upitnici

Anketa o potrošnji domaćinstava je statističko istraživanje kojim se, pored podataka o osnovnim demografskim, ekonomskim i socijalnim karakteristikama domaćinstva, prikupljaju i podaci o izdacima za potrošnju, potrošnju iz vlastite proizvodnje i prihodima. Na osnovu njih se izračunavaju važni indikatori životnog standarda domaćinstva kao što su uslovi stanovanja, snabdijevanje domaćinstva trajnim potrošnim dobrima, načinu zagrijavanja stana, itd.

Podaci za ovu Anketu prikupljaju se pomoću tri upitnika:

1. Dnevnik nabavki (HBS/1) u koji domaćinstvo svakodnevno, u periodu od 14 dana, bilježi količine i vrijednosti kupljenih proizvoda, kao što su hrana, piće i duhan, ali i ostalih proizvoda i usluga koja domaćinstvo obično koristi (troškovi za prevoz, lična higijena, knjige, novine i raznovrsni štampani materijal, itd.).
2. Dnevnik o potrošnji iz vlastite proizvodnje (HBS/1A) u koji domaćinstvo svakodnevno, u periodu od 14 dana, bilježi utrošene količine i procijenjene vrijednosti proizvoda koje je samo proizvelo.
3. Završni intervju (HBS/2) kojim se prikupljaju podaci o članovima domaćinstva, o izdacima domaćinstva za stanovanje, nabavku trajnih potrošnih dobara i neprehrambenih proizvoda (namještaj, usluge, odjeća i obuća, zdravlje, transport i telekomunikacije, slobodno vrijeme i rekreacija, kultura, obrazovanje, itd.), kao i podaci o prihodima i investicijama domaćinstva.

1.4. Promjene u upitnicima iz 2007. u odnosu na 2004. godinu

Izgled sva tri upitnika u Anketi o potrošnji domaćinstava za 2007. godinu je ostao isti kao i u 2004 godini. Međutim, sa ciljem zadovoljenja zahtjeva statistike nacionalnih računa i statistike cijena sve tri statističke institucije u Bosni i Hercegovini, izvršene su određene promjene u sadržaju upitnika. Promjene su usklađene sa evropskim preporukama (vezano za COICOP klasifikaciju i definicije indeksa cijena) i međunarodnim preporukama (Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke).

1. Dnevnikom nabavki prikupljaju se podaci o 164 proizvoda, od čega 103 za hranu i piće (u 2004. godini ih je bilo 151 i 94 respektivno). Najviše promjena u ovom dnevniku, u odnosu na 2004. godinu, odnosi se na razdvajanje jednog proizvoda na dva, npr. „Pekarski proizvodi (kifle, krofne, dvopek, petit keksi, pogačice, zemičke, pletenice i dr.)“ iz 2004. su u 2007. godini razdvojeni na „Pekarski proizvodi (isključujući biskvit)“ i „Biskvit sve vrste (vafli, Petit Beurre, industrijski rolati i dr.)“, kao i na promjenu naziva proizvoda radi pojednostavljivanja popunjavanja Dnevnika nabavki, npr. proizvod „Vegeta“ iz 2004 godine, je promijenjen u „Dodaci hrani (Vegeta, Začin C i dr.)“. Neki proizvodi su ponovo definisani, npr. u 2004. godini u odjeljku za prikupljanje potrošnje mesa su jestive iznutrice za sve tipove mesa bile u modalitetu „Sušeno, dimljeno i usoljeno meso i jestive iznutrice (kobasice, salame, šunke i druge mesne prerađevine)“ dok su u 2007. godini zamijenjene sa nekoliko modaliteta i to za svaku vrstu mesa posebno „Teletina i jestive teleće iznutrice (svježe i zaleđeno)“, „Junetina i jestive juneće iznutrice (svježe i zaleđeno)“, „Svinjetina i jestive svinjske iznutrice (svježe i zaleđeno)“, itd.
2. U Dnevniku o potrošnji iz vlastite proizvodnje sve promjene su prilagođene promjenama izvršenim u Dnevniku nabavki.
3. Završnim intervjuom se prikupljaju podaci o 194 proizvoda (u 2004. godini ih je bilo 162). Promjene u ovom upitniku se sastoje od promjena nekoliko referentnih perioda izdataka za potrošnju (za trajna potrošna dobra, namještaj, vozila, opremu za slobodno vrijeme i rekreaciju i školarinu), uvođenja novih modula, te promjene postojećih modula iz 2004. godine (potpuna reorganizacija pitanja ili dodavanje novih). Novi moduli uvedeni u 2007. godini su „Investicije“ i „Navika kupovanja“. U modulima „Zdravstvo“ i „Slobodno vrijeme i rekreacija, kultura i obrazovanje“ uvedena je razlika između formalnog (javno i privatno) i neformalnog načina plaćanja. U modulu „Drugi proizvodi i usluge“

uvедene su četiri nove vrste izdataka (provizija od korištenja bankarske kartice, bankarska provizija za vođenje računa, unajmljivanje sefova, ostali bankarski troškovi). Modul „Odjeća i obuća“ je potpuno promijenjen i proširen sa više modaliteta razdvajanjem kupljene odjeće i obuće na mušku, žensku i dječiju.

Za razliku od 2004. godine, nisu pravljene razlike između kupljenih novih i polovnih proizvoda izuzev kod automobila.

1.5 Unos podataka

CADI (Computer Aided Data Input) tehnika razvijena je u software-skom programu BLAISE i korištena je za unos podataka prikupljenih od domaćinstava odabranih u uzorak. Ova tehnika zasniva se na uvođenju svih mogućih kontrola kako bi se otklonile greške prilikom unosa podataka. Kontrole mogu biti u obliku upozorenja tzv. „meke“ kontrole i one koje se ne mogu proći bez njihovog eliminisanja tzv. „tvrde“ kontrole. U programu za unos podataka za ovu Anketu, sa ciljem zadržavanja upitnika onakvim kakvim ga je domaćinstvo popunilo, većinom su bile definisane „meke“ kontrole. Neke kontrole su bile kvantitativne i odnosile su se na moguće rangove za utrošene proizvode (vrijednosti u KM), dok su neke bile kvalitativne i definisane su sa ciljem osiguranja potpune popunjenosti upitnika. Greške koje su se javljale, mogle su biti promijenjene (nakon konsultacija sa metodolozima i eventualnog ponovnog zvanja domaćinstava), ali i ostavljene kao takve, te otklonjene u procesu imputacije.

1.6. Editovanje i imputacija (neodgovor po stavkama)

Editovanje i imputacija podataka omogućavaju pronalaženje grešaka (ekstrema i nedostajućih vrijednosti) i njihovo ispravljanje po principu minimalnih promjena. Za ovu svrhu korišten je software CONCORD, kao i skup ad hoc programa. Za razliku od 2004. godine, kad je CONCORD bio razvijen na Linux platformi, u 2007. godini razvijen je pod Windows okruženjem sa ciljem da ga bosanskohercegovačke statističke institucije mogu koristiti i u budućnosti.

1.7. Glavni rezultati Ankete o potrošnji domaćinstava za 2007. godinu

Iz Ankete o potrošnji domaćinstava provedene u 2007. godini, izračunat je širok spektar različitih pokazatelja o domaćinstvima, stanovništvu, uslovima stanovanja i rada, potrošnji i životnom standardu. U narednoj tabeli izdvojeni su samo neki od indikatora, a u ostalim poglavljima data je detaljna analiza svih dobijenih rezultata.

Tabela 1.1. Glavni indikatori o stanovništvu i domaćinstvima po geografskom području, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i vrijednosti u procentima)

Glavni indikatori	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
Broj anketiranih domaćinstava	4.504	2.622	342	7.468
Procijenjeni broj domaćinstava	657.984	374.715	21.914	1.054.613
Procijenjeni broj stanovnika	2.213.783	1.166.173	67.200	3.447.156
Prosječan broj članova po domaćinstvu	3,36	3,11	3,07	3,27
Ukupni mjesečni izdaci za potrošnju (u hiljadama KM)	1.085.489	511.227	28.893	1.625.612
Prosječni mjesečni izdaci za potrošnju po domaćinstvu (KM)	1.649,72	1.364,31	1.318,47	1.541,43
- za hranu i piće (KM)	535,51	473,18	429,87	511,17
- za neprehrambene proizvode (KM)	1.114,21	891,14	888,60	1.030,26
Procenat domaćinstava koja uštede dio prihoda	7,6	3,9	:	6,2
Procenat siromašnih domaćinstava	16,3	21,7	23,6	18,4
Procenat siromašnih pojedinaca	17,0	20,1	25,8	18,2

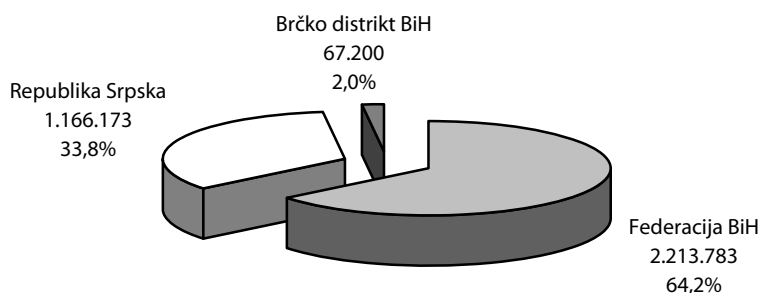

2. STANOVNIŠTVO I DOMAĆINSTVA: GLAVNE SOCIODEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE

2.1. Stanovništvo

Ukupan broj stanovnika u Bosni i Hercegovini, izračunat kao direktna procjena iz Ankete o potrošnji domaćinstava, u 2007. godini je 3.447.156; od toga 64,2% u Federaciji BiH, 33,8% u Republici Srpskoj i 2,0% u Brčko distriktu BiH. (Grafikon 2.1)

Grafikon 2.1. Stanovništvo po geografskom području, 2007. god. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Najveći broj stanovnika živi u naseljima tipa „ostalo“¹ (oko 61%): u Republici Srpskoj su to skoro dvije trećine stanovnika, dok je procenat u Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH nešto veći od 50%. (Tabela 2.1)

Tabela 2.1. Stanovništvo po tipu naselja i geografskom području, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Tip naselja	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
Gradsko	41,2	34,8	46,8	39,2
Ostalo	58,8	65,2	53,2	60,8
Ukupno (=100%)	2.213.783	1.166.173	67.200	3.447.156

Broj žena u Bosni i Hercegovini je 1.762.908, što je nešto više od broja muškaraca, kojih je 1.684.248. Prema tome, na 100 žena dolazi 96 muškaraca. (Tabela 2.2)

Brčko distrikt BiH pokazuje najviši koeficijent maskuliniteta² (97,7). Razlika između polova izražena je i u Republici Srpskoj, gdje na 100 žena dolazi 96 muškaraca, dok je ovaj odnos 95,3 u Federaciji BiH.

Struktura stanovništva po spolu proizlazi iz različitih trendova uočenih u rađanju i smrtnosti unutar ženske i muške populacije. Odnos između rođenih muškaraca i žena je skoro konstantan, jer je određen biološkim faktorima – 106 prema 100. Usljed većeg mortaliteta muškaraca u prvim godinama života, dolazi do ravnoteže spolova između 20 i 40 godine, kada je još uvijek veća stopa mortaliteta muškog stanovništva. Zbog većeg očekivanog trajanja života kod žena i veće smrtnosti muške populacije u kasnijoj životnoj dobi, broj žena se povećava u odnosu na broj muškaraca. Do promjene u strukturi prema spolu i stvaranja neravnoteže između muške i ženske populacije dolazi uticajem različitih faktora, kao što su: natalitet, mortalitet, migracije, socioekonomski faktori i dr.

1 Prema važećoj statističkoj tipologiji naseljena mjesta u BiH su svrstana u dva tipa: gradska i ostala. Tip „ostalo“ obuhvata seoska i prigradska naselja.

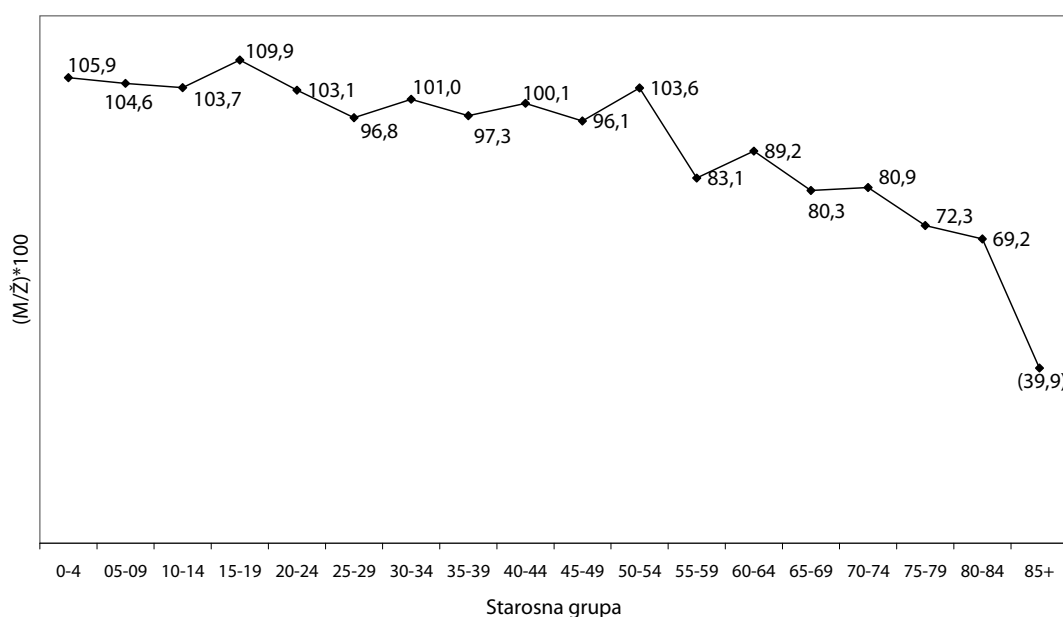
2 Broj muškaraca u datoj populaciji na 100 žena.

Tabela 2.2. Stanovništvo po spolu i koeficijentu maskuliniteta po geografskom području, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Geografsko područje	Spol		Ukupno	Spol (%)		Koeficijent maskuliniteta (%)
	Muškarci	Žene		Muškarci	Žene	
Federacija BiH	1.079.998	1.133.785	2.213.783	48,8	51,2	95,3
Republika Srpska	571.049	595.124	1.166.173	49,0	51,0	96,0
Brčko distrikt BiH	33.201	33.999	67.200	49,4	50,6	97,7
Bosna i Hercegovina	1.684.248	1.762.908	3.447.156	48,9	51,1	95,5

U nižim starosnim grupama broj muškaraca je veći od broja žena. Najveća stopa zabilježena je u grupama između 15. i 19. godine, gdje na 100 žena dolazi 110 muškaraca. (Grafikon 2.2)

Grafikon 2.2. Koeficijent maskuliniteta po starosnim grupama – Bosna i Hercegovina, 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

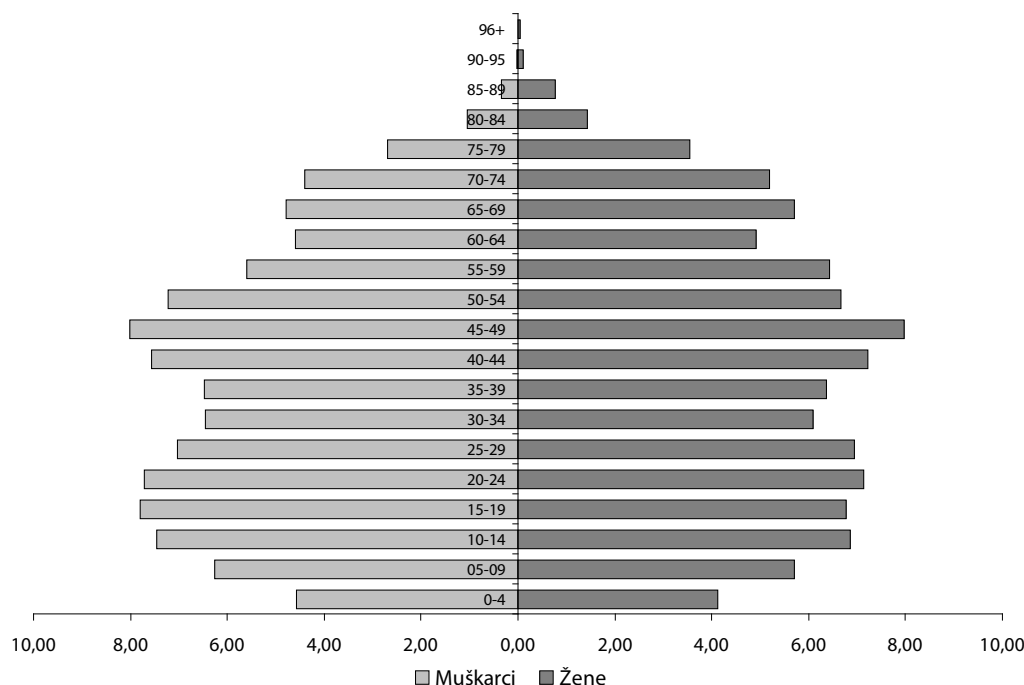
Nakon 55. godine starosti, broj muškaraca na 100 žena evidentno opada: minimalna vrijednost se vidi nakon 84. godine starosti. Među najstarijim grupama, na svakih 100 žena dolazi svega 40 muškaraca. Ova razlika u spolovima je vidljiva i na teritorijalnom nivou, a rezultat je progresivnog starenja stanovništva i dužeg očekivanog životnog vijeka žena. U Federaciji BiH najuočljivija razlika među spolovima vidi se u starosnoj grupi preko 65 godina, gdje na 100 žena dolazi 75 muškaraca. (Tabela 2.3)

Tabela 2.3. Koeficijent maskuliniteta po starosnim grupama i geografskom području, 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Starosna grupa	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
0-5	99,2	109,0	73,8	101,4
6-17	107,6	108,1	105,6	107,7
18-34	99,9	102,8	112,3	101,0
35-64	94,2	97,0	99,8	95,3
>=65	75,3	76,0	78,7	75,6
Ukupno	95,3	96,0	97,7	95,5

Struktura stanovništva po godinama starosti posebno je interesantna, jer različite pojave kao što su, recimo, reprodukcija, mortalitet i migracije uveliko zavise o životnom ciklusu. Generalno posmatrano, slabije stope rađanja i veće stope smrtnosti određuju staru populaciju, kao i prilično dugo prosječno očekivano trajanje života. Suprotno ovome, populaciju sa značajnim stopama rađanja i nižom stopom smrtnosti karakteriše mlada starosna struktura i kraće prosječno očekivano trajanje života.

Grafikon 2.3. Stanovništvo po starosnim grupama i spolu, 2007. god. (struktura u procentima)

Najbolja ilustracija starosti stanovništva na određenom geografskom području je njena starosna piramida. Ona je u direktnoj vezi sa fertilitetom, mortalitetom i migracionim kretanjima.

Iz Grafikona 2.3 se može vidjeti da je baza piramide sužena što ukazuje na malo učešće stanovništva u starosnoj grupi od 0-4, a to je korespondentno sa padom nataliteta. Kada se sagleda starosna piramida, vidi se njen nepravilan oblik, a razlog se ogleda u nepravilnom trendu rađanja, umiranja, migracionih tokova, ali i spoljnih uticaja, kao što je rat, što se odrazilo na stanovništvo u starosnim grupama od 30-39 i 60-64.

Tabela 2.4. Stanovništvo po spolu i starosnim grupama po geografskom području, 2007. god. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Starosna grupa	Geografsko područje					
	Federacija BiH		Ukupno	Republika Srpska		Ukupno
	Spol			Spol		
Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	
0-5	5,9	5,6	5,7	5,0	4,4	4,7
6-17	18,3	16,2	17,3	15,2	13,5	14,4
18-34	25,2	24,0	24,6	23,0	21,5	22,3
35-64	38,9	39,3	39,1	40,4	40,0	40,2
>=65	11,7	14,8	13,3	16,3	20,5	18,5
Prosječna starost (godine)	35,8	38,1	37,0	39,6	42,0	40,8
Medijana starosti (godine)	35,0	38,0	36,0	40,0	43,0	42,0
Ukupno (=100%)	1.079.998	1.133.785	2.213.783	571.049	595.124	1.166.173

Starosna grupa	Brčko distrikt BiH		Ukupno	Bosna i Hercegovina		Ukupno
	Spol			Spol		
	Muškarci	Žene		Muškarci	Žene	
0-5	(4,6)	(6,1)	5,4	5,6	5,2	5,4
6-17	15,9	14,7	15,3	17,2	15,3	16,2
18-34	23,6	20,5	22,0	24,4	23,1	23,8
35-64	40,8	39,9	40,3	39,5	39,6	39,5
>=65	15,1	18,8	17,0	13,3	16,8	15,1
Prosječna starost (godine)	38,7	40,2	39,5	37,2	39,4	38,3
Medijana starosti (godine)	40,0	41,0	40,0	37,0	40,0	38,0
Ukupno (=100%)	33.201	33.999	67.200	1.684.248	1.762.908	3.447.156

Pored starosne piramide, moguće je izračunati indikatore, kao što su prosječna starost i medijana starosti koji, kao što znamo, rastu kao funkcija stope starenja stanovništva.

Prosječna starost stanovništva u Bosni i Hercegovini je 38,3 godine. Muškarci su u prosjeku mlađi od žena: prosječna starost je 37,2 i 39,4 godina, respektivno. (Tabela 2.4)

Razlika u spolovima se povećava ako se uzme u obzir medijana starosti: 50% muške populacije je mlađe od 37 godina, u odnosu na 40 godina kod ženske populacije. Prosječna starost je veća od medijane što govori da je distribucija stanovništva po starosnim grupama asimetrična na desnu stranu i u odnosu na niže starosne grupe, i tako pokazuje populaciju koja je po strukturi starija.

Najveći broj stanovnika u Bosni i Hercegovini nalazi se u starosnoj grupi između 35 i 64 godine (39,5%). Stanovništvo je u prosjeku mlađe u Federaciji BiH, sa prosječkom starosti od 37 godina, dok je starija populacija u Republici Srpskoj (40,8 godina).

Mlađa populacija (do 17 godina) čini 21,6% ukupnog stanovništva. Djeca u predškolskoj dobi (ispod 6 godina) čine 5,4% ukupnog stanovništva. Federacija BiH ima veći broj mlađe populacije (23,0%), dok je ovaj procenat najniži u Republici Srpskoj (19,1%).

Starija populacija (pojedinci sa 65 godina i više) učestvuju sa 15,1% u stanovništvu, a od 100 starijih lica 57 su žene. Procenat žena preko 65 godina je 16,8%, a muškaraca 13,3%. Procenat starije populacije značajno se razlikuje po geografskom području. Posmatrano po geografskim područjima najviše starijih lica živi u Republici Srpskoj (18,5%) gdje je jedna od pet žena starija od 65 godina, a najmanje u Federaciji BiH (13,3% stanovništva).

Tabela 2.5. Strukturalni indikatori stanovništva po geografskom području, 2007. god.

Geografsko područje	Omjer djece (1)	Starija lica u odnosu na djecu (2)	Stopa starenja (3)	Stopa zavisnosti (4)
Federacija BiH	17,9	2,3	71,5	46,7
Republika Srpska	16,5	3,9	119,2	51,4
Brčko distrikt BiH	(17,0)	3,2	107,1	48,8
Bosna i Hercegovina	17,5	2,8	86,4	48,3

1 Procentualni omjer broja djece (0 - 4 godine) prema broju žena u fertilnoj dobi (15-49).

2 Omjer broja lica sa 65 godina i više i broja djece ispod 6 godina.

3 Procentualni omjer stanovništva od 65 godina i više i stanovništva od 0-14.

4 Procentualni omjer stanovništva od 0-14 i preko 65 prema stanovništvu starosne grupe od 15-64 (radno sposobno stanovništvo).

Strukturalni indikatori stanovništva pokazuju da je Republika Srpska geografsko područje sa najstarijom populacijom: omjer starijih prema broju djece, tj. omjer između broja lica preko 65 i onih mlađih od 6 godina je 3,9 (prema 2,3 u Federaciji BiH), stopa starenja pokazuje 119 lica preko 65 godina na svakih 100 pojedinaca mlađih od 15 godina, a učešće lica preko 75 godina je 6,4%, u odnosu na 5,1% za ukupno stanovništvo. (Tabele 2.5 i 2.6)

Sa druge strane, Federacija BiH je geografsko područje sa najmlađom starosnom strukturom, sa 72 starija lica na svakih 100 pojedinaca koji su mlađi od 15 godina i dva starija lica po svakom djetetu koje je mlađe od 6 godina. Osim toga, na svakih 100 pojedinaca 5 ih ima manje od 5 godina, a 4 ima 75 godina i više.

Stopa zavisnosti, tj. procentualni omjer neaktivne (lica mlađa od 15 godina i ona sa 65 godina i više) i aktivne populacije (između 15. i 64. godine) u Bosni i Hercegovini je 48,3%, što znači da na svakih 100 aktivnih dolazi 48 neaktivnih lica. Ovaj omjer ide preko 50% u Republici Srpskoj, što je rezultat većeg broja starijeg stanovništva u Republici Srpskoj.

Bosnu i Hercegovinu karakteriše nizak fertilitet. Omjer dijete-žena je mjera fertiliteta, iako neprecizna, i dobijena je iz procentualnog omjera broja djece 0-4 prema broju žena u starosnoj grupi između 15 i 49 godina i pokazuje da skoro 18 djece mlađe od 5 godina dolazi na svakih 100 žena dobi između 15 i 49 godina.

Specifična stopa fertiliteta je veća u Federaciji BiH (17,9%), u poređenju sa Republikom Srpskom (16,5%). Vrijednost dobijena za Republiku Srpsku je određena niskim prisustvom ne samo djece nego i žena u fertilnom dobu (pogledati Aneks, tabela 2).

Tabela 2.6. Strukturalni indikatori stanovništva po geografskom području, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Geografsko područje	Stanovništvo <5 (%)	Stanovništvo 5-14 (%)	Stanovništvo 15-64 (%)	Stanovništvo 65-74 (%)	Stanovništvo 75-84 (%)	Stanovništvo >=85 (%)	Ukupno stanovništvo (=100%)
Federacija BiH	4,6	13,9	68,2	9,0	3,7	0,6	2.213.783
Republika Srpska	3,8	11,7	66,1	12,1	5,6	0,8	1.166.173
Brčko distrikt BiH	(4,0)	11,8	67,2	10,7	5,9	:	67.200
Bosna i Hercegovina	4,3	13,1	67,4	10,1	4,4	0,7	3.447.156

Stanovništvo starosti 85 i više godina, čini 0,7% ukupne populacije u Bosni i Hercegovini. Teritorijalne razlike su evidentne i u ovoj populaciji gdje Republika Srpska bilježi veći broj te populacije u odnosu na Federaciju BiH (0,8% u odnosu na 0,6%, respektivno). (Tabela 2.6) Posmatrajući po spolu, muškarci su imali učešće od 28,5%, dok je ženska populacija bila mnogobrojnija i činila je 71,5% stanovnika ove starosne grupe. (Tabela 2.7)

Tabela 2.7. Strukturalni indikatori stanovništva po geografskom području i spolu, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Geografsko područje	Stanovništvo >=75 (=100%)	Muškarci >=75 (%)	Žene >=75 (%)	Stanovništvo >=85 (=100%)	Muškarci >=85 (%)	Žene >=85 (%)
Federacija BiH	94.615	39,1	60,9	12.983	28,2	71,8
Republika Srpska	74.640	40,6	59,4	9.295	29,5	70,5
Brčko distrikt BiH	4.180	(47,8)	(52,2)	:	-	:
Bosna i Hercegovina	173.435	40,0	60,0	22.480	28,5	71,5

U populaciji preko 15 godina 61,7% lica je oženjeno/udato ili živi zajedno sa partnerom. (Tabela 2.8) Više od 25,0% je neoženjeno/neudato, ali primjećuju se značajne razlike po spolovima: među muškarcima ova vrijednost je 30,7%, što je dosta više nego među ženama (21,5%).

Razlika u spolovima je najočiglednija u starosnim grupama između 25. i 34. godine, gdje je procenat neoženjenih muškaraca skoro duplo veći u odnosu na procenat neudatih žena (46,1% i 26,1%, respektivno), (pogledati Aneks, tabela 4).

Tabela 2.8. Populacija od 15 i više godina po spolu, bračnom statusu i starosnim grupama, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Spol	Starosna grupa	Bračni status				Ukupno (=100%)
		Neoženjen/ neudata	Oženjen/udata ili žive zajedno u neformalnom braku	Razveden/a ili rastavljen/a	Udovac/ica	
Muškarci	15-24	95,8	4,0	:	:	260.984
	25-34	46,1	52,6	:	:	226.992
	35-64	9,5	86,2	2,2	2,1	664.609
	>= 65	(1,9)	78,2	(1,4)	18,5	224.060
	Ukupno >=15	30,7	63,8	1,5	4,1	1.376.645
Žene	15-24	84,0	14,9	:	:	245.232
	25-34	26,1	70,5	(2,6)	:	229.796
	35-64	5,4	79,4	3,4	11,7	697.456
	>= 65	3,8	42,2	(2,0)	52,0	296.199
	Ukupno >=15	21,5	59,8	2,6	16,2	1.468.683
Ukupno	15-24	90,1	9,3	:	:	506.216
	25-34	36,1	61,6	1,9	:	456.788
	35-64	7,4	82,7	2,8	7,0	1.362.065
	>=65	3,0	57,7	1,7	37,6	520.259
	Stanovništvo >=15	25,9	61,7	2,1	10,3	2.845.328

Najviše neoženjenih/neudatih lica su mladi iz starosne grupe od 15. do 24. godine (90,1%), a samo 9,3% njih je oženjeno/udato ili živi sa partnerom. Sa druge strane, najviše oženjenih/udatih ili koji žive sa partnerom su u grupi od 35. do 64. godine (82,7%), dok je kod populacije starosne grupe od 25. do 34. godine ta vrijednost 61,6%.

Broj razvedenih lica je veći kod populacije od 35. do 64. godine (2,8%), dok taj procenat kod lica starijih od 65 godina iznosi 1,7%. Na svakih 10 stanovnika, starosne dobi 15 godina i više, jedno lice je udovac/udovica, a od svakih 100 udovaca/udovica 81 su žene. Iz analize bračnog statusa po teritorijama ne proizilaze značajne razlike.

Socioekonomska slika zemlje može se dopuniti analizom nivoa obrazovanja stanovništva, što opet ovisi o starosnoj strukturi.

Sljedeći indikatori pokazuju obrazovanost stanovništva po starosnim grupama i spolu. Ustvari, svaki pojedinačni indikator izračunat je po starosti populacije koja odgovara ili je iznad minimuma potrebne starosne dobi za sticanje stepena obrazovanja.

Tabela 2.9. Indikatori dobi i nivoa obrazovanja po spolu i geografskom području, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Dob i nivo obrazovanja	Geografsko područje											
	Federacija BiH			Republika Srpska			Brčko distrikt BiH			Bosna i Hercegovina		
	M.	Ž.	Ukupno	M.	Ž.	Ukupno	M.	Ž.	Ukupno	M.	Ž.	Ukupno
Lica od 16 i više godina bez stepena obrazovanja	4,9	14,4	9,8	5,1	16,9	11,2	:	12,6	8,4	4,9	15,2	10,2
Lica od 65 i više godina bez stepena obrazovanja	14,6	47,2	33,2	15,7	52,4	36,6	:	(38,0)	(27,5)	15,1	49,1	34,5
Lica od 75 i više godina bez stepena obrazovanja	24,5	62,2	47,5	27,2	67,0	50,9	:	:	(42,5)	25,7	64,2	48,8
Lica od 23 i više godina sa najvišim stepenom obrazovanja (a)	6,5	4,7	5,5	4,7	2,6	3,6	:	:	:	5,8	3,9	4,8

(a) Stepenn obrazovanja = 'fakultet, akademija ili specijalizacija, zvanje magistra ili doktora.'

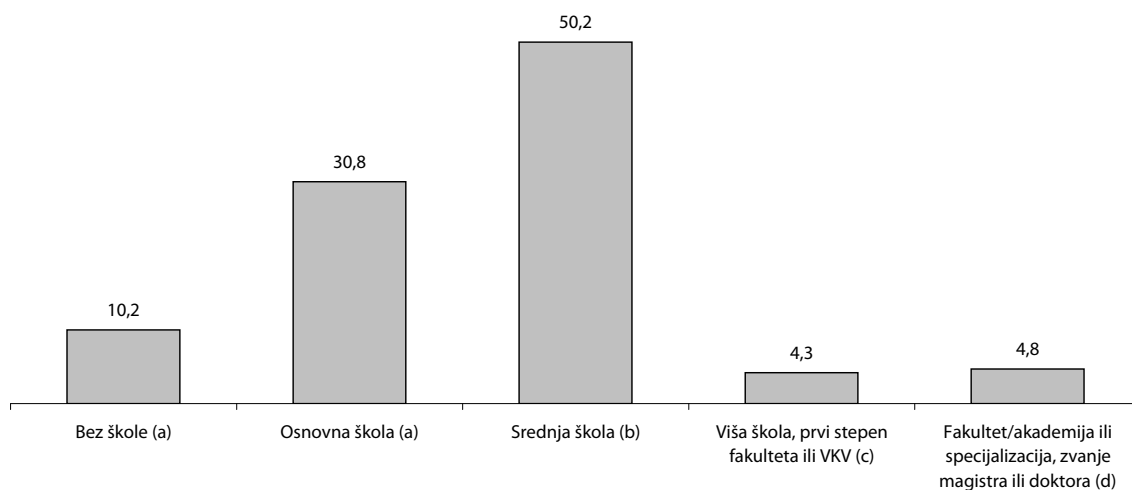
Sa starošću se povećava i broj lica bez stepena obrazovanja. Ako je prosječna vrijednost 10,2% kod lica od 16 godina i više, ona prelazi 1/3 kod lica preko 65 godina i ide skoro do pola (48,8%) kod lica starijih od 75 godina. (Tabela 2.9)

Iz analize po geografskim područjima se vidi da Republika Srpska ima najveći procenat lica od 16 godina i više bez stepena obrazovanja i to 11,2%, zatim Federacija BiH 9,8%, a najmanji procenat je u Brčko distriktu BiH i to 8,4%.

Republika Srpska je područje i sa najvećim brojem starijih lica (65 i više godina) bez stepena obrazovanja (36,6%), dok je taj procenat najniži u Brčko distriktu BiH (27,5%).

Procenat žena bez obrazovanja je tri puta veći nego kod muškaraca: 15,2% žena od 16 godina i više nema obrazovanja, nasuprot muškarcima kojih je 4,9% bez obrazovanja. Ta razlika je još izraženija kod žena u starijoj dobi: nakon 64. godine procenat neobrazovanih lica je 15,1% kada su u pitanju muškarci i 49,1% kada su u pitanju žene. Nadalje, među ženama starosti preko 74 godine 64,2% nema nikakav stepen obrazovanja. Kada su u pitanju muškarci, vrijednost je daleko manja, 25,7%.

Grafikon 2.4. Stanovništvo po stepenu obrazovanja, 2007. god. (struktura u procentima)

- (a) Odnosi se na stanovništvo od 16 i više godina; (b) Odnosi se na stanovništvo od 18 i više godina; (c) Odnosi se na stanovništvo od 20 i više godina; (d) Odnosi se na stanovništvo od 23 i više godina.

Završenu osnovnu školu ima 30,8% lica sa 16 godina i više, dok 50,2% lica sa 18 godina i više imaju diplomu srednje škole.

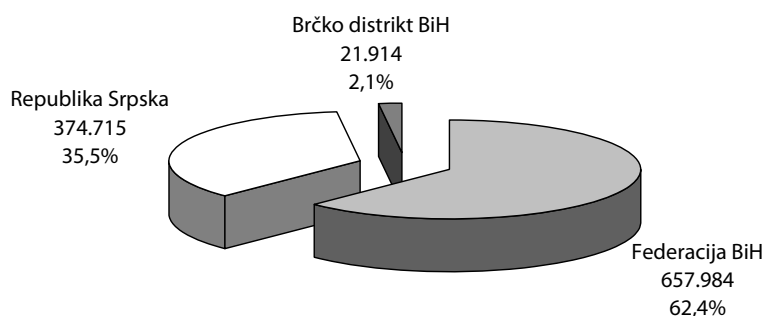
Što se tiče viših nivoa obrazovanja, 4,3% lica od 20 godina i više, ima višu školu-prvi stepen fakulteta ili VKV; dok 4,8% stanovništva u starosnoj dobi od najmanje 23 godine ima fakultetsku diplomu.

2.2. Domaćinstva

U Bosni i Hercegovini u 2007. godini živi 1.054.613 domaćinstava, sa prosječnom veličinom domaćinstva od 3,27 člana. Više od pola domaćinstava (58,5%) živi u naseljima tipa „ostalo“, gdje su u prosjeku domaćinstva i veća (sa 3,40 člana u odnosu na 3,08 u gradskim domaćinstvima). (Tabele 2.10 i 2.11)

U Federaciji BiH živi 62,4% domaćinstava, 35,5% u Republici Srpskoj i 2,1% u Brčko distriktu BiH. (Grafikon 2.5) Što se tiče veličine domaćinstava, u prosjeku domaćinstva koja žive u Federaciji BiH imaju nešto veći broj članova u odnosu na Republiku Srpsku i Brčko distrikt BiH.

Grafikon 2.5. Domaćinstva po geografskom području, 2007. god. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

U Republici Srpskoj 65,5% domaćinstava živi u naseljima tipa „ostalo“, u Federaciji BiH 54,7% i Brčko distriktu BiH 53,2%. U tim naseljima domaćinstva u Republici Srpskoj predominantno čine starija lica i predstavljaju 3/4 starijih lica koja žive sama ili sa bračnim drugom.

Tabela 2.10. Domaćinstva po tipu naselja i geografskom području, 2007. god. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Tip naselja	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
Gradsko	45,3	34,5	46,8	41,5
Ostalo	54,7	65,5	53,2	58,5
Ukupno (=100%)	657.984	374.715	21.914	1.054.613

Prosječna veličina domaćinstva u Federaciji BiH je 3,06 u gradskim naseljima i 3,62 u naseljima tipa „ostalo“, dok u Brčko distriktu BiH nema razlike u veličini domaćinstva u gradskim i naseljima tipa „ostalo“ (3,07 članova). (Tabela 2.11)

Analiza veličine domaćinstava pokazuje visok procenat velikih domaćinstava. Skoro pola domaćinstava (44,3%) ima barem 4 člana, a oko 1/5 su domaćinstva sa pet ili više članova (20,7%). Domaćinstva sa 4 ili više članova su, uglavnom, ona koja čine bračni parovi sa dvoje ili više djece, što predstavlja više od 1/4 ukupnih domaćinstava. (Tabela 2.12) Ustvari, bračni parovi sa troje ili više djece (6,9% ukupnih domaćinstava) predstavljaju 1/3 domaćinstava sa pet ili više članova. Ostale 2/3 su domaćinstva različitog tipa: samohrani roditelji i parovi sa djecom koji žive sa drugima.

Tabela 2.11. Veličina domaćinstava po geografskom području i prosječan broj članova po tipu naselja i geografskom području, 2007. god. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Veličina domaćinstva	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
1 član	12,8	17,9	19,3	14,8
2 člana	21,2	25,1	25,1	22,7
3 člana	19,0	17,2	(14,5)	18,3
4 člana	25,5	20,2	22,9	23,6
5 i više članova	21,5	19,5	18,2	20,7
Ukupno (=100%)	657.984	374.715	21.914	1.054.613
Prosječan broj članova:				
Gradsko	3,06	3,14	3,07	3,08
Ostalo	3,62	3,10	3,07	3,40
Ukupno	3,36	3,11	3,07	3,27

Modalitet „drugi tipovi“ karakteriše preko 1/5 (21,3%) domaćinstava u Bosni i Hercegovini, što je oko 12% bračnih parova sa djecom koji žive sa drugim srodnicima/roditeljima, 3,8% samohranih roditelja i drugih srodnika i 5,3% domaćinstava u grupi ostalo.

Tabela 2.12. Tip domaćinstva po geografskom području, 2007. god. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Tip domaćinstva	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
Samačka < 65 godina	4,5	6,8	(5,6)	5,3
Samačka >=65 godina	8,4	11,1	13,7	9,5
Bračni par bez djece < 65 godina	6,8	8,0	(9,2)	7,3
Bračni par bez djece >=65 godina	8,4	11,1	(10,8)	9,4
Bračni par sa 1 djetetom	14,5	12,1	(10,3)	13,6
Bračni par sa 2 djeteta	21,7	15,9	20,7	19,6
Bračni par sa 3 i više djece	8,4	4,2	(7,7)	6,9
Samohrani roditelji	7,5	6,6	:	7,1
Drugi tipovi	19,9	24,3	16,0	21,3
Samohrani roditelji + drugi srodnici	3,9	3,8	:	3,8
Bračni par sa djecom + drugi srodnici	7,4	8,3	:	7,7
Bračni par sa djecom + roditelji	4,2	5,0	:	4,5
Ostalo	4,3	7,1	:	5,3
Ukupno (=100%)	657.984	374.715	21.914	1.054.613

Bračni parovi sa dvoje djece (19,6%), ali i bračni parovi sa jednim djetetom (13,6%), predstavljaju dosta zastupljene tipove domaćinstava.

Lica koja žive sama predstavljaju 14,8% ukupnih domaćinstava. U ovoj grupi, starija lica (65 godina i više) predstavljaju preko 60% od ukupnog broja i pretežno su žene: od 100 lica starosti 65 godina i više koja žive sama, 76 su žene. (Tabele 2.12 i 2.13)

Tabela 2.13. Samohrani roditelji sa djecom i starija lica koja žive sama po geografskom području i spolu, 2007. god. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Geografsko područje	Samohrani roditelji			Starija lica koja žive sama		
	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno
Federacija BiH	19,3	80,7	49.108	21,1	78,9	54.986
Republika Srpska	(18,3)	81,7	24.849	27,6	72,4	41.764
Brčko distrikt BiH	:	:	:	:	(75,4)	3.012
Bosna i Hercegovina	19,0	81,0	75.253	23,9	76,1	99.762

Kada se posmatraju samohrani roditelji i starija lica koja žive sama, nema značajnih razlika između geografskih područja. Međutim, spolne razlike su očigledne. Tako se vidi da su preko 80% samohranih roditelja ustvari samohrane majke. Slična je situacija, kako je već navedeno, i kod starijih lica gdje su pretežno žene te koje žive same (76,1%).

I, konačno, možemo reći da u strukturi domaćinstava u Bosni i Hercegovini 71 od 100 domaćinstava ima barem jedno staro ili jedno mlađe lice. (Tabela 2.14) Bračni parovi bez djece čine 16,7% domaćinstava, a u većini slučajeva nosilac domaćinstva ima 65 godina ili više, dok domaćinstva sa samohranim roditeljima predstavljaju 7,1% ukupnih domaćinstava u Bosni i Hercegovini.

Najmanje jedno maloljetno lice ima 41,0% domaćinstava, a 5,5% domaćinstava imaju tri ili više lica mlađih od 18 godina.

Više od 1/3 (37,3%) ukupnih domaćinstava u Bosni i Hercegovini ima barem jedno starije lice u svom domaćinstvu, a 32% slučajeva (11,9% od ukupnih domaćinstava) ima dvoje ili više starijih lica.

Tabela 2.14. Domaćinstva sa starijim i maloljetnim članovima po geografskom području, 2007. god
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

	Geografsko područje			
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Bosna i Hercegovina
Bez starijih lica (a)	65,9	57,3	60,0	62,7
1 starije lice	23,7	28,3	28,0	25,4
2 i više starijih lica	10,4	14,4	(12,0)	11,9
Barem jedno starije lice	34,1	42,7	40,0	37,3
Bez maloljetnih lica (b)	55,3	65,3	63,6	59,0
1 maloljetno lice	20,2	15,2	(14,8)	18,3
2 maloljetna lica	18,3	15,3	16,6	17,2
3 i više maloljetnih lica	6,2	4,2	:	5,5
Barem 1 maloljetno lice	44,7	34,7	36,4	41,0
Domaćinstva bez maloljetnih i starijih lica	28,5	30,7	29,9	29,3
Ukupno (=100%)	657.984	374.715	21.914	1.054.613

(a) Starije lice = lice od 65 i više godina;

(b) Maloljetno lice = lice mlađe od 18 godina.

U Federaciji BiH živi veći broj mlađe populacije što doprinosi brojnosti velikih domaćinstava koja čine bračni parovi sa djecom. Ustvari, 47,0% domaćinstava u Federaciji BiH ima barem četiri člana, a u većini slučajeva to su bračni parovi sa 2 ili više djece (30,1% ukupnih domaćinstava).

Na ovom području, sa barem jednim maloljetnim licem ima 44,7% domaćinstava, a sa barem jednim starijim licem ima 34,1% domaćinstava.

U Republici Srpskoj je prisutan veliki broj domaćinstava sa starijim licima: skoro 43% domaćinstava ima barem jednog člana starijeg od 65 godina, a 14% ih ima dva ili više. Ovdje je uočena velika brojnost „drugih tipova“ domaćinstava (24,3% od ukupnih domaćinstava), koje karakteriše prisustvo lica koja pripadaju različitim generacijama. Domaćinstva gdje barem jedan član živi sa bračnim parom sa djecom čine 54,7% ovih slučajeva, dok je 15,6% domaćinstava sa samohranim roditeljima i drugim srođnicima.

Osim toga, 65,3% domaćinstava u Republici Srpskoj nema člana mlađeg od 18 godina, a samo 4,2% ima ih tri ili više.

3. UČEŠĆE DOMAĆINSTAVA NA TRŽIŠTU RADA

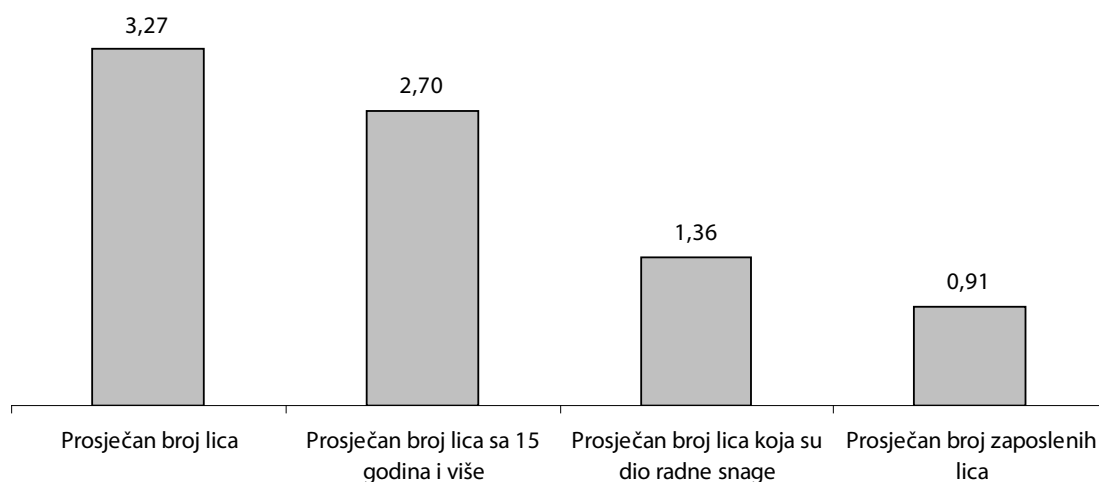
Analiza učešća domaćinstava na tržištu rada urađena je na osnovu informacija o domaćinstvima, odnosno nosiocima domaćinstva, koje imaju veliki značaj za analizu izdataka za potrošnju.

Karakteristike nosioca domaćinstva u smislu zaposlenosti su one koje uglavnom utiču na kupovnu moć domaćinstva, na nivo izdataka za potrošnju, pa prema tome i na životni standard članova domaćinstva. Nosilac domaćinstva je lice koje je domaćinstvo odredilo kao najznačajnije u domaćinstvu, lice koje donosi odluke u domaćinstvu i koje kao takvo priznaju drugi članovi domaćinstva.

Stoga se karakteristike nosioca domaćinstva mogu smatrati zamjenskim socioekonomskim karakteristikama kompletnog domaćinstva.

Kao što je već spomenuto u Poglavlju 2, prosječna veličina domaćinstva u Bosni i Hercegovini je 3,27 članova; prosječan broj lica od 15 godina i više je 2,7, a lica koja spadaju u radnu snagu je 1,36. (Grafikon 3.1) U prosjeku, svako domaćinstvo u BiH ima jedno zaposleno lice (0,91).

Grafikon 3.1. Prosječan broj: lica, lica od 15 godina i više, lica koja spadaju u radnu snagu i zaposlenih lica, u domaćinstvu, 2007. god. (apsolutne vrijednosti)

Tabela 3.1. Prosječan broj: lica, lica od 15 godina i više, lica koja spadaju u radnu snagu, zaposlenih, lica koja traže zaposlenje, lica koja ne spadaju u radnu snagu, penzionera i lica sa drugim statusom, u domaćinstvu, po geografskom području, 2007. god. (apsolutne vrijednosti)

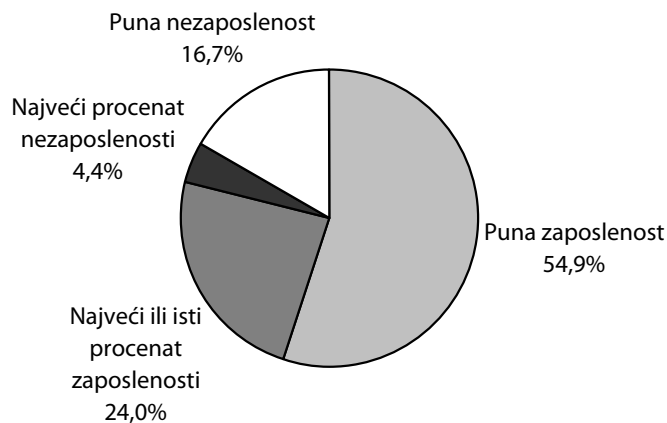
	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
Broj lica	3,36	3,11	3,07	3,27
Broj lica od 15 godina i više	2,74	2,63	2,58	2,70
Broj lica koja spadaju u radnu snagu	1,37	1,35	1,26	1,36
Broj zaposlenih lica	0,93	0,91	0,76	0,91
Broj lica koja traže zaposlenje	0,44	0,44	0,50	0,45
Broj lica koja ne spadaju u radnu snagu	1,37	1,28	1,32	1,34
Broj penzionera	0,39	0,40	0,30	0,39
Broj lica sa drugim statusom	0,98	0,88	1,02	0,95

Geografske razlike pokazuju kako u Federaciji BiH, entitetu sa najvećom veličinom domaćinstva, skoro svi indikatori daju najveće vrijednosti. To ipak nije slučaj kod prosječnog broja lica koja traže zaposlenje i kod

prosječnog broja lica sa drugim statusom, za koje veću vrijednost ima Brčko distrikt BiH, te kod prosječnog broja penzionera, za koji veću vrijednost ima Republika Srpska. (Tabela 3.1)

Ukupan broj domaćinstava sa članovima koji spadaju u radnu snagu je 777.806. Ako su svi članovi domaćinstva koji ulaze u radnu snagu zaposleni, kažemo da je to „puna zaposlenost“. Sa takvim statusom ima 54,9% domaćinstava. Suprotno od njih su domaćinstva koja imaju barem jednog člana koji spada u radnu snagu, ali nemaju nijednog zaposlenog. To su domaćinstva sa „punom nezaposlenošću“ i njih je 16,7%. (Grafikon 3.2)

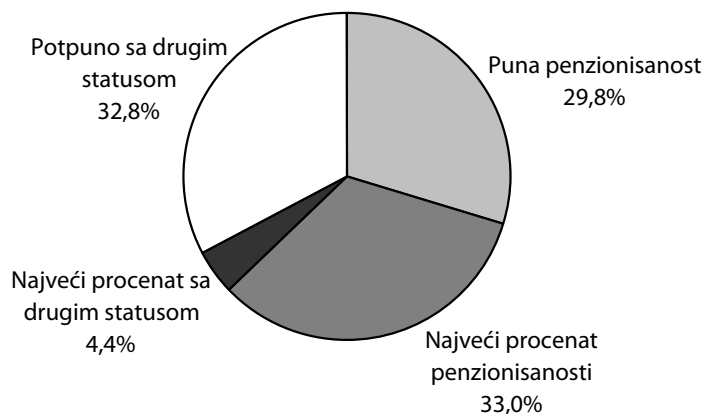
Grafikon 3.2. Domaćinstva sa članovima koji spadaju u radnu snagu, 2007. god. (struktura u procentima)

Ukupan broj domaćinstava sa članovima koji spadaju u radnu snagu: 777.806 (=100%).

Ukupan broj domaćinstava sa članovima koji ne spadaju u radnu snagu je 276.807. (Grafikon 3.3) Skoro 30% tih domaćinstava spada u „punu penzionisanost“, što znači da su svi članovi u tim domaćinstvima penzioneri, dok u 32,8% domaćinstava svi članovi imaju drugi status (studenti, nesposobni za rad i dr.)

Grafikon 3.3. Domaćinstva sa članovima koji ne spadaju u radnu snagu, 2007. god. (struktura u procentima)

Ukupan broj domaćinstava sa članovima koji ne spadaju u radnu snagu: 276.807 (=100%).

Posmatrajući sva domaćinstva (1.054.613) 73,8% ih je sa barem jednim članom koji pripada radnoj snazi. (Tabela 3.2) Više od 3/4 domaćinstava u Federaciji BiH ima barem jednog člana koji spada u radnu snagu, dok u Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH skoro 30% domaćinstava nema nijednog člana koji spada u radnu snagu.

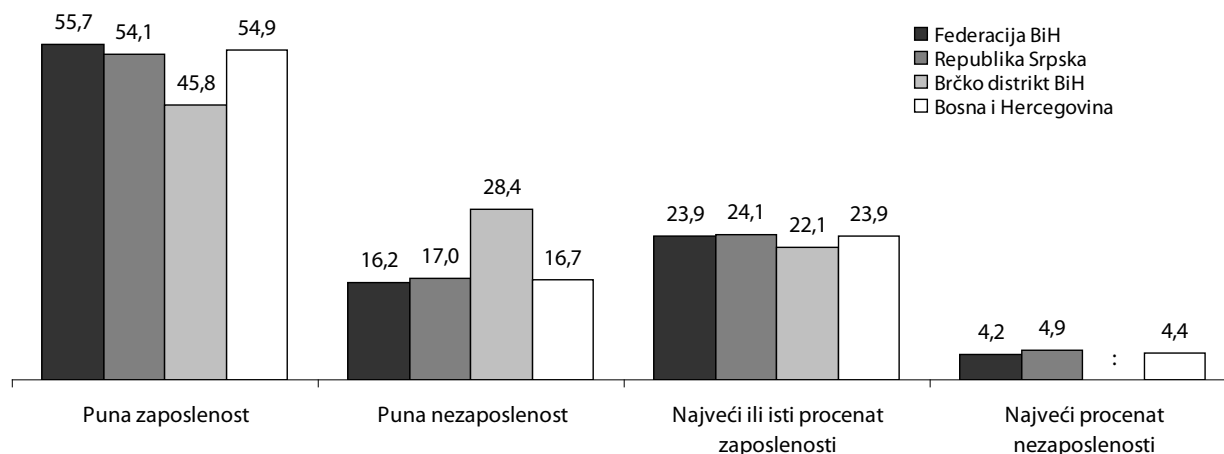
Domaćinstva sa „punim zaposlenjem“ čine 40,5% ukupnih domaćinstava. To su, naročito, bračni parovi sa djecom (27,0% sa dvoje djece, 17,0% sa jednim djetetom i 8,3% sa troje ili više djece). Bračni parovi sa djecom koji žive sa srodnicima ili roditeljima (u većini starija lica koja ne spadaju u radnu snagu) čine 14,4%, a ostalih 11,9% su samohrani roditelji koji žive (7,9%) ili ne žive (4,0%) sa drugim srodnicima.

Tabela 3.2. Domaćinstva po učešću na tržištu rada prema geografskom području, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
Domaćinstva u radnoj snazi (barem jedan član spada u radnu snagu):	75,4	71,0	70,2	73,8
- Puna zaposlenost	42,0	38,4	32,2	40,5
- Najveći ili isti procenat zaposlenosti	18,0	17,1	15,5	17,7
- Najveći procenat nezaposlenosti	3,2	3,5	:	3,3
- Puna nezaposlenost	12,2	12,0	19,9	12,3
Domaćinstva van radne snage (niti jedan član ne spada u radnu snagu)	24,6	29,0	29,8	26,2
- Puna penzionisanost	7,6	8,2	(7,0)	7,8
- Najveći ili isti procenat penzionisanosti	8,1	9,8	(8,4)	8,7
- Najveći procenat sa drugim statusom	1,3	(0,9)	:	1,1
- Potpuno sa drugim statusom	7,6	10,1	(13,5)	8,6
Ukupno - domaćinstava (=100%)	657.984	374.715	21.914	1.054.613

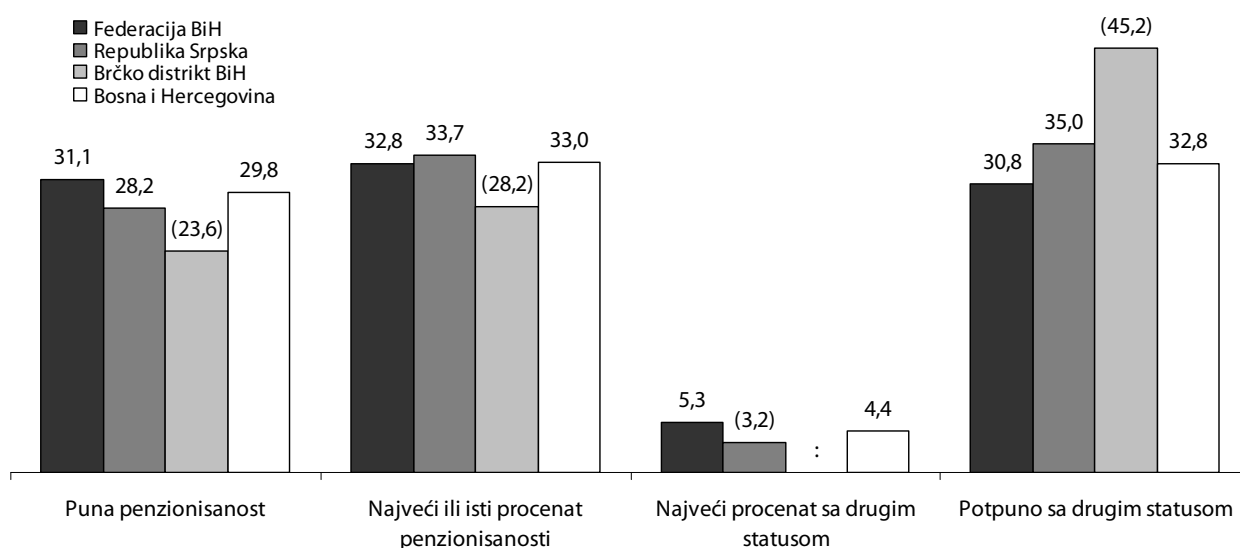
Ako se posmatraju domaćinstva koja spadaju u radnu snagu, Federacija BiH pokazuje najveći procenat pune zaposlenosti, dok Brčko distrikt BiH pokazuje najveći procenat pune nezaposlenosti koji je i značajno veći od tog procenta na državnom nivou. (Grafikon 3.4)

Grafikon 3.4. Domaćinstva sa članovima koji spadaju u radnu snagu prema geografskom području, 2007. god.
(struktura u procentima)

Posmatrajući samo domaćinstva izvan radne snage, vidi se da su u 31,1% domaćinstava u Federaciji BiH svi članovi u penziji, a u 30,8% domaćinstava svi članovi imaju neki drugi status (studenti, nesposobni za rad i dr.). (Grafikon 3.5) U Republici Srpskoj 33,7% domaćinstava izvan radne snage ima najveći ili isti procenat penzionera.

Grafikon 3.5. Domaćinstva sa članovima koji ne spadaju u radnu snagu prema geografskom području, 2007. god
(struktura u procentima)

Veliki broj domaćinstava u BiH (61,8%) ima nosioca starosti između 35 i 64 godine, dok je 30,2% nosilaca domaćinstva starosti preko 64 godine. Više od 3/4 domaćinstava imaju nosioca koji je zaposlen ili u penziji. Međusobno približno iste vrijednosti su procenti domaćinstava sa nosiocima koji su nezaposleni ili traže zaposlenje i domaćice (10,4% i 9,6%, respektivno). (Tabela 3.3)

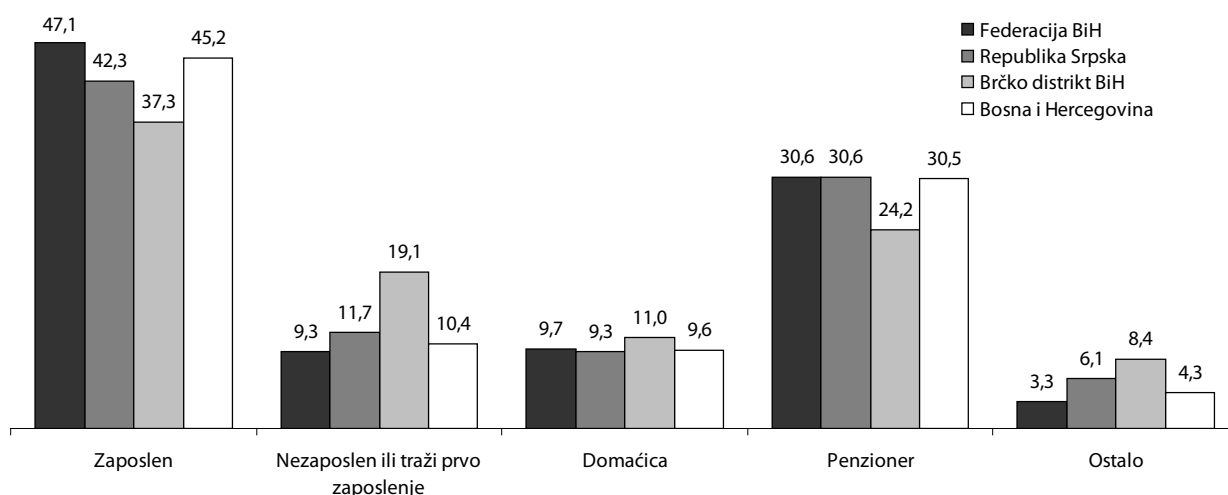
Procenti nosilaca domaćinstva se razlikuju po starosnim grupama. U grupi preko 65 godina 68,2% su penzioneri, dok je skoro 82% mladih koji su zaposleni.

Tabela 3.3. Nosioci domaćinstava po statusu tekuće aktivnosti i starosnim grupama, 2007. god.
(vrijednosti u hiljadama i struktura u procentima)

Starosna grupa	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)					Ukupno
	Zaposleni	Nezaposleni ili traže prvi posao	Domaćice	Penzioneri	Ostalo	
15-34	14,5	9,9	:	-	(7,2)	8,0
35-64	82,2	90,1	41,2	32,4	33,3	61,8
>=65	3,3	-	57,7	67,6	59,5	30,2
Ukupno (=100%)	477	109	101	321	46	1.055
Starosna grupa	Zaposleni	Nezaposleni ili traže prvi posao	Domaćice	Penzioneri	Ostalo	Ukupno (=100%)
15-34	81,8	12,8	:	-	(3,9)	84
35-64	60,1	15,1	6,4	16,0	2,4	652
>=65	4,9	-	18,3	68,2	8,6	319
Ukupno	45,2	10,4	9,6	30,5	4,3	1.055

Brčko distrikt BiH pokazuje značajna odstupanja od entiteta i ukupnog državnog nivoa. Samo 37,3% nosilaca domaćinstva u Brčko distriktu BiH je zaposleno, a čak 19,1% njih je nezaposleno ili traži prvo zaposlenje. Federacija BiH i Republika Srpska imaju isti procenat nosilaca domaćinstva koji su penzioneri (30,6%), dok Brčko distrikt BiH i tu ima značajno manji procenat, (24,2%). Procenat domaćica je uglavnom isti za sva geografska područja. (Grafikon 3.6)

Grafikon 3.6. Nosioци domaćinstava po statusu tekuće aktivnosti i geografskom području, 2007. god.
(struktura u procentima)

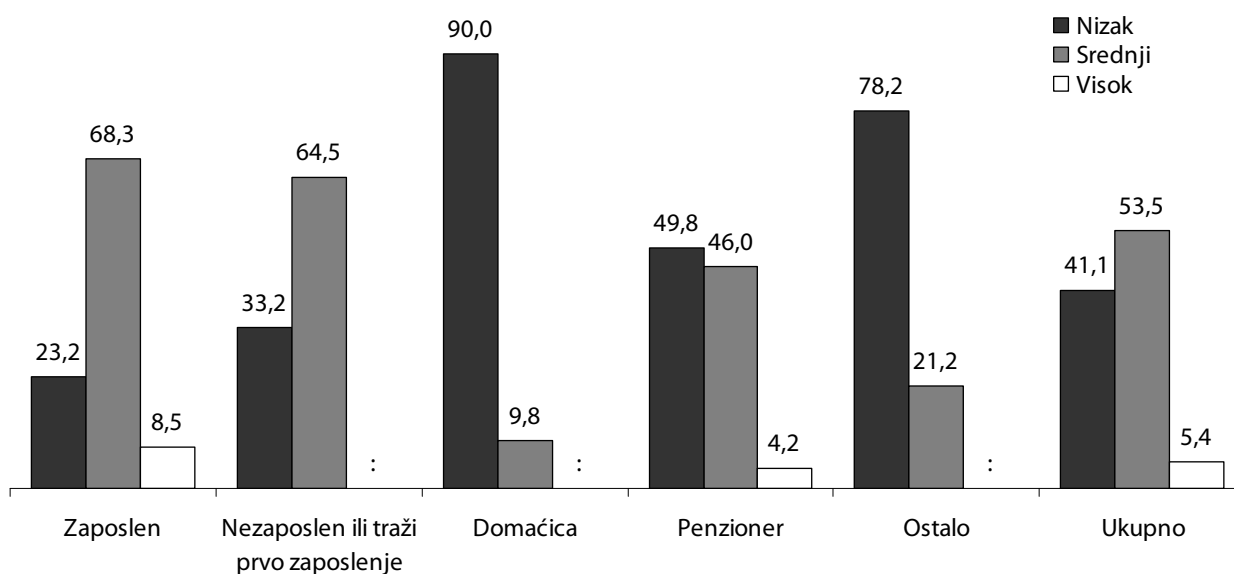

Skoro 80% nosilaca domaćinstva su muškarci, tako da analiza tržišta rada po spolu nosioca nije bila po-uzdana za žene, pa nije ni urađena.

Govoreći o nosiocima domaćinstva, više od pola ih ima srednje obrazovanje, preko 40% su lica sa niskim stepenom obrazovanja, dok visok stepen obrazovanja ima samo 5,4% nosilaca domaćinstva. (Grafikon 3.7)

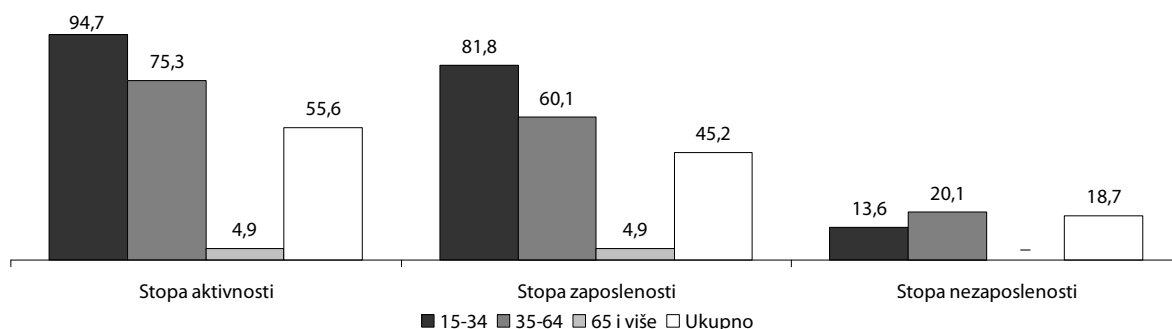
Nizak nivo obrazovanja ima 90,0% domaćica, 78,2% lica u kategoriji „ostalo“, 49,8% penzionera, a procent opada do 23,2% kod zaposlenih.

Grafikon 3.7. Nosioци domaćinstava po statusu tekuće aktivnosti i nivou obrazovanja, 2007. god.
(struktura u procentima)

Za nosioce domaćinstva između 15. i 34. godine je veoma visoka stopa aktivnosti (94,7%), a to potvrđuje i podatak da su u ovoj starosnoj grupi skoro svi nosioци zaposleni ili traže zaposlenje (veoma je rijedak slučaj da mladi nosilac domaćinstva pripada kategoriji „domaćica“ ili „ostalo“). Takođe, stopa zaposlenosti nosilaca domaćinstva između 15. i 34. godine je značajno visoka - 81,8%, a stopa nezaposlenosti niža i iznosi 13,6%. (Grafikon 3.8)

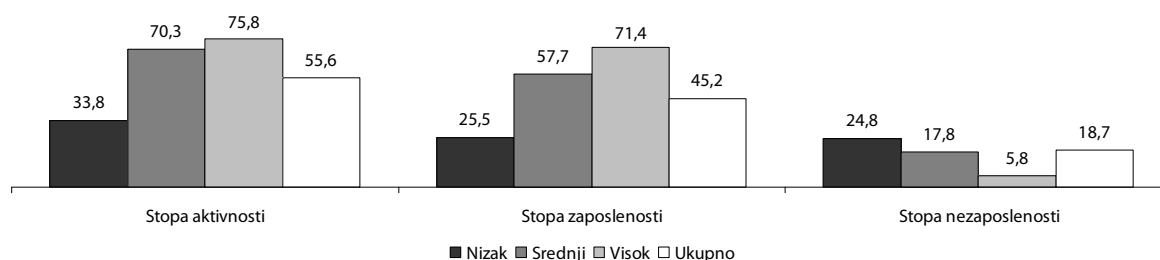
Grafikon 3.8. Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti nosilaca domaćinstva po starosnim grupama, 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Napomena: stope aktivnosti i zaposlenosti su omjeri broja aktivnih, odnosno zaposlenih (nosilaca domaćinstava) u ukupnoj populaciji nosilaca domaćinstava. Stopa nezaposlenosti je omjer broja nezaposlenih (nosilaca domaćinstava) u populaciji nosilaca domaćinstava koji pripadaju radnoj snazi.

Najviše vrijednosti za stopu aktivnosti i stopu zaposlenosti zapažene su kod nosilaca domaćinstava sa visokim stepenom obrazovanja, dok im je vrijednost stope nezaposlenosti veoma niska (5,8%), više od četiri puta niža od one koja je zapažena kod nosilaca domaćinstava sa niskim stepenom obrazovanja. (Grafikon 3.9)

3.9. Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti za nosioce domaćinstva po stepenu obrazovanja, 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Napomena: stope aktivnosti i zaposlenosti su omjeri broja aktivnih, odnosno zaposlenih (nosilaca domaćinstava) u ukupnoj populaciji nosilaca domaćinstava. Stopa nezaposlenosti je omjer broja nezaposlenih (nosilaca domaćinstava) u populaciji nosilaca domaćinstava koji pripadaju radnoj snazi.

Sljedeća analiza se tiče nosilaca domaćinstva po statusu u zaposlenju koji su zaposleni i nezaposleni. Više od 60% nosilaca domaćinstva su zaposleni kod poslodavca po osnovu stalnog zaposlenja (ugovora na neodređeno vrijeme) i tu nema značajnih geografskih razlika. (Tabela 3.4) Republika Srpska ima veći procenat samozaposlenih nosilaca domaćinstva, uglavnom u oblasti poljoprivrede (20,3%) u odnosu na Federaciju BiH i Brčko distrikt BiH (15,6% i 18,9, respektivno). Nema nekih značajnijih razlika kada su u pitanju zaposleni sa drugim tipom ugovora, koji predstavljaju 16,6% nosilaca domaćinstva.

Tabela 3.4. Nosioci domaćinstava po statusu u zaposlenju i geografskom području, 2007. god.
(vrijednosti u hiljadama i struktura u procentima)

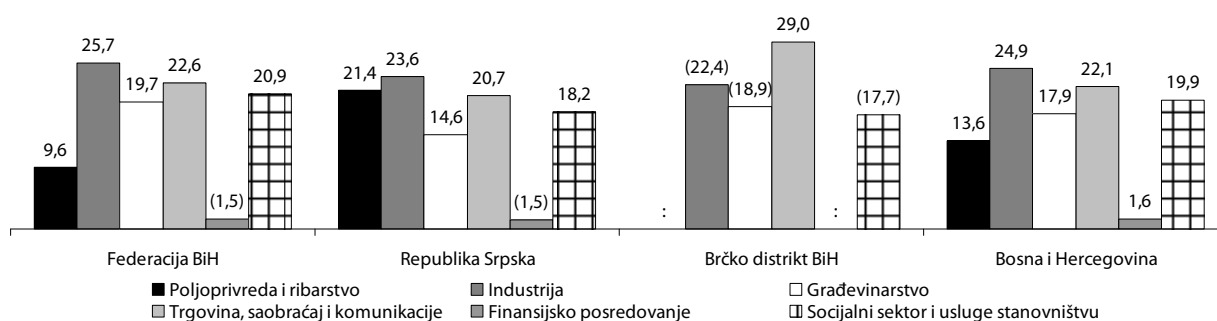
Geografsko područje	Status u zaposlenju (nosilac domaćinstva)				Ukupno (=100%)
	Poslodavci	Samozaposleni ili slobodno zanimanje	Zaposleni sa stalnim zaposlenjem	Zaposleni sa drugim tipom ugovora	
Federacija BiH	5,9	15,6	60,4	18,1	366
Republika Srpska	6,2	20,3	59,7	13,8	198
Brčko distrikt BiH	:	(18,9)	56,6	(17,9)	12
Bosna i Hercegovina	6,0	17,3	60,1	16,6	576
Geografsko područje	Poslodavci	Samozaposleni ili slobodno zanimanje	Zaposleni sa stalnim zaposlenjem	Zaposleni sa drugim tipom ugovora	Ukupno
Federacija BiH	62,4	57,4	63,8	69,1	63,5
Republika Srpska	35,3	40,3	34,2	28,6	34,4
Brčko distrikt BiH	:	(2,3)	2,0	(2,3)	2,1
Bosna i Hercegovina (=100%)	35	99	346	96	576

Napomena: vrijednosti se odnose na zaposlene i nezaposlene nosioce domaćinstava.

Ukoliko posmatramo samo zaposlene nosioce domaćinstava u Bosni i Hercegovini, njih 6,7% su poslodavci, dok je 18,8% samozaposleno ili sa slobodnim zanimanjem. Najveći broj nosilaca domaćinstava koji imaju stalno zaposlenje (ugovor na neodređeno vrijeme) ima Federacija BiH (63,1%), zatim Republika Srpska (57,1%) i Brčko distrikt BiH (54,9%) dok je u Bosni u Hercegovini 13,6% nosilaca domaćinstava zaposleno sa drugim tipom ugovora.

Skoro 1/4 nosilaca domaćinstava je zaposleno ili je bilo zaposleno u industrijskom sektoru; zatim slijedi trgovina, saobraćaj i komunikacije (22,1%), socijalni sektor i usluge stanovništvu (19,9%), građevinarstvo (17,9%) te poljoprivreda i ribarstvo (13,6%). Najmanji procenat nosilaca domaćinstava je u sektoru finansijskog posredovanja (1,6%). (Grafikon 3.10) Republiku Srpsku karakteriše najveći procenat nosilaca domaćinstava koji su zaposleni ili su bili zaposleni u sektoru poljoprivrede i ribarstva (21,4%), dok je u Brčko distriktu BiH veoma visok procenat nosilaca domaćinstava u sektoru trgovine, saobraćaja i komunikacija (29,0%).

Grafikon 3.10. Nosioci domaćinstava po području djelatnosti i geografskom području, 2007. god.
(struktura u procentima)

Napomena: vrijednosti se odnose na zaposlene i nezaposlene nosioce domaćinstava

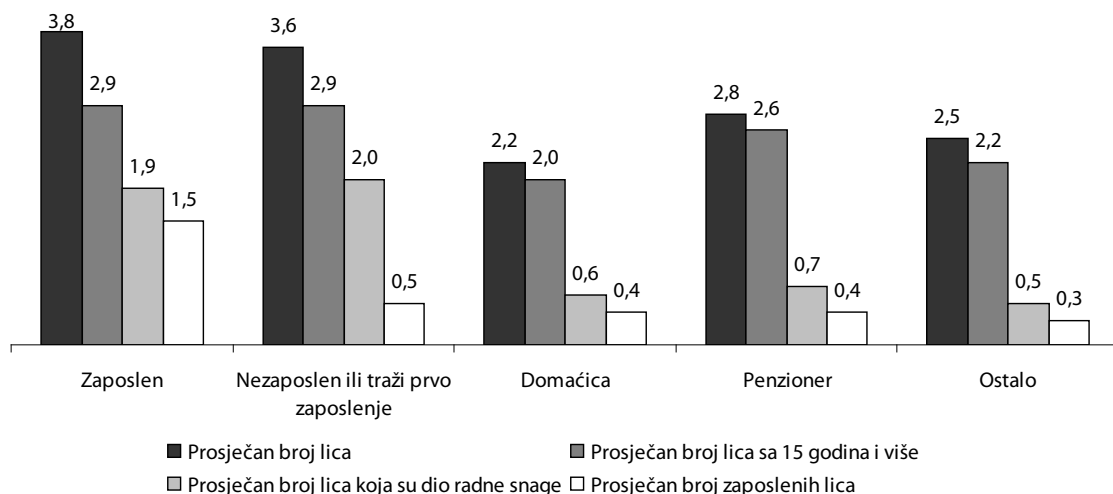
Životni standard domaćinstava, kao što je već spomenuto, veoma je povezan sa karakteristikama nosilaca domaćinstava. Iz tog razloga, ovo poglavlje se završava analizom učešća na tržištu rada po glavnim karakteristikama nosilaca domaćinstava.

Domaćinstva sa većim brojem članova su najčešće ona kod kojih je nosilac dio radne snage (zaposleno ili nezaposleno lice). To su domaćinstva gdje je značajno prisustvo djece. U prosjeku, najniži je prosječan broj članova kod domaćinstava gdje je nosilac domaćica. Kod domaćinstava kod kojih nosilac pripada radnoj snazi (zaposlen ili traži zaposlenje) zabilježen je najveći prosječan broj zaposlenih lica (1,9 i 2 respektivno), dok je kod domaćinstava kod kojih je nosilac domaćica ili penzioner ova vrijednost manja. Sva takva domaćinstva pokazuju najveći broj lica izvan tržišta rada (žene i starija lica). (Grafikon 3.11) Veoma interesantna pojava zabilježena

je kod prosječnog broja zaposlenih lica: 1,5 u slučajevima kada je nosilac domaćinstva zaposlen i 0,5 u slučaju kada nosilac traži zaposlenje.

Na drugoj strani, prosječan broj članova koji su nezaposleni ili traže prvo zaposlenje je 0,4 kod domaćinstava gdje je nosilac zaposleno lice, ali ide do 1,5 ako nosilac traži zaposlenje.

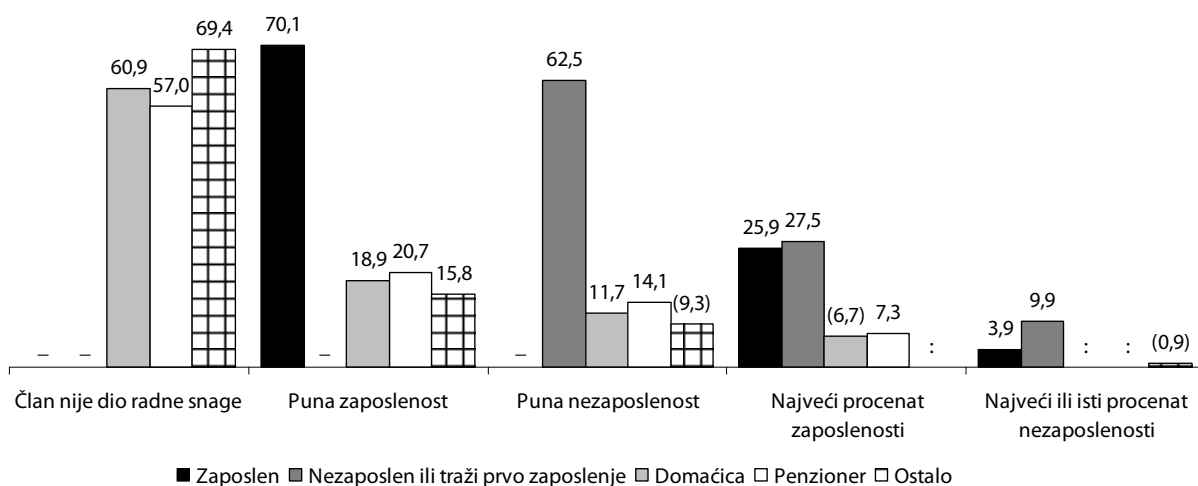
Grafikon 3.11. Prosječan broj lica, lica od 15 godina i više, lica u radnoj snazi i zaposlenih lica, u domaćinstvu, po statusu tekuće aktivnosti nosilaca domaćinstva, 2007. god. (apsolutne vrijednosti)

Ovaj rezultat potvrđuje i indikator punog zaposlenja: kod više od 2/3 (70,1%) domaćinstava kod kojih je nosilac zaposleno lice, lica koja spadaju u radnu snagu su kompletno zaposlena; procenat ide do 96,0% ako su uključena domaćinstva sa preko 50% zaposlene radne snage. (Grafikon 3.12)

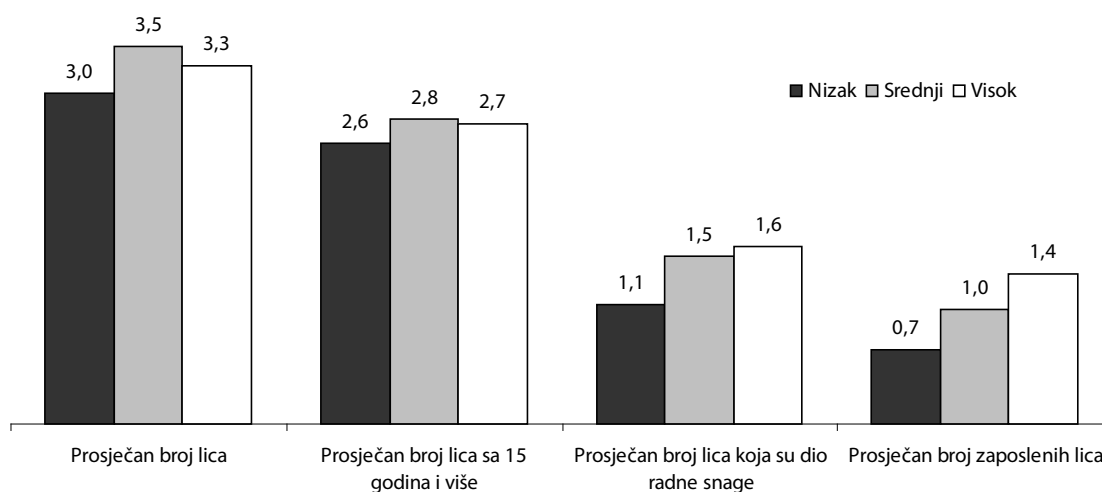
Sa druge strane, među domaćinstvima kod kojih je nosilac lice koja traži zaposlenje, skoro 2/3 je potpuno nezaposleno, procenat ide preko 70% ako se uzmu u obzir domaćinstva gdje je većina radne snage nezaposlena.

Grafikon 3.12. Domaćinstva po učešću na tržištu rada i statusu tekuće aktivnosti nosilaca domaćinstva, 2007. god. (struktura u procentima)

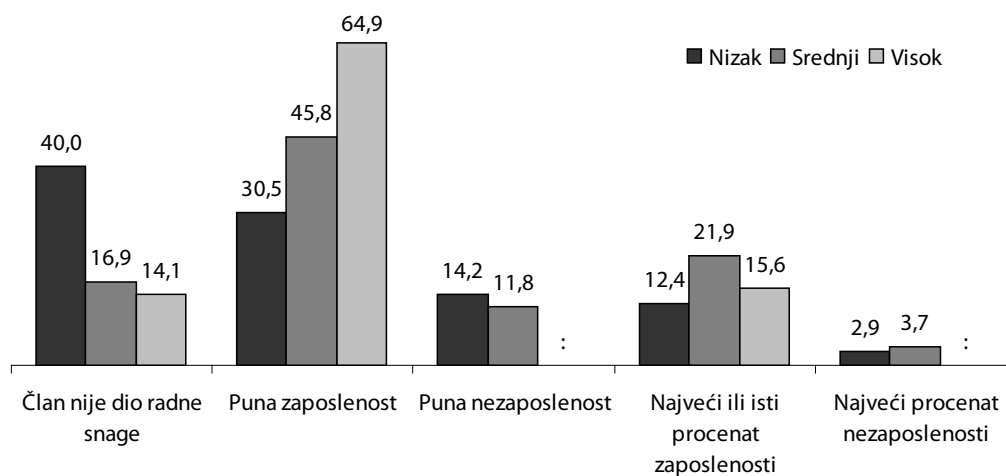
Domaćinstva kod kojih je nosilac lice sa visokim nivoom obrazovanja pokazuju najveći prosječan broj članova koji pripadaju radnoj snazi, najveći broj zaposlenih lica i najniži broj lica koja traže zaposlenje. Ovo potvrđuje njihov bolji status u zaposlenju. (Grafikon 3.13)

Grafikon 3.13. Prosječan broj lica u domaćinstvima, lica sa 15 godina i više, lica u radnoj snazi i zaposlenih lica, u domaćinstvu, po nivou obrazovanja nosilaca domaćinstava, 2007. god. (apsolutne vrijednosti)

Od ukupnog broja domaćinstava kod kojih je nosilac lice sa visokim obrazovanjem, njih 64,9% je potpuno zaposleno, dok je 14,2% domaćinstava kod kojih je nosilac sa niskim stepenom obrazovanja potpuno nezaposleno.

Grafikon 3.14. Domaćinstva po učešću na tržištu rada i nivou obrazovanja nosilaca domaćinstava, 2007. god. (struktura u procentima)

4. USLOVI STANOVANJA: KARAKTERISTIKE STAMBENIH JEDINICA I POSJEDOVANJE TRAJNIH POTROŠNIH DOBARA

4.1. Karakteristike stambenih jedinica

Karakteristike stambenih jedinica, raspoloživost usluga i dobara, izdaci za plaćanje rente ili računa, predstavljaju osnovne informacije za analizu uslova stanovanja domaćinstava u Bosni i Hercegovini.

Skoro 3/4 domaćinstava živi u posebnim kućama, a manje od 1/5 u stambenim zgradama. Veoma je nizak procenat „ostalih“ tipova izgradnje („lamela/blok kuća/dupleks“, „montažne kuće“, „ostalo“) gdje živi 2,0% ukupnih domaćinstava, dok 7,4% domaćinstava živi u jednom dijelu kuće. Posmatrano i po geografskim područjima uočljivo je da najveći procenat domaćinstava živi u posebnim kućama. (Tabela 4.1)

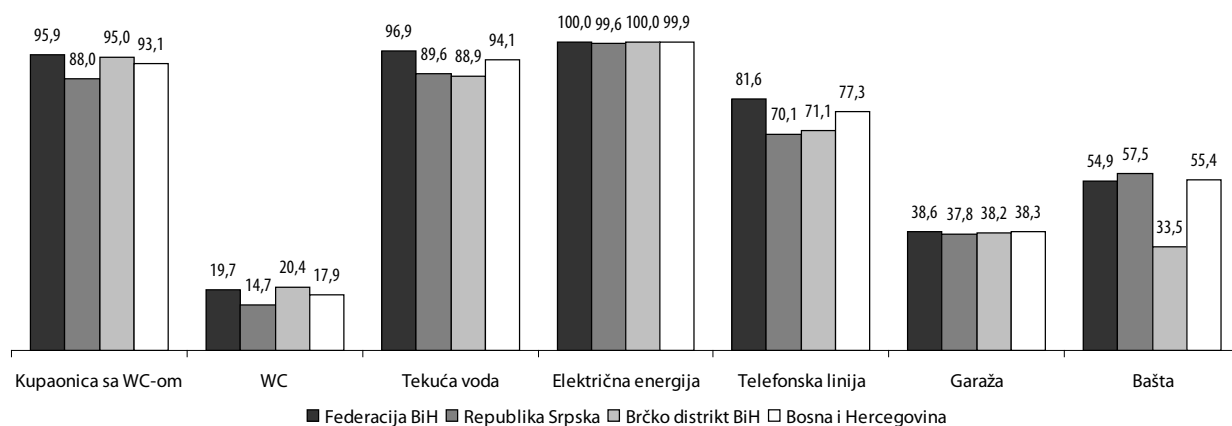
Tabela 4.1. Glavne stambene jedinice po tipu izgradnje i geografskom području, 2007. god. (vrijednosti u hiljadama i struktura u procentima)

Geografsko područje	Tip izgradnje stambene jedinice				Ukupno (=100%)
	Stambena zgrada	Posebna kuća	Dio kuće	Ostalo	
Federacija BiH	22,4	66,0	9,7	2,0	658
Republika Srpska	15,2	79,1	3,6	2,0	375
Brčko distrikt BiH	(8,8)	86,7	:	:	22
Bosna i Hercegovina	19,6	71,1	7,4	2,0	1.055
Geografsko područje	Stambena zgrada	Posebna kuća	Dio kuće	Ostalo	Ukupno
Federacija BiH	71,4	57,9	81,5	62,3	62,4
Republika Srpska	27,7	39,5	17,5	36,8	35,5
Brčko distrikt BiH	(0,9)	2,5	:	:	2,1
Bosna i Hercegovina (=100%)	206	750	78	21	1.055

U stambenoj jedinici koja ima kupatilo sa toaletom živi 93,1% domaćinstava, a 94,1% domaćinstava ima tekuću vodu. (Grafikon 4.1) Skoro sva domaćinstva žive u stambenoj jedinici koja ima električnu energiju, dok 77,3% ima telefonsku liniju. Garažu ima 38,3% stambenih jedinica, a više od pola njih ima baštu.

U pogledu raspoloživosti infrastrukture stambenih jedinica, razlike između geografskih područja su veoma male. Kada je u pitanju raspoloživost kupatila, nešto lošija situacija je u Republici Srpskoj. Pristup tekućoj vodi i telefonskim linijama je slabiji u Republici Srpskoj i u Brčko distriktu BiH, nego u Federaciji BiH. Suprotno ovome, nešto je veći procenat stambenih jedinica sa baštama u Republici Srpskoj.

Grafikon 4.1. Infrastruktura glavne stambene jedinice po geografskom području, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Starija domaćinstva (samci ili bračni parovi), za razliku od drugih tipova, više karakterišu stambene jedinice bez kupatila, toaleta i tekuće vode. (Tabela 4.2) Manji od prosjeka je i procenat garaža u ovim domaćinstvima.

Tabela 4.2. Karakteristike glavne stambene jedinice po tipu domaćinstva, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Tip domaćinstva	Kupatilo sa WC-om	WC	Tekuća voda	Električna energija	Garaža	Bašta
Samačka < 65 godina	86,9	16,1	90,0	99,7	19,9	41,7
Samačka >=65 godina	85,5	13,1	88,9	99,6	16,3	43,8
Bračni par bez djece < 65 godina	94,5	16,1	94,7	100,0	40,1	52,5
Bračni par bez djece >=65 godina	91,7	15,5	93,4	99,6	32,2	57,2
Bračni par sa jednim djetetom	94,3	16,6	95,0	99,9	39,5	50,6
Bračni par sa dvoje djece	96,1	18,6	96,8	99,9	43,8	55,6
Bračni par sa troje i više djece	94,5	25,0	94,3	100,0	48,1	63,2
Samohrani roditelji	92,3	16,1	93,3	100,0	27,0	44,2
Samohrani roditelji + drugi srodnici	96,4	19,5	96,6	99,7	41,2	61,2
Bračni par sa djecom + drugi srodnici	95,4	23,6	95,6	100,0	54,8	72,7
Bračni par sa djecom + roditelji	95,7	20,9	95,9	100,0	57,5	72,3
Ostalo	90,3	17,8	90,6	100,0	40,9	63,4

U stambenim jedinicama koje imaju sistem grijanja živi oko 245 hiljada domaćinstava. Većina ima centralno grijanje iz toplana (41,0%), 39,6% ima etažno grijanje, a 19,4% koristi druge načine zagrijavanja. (Tabela 4.3) Ukupan broj domaćinstava koja nemaju sistem grijanja iznosi 807.626.

Tabela 4.3. Sistem grijanja domaćinstava po geografskom području, 2007. god.

(vrijednosti u hiljadama i struktura u procentima)

Geografsko područje	Sistem grijanja			Ukupno domaćinstava sa sistemom grijanja (=100%)	Domaćinstva bez sistema grijanja	Ukupno domaćinstava (a)
	Centralno grijanje iz toplana (%)	Etažno grijanje (%)	Pojedinačne peći i ostalo (%)			
Federacija BiH	46,2	39,0	14,8	164	493	657
Republika Srpska	31,6	39,6	28,8	78	296	374
Brčko distrikt BiH	:	(75,0)	:	(3)	19	22
Bosna i Hercegovina	41,0	39,6	19,4	245	808	1.053

(a) Ukupno se odnosi na stambene jedinice u koje ne pripadaju „nestambeni objekti“ i objekti tipa „ostalo“.

Govoreći o domaćinstvima koja žive u stambenim jedinicama bez centralnog grijanja (oko 952 hiljade), 91,5% koristi ugalj, drvo za loženje i druga čvrsta goriva za zagrijavanje stambene jedinice. (Tabela 4.4)

Tabela 4.4. Sistem grijanja glavne stambene jedinice po energentima za grijanje, 2007. god.

(vrijednosti u hiljadama i struktura u procentima)

Geografsko područje	Domaćinstva bez centralnog grijanja				Ukupno domaćinstava bez centralnog grijanja (=100%)	Centralno grijanje iz toplana	Ukupno domaćinstava (a)
	Zemni gas iz mreže (%)	Električna energija (%)	Ugalj, drvo i ostala čvrsta goriva (%)	Mazut, lož ulje ili druga tečna goriva (%)			
Federacija BiH	5,6	4,2	89,1	(1,1)	581	76	657
Republika Srpska	:	3,1	95,9	:	349	25	374
Brčko distrikt BiH	-	(13,0)	87,0	-	22	:	22
Bosna i Hercegovina	3,4	4,0	91,5	(1,0)	952	101	1.053

(a) Ukupno se odnosi na stambene jedinice u koje ne pripadaju „nestambeni objekti“ i objekti tipa „ostalo“.

Većina domaćinstava (41,7%) živi u stambenoj jedinici sa tri sobe, zatim slijede domaćinstva koja žive u stambenoj jedinici sa četiri sobe (23,5%). Mali je procenat domaćinstava koja žive u jednoj sobi ili u stambenoj jedinici koja ima više od pet soba. (Tabela 4.5)

Tabela 4.5. Broj soba i prosječna površina glavne stambene jedinice po geografskom području, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti, vrijednosti u hiljadama i struktura u procentima)

Broj soba	Geografsko područje							
	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko distrikt BiH		Bosna i Hercegovina	
	Struktura %	Prosječna površina u m ²	Struktura %	Prosječna površina u m ²	Struktura %	Prosječna površina u m ²	Struktura %	Prosječna površina u m ²
1	1,8	37,94	1,9	28,20	:	:	1,8	34,57
2	15,8	49,65	19,0	46,42	31,0	52,76	17,3	48,51
3	40,4	63,96	44,1	63,15	38,5	81,97	41,7	64,00
4	24,0	83,98	23,1	84,31	15,7	97,71	23,5	84,29
5	10,9	101,48	7,0	102,16	(7,2)	(116,70)	9,5	101,90
6 i više	7,1	123,15	5,0	130,29	:	:	6,3	125,49
Ukupno (=100%) (a)	657	74,32	374	70,25	22	79,44	1.053	72,98

(a) Ukupno se odnosi na stambene jedinice u koje ne pripadaju „nestambeni objekti“ i objekti tipa „ostalo“.

Prosječna površina glavne stambene jedinice u Bosni i Hercegovini je 73 m². Nisu zabilježene neke značajne razlike po geografskim područjima u prosječnoj površini stambene jedinice. U prosjeku samci žive u manjim stambenim jedinicama u poređenju sa ostalim tipovima domaćinstava. Pored samačkih domaćinstava, samohrani roditelji (u prosjeku 2,46 članova) i bračni parovi bez djece žive u relativno manjim stambenim jedinicama. U najvećim stambenim jedinicama žive domaćinstva sa udruženim članovima ili bračni parovi sa troje ili više djece. (Tabela 4.6)

Tabela 4.6. Prosječan broj članova, broj soba u glavnoj stambenoj jedinici i površina u m² po tipu domaćinstva, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti)

Tip domaćinstva	Prosječan broj članova	Prosječan broj soba	Prosječna površina u m ²
Samačka < 65 godina	1,00	2,7	57,09
Samačka >=65 godina	1,00	2,7	57,45
Bračni par bez djece < 65 godina	2,00	3,2	66,95
Bračni par bez djece >=65 godina	2,00	3,1	66,26
Bračni par sa jednim djetetom	3,00	3,4	72,05
Bračni par sa dvoje djece	4,00	3,5	75,81
Bračni par sa troje i više djece	5,27	3,9	84,00
Samohrani roditelji	2,46	3,2	67,16
Samohrani roditelji + drugi srodnici	4,73	3,8	81,48
Bračni par sa djecom + drugi srodnici	5,71	4,3	88,34
Bračni par sa djecom + roditelji	5,23	4,1	86,96
Ostalo	3,81	3,6	81,66

Većina domaćinstava (91,2%) su vlasnici stambene jedinice u kojoj žive. Samo 3,6% domaćinstava živi u stambenoj jedinici u kojoj je domaćinstvo zakupac ili podstanar. (Tabela 4.7) Najveći procenat vlasništva stanova zabilježen je u Brčko distriktu BiH, dok je u Republici Srpskoj zabilježen najveći procenat iznajmljenih stambenih jedinica.

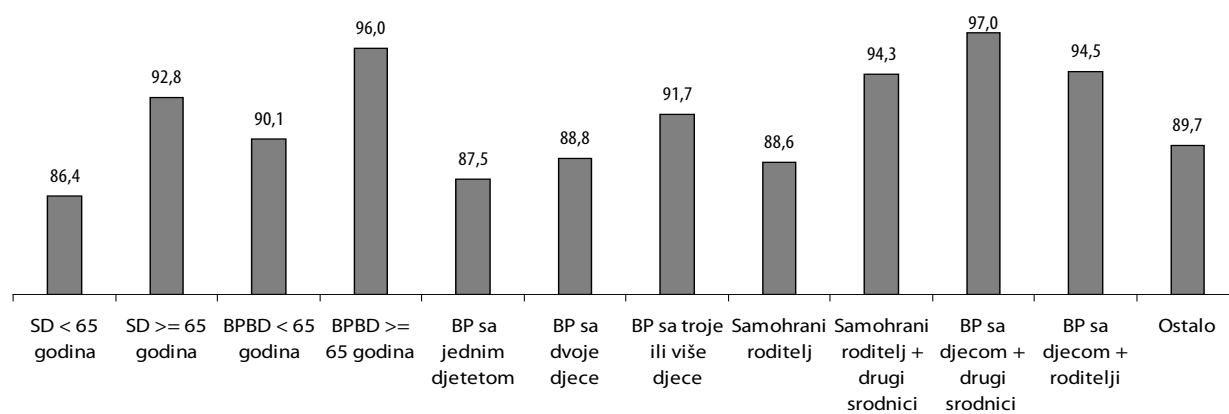
Tabela 4.7. Glavna stambena jedinica po zakonskom statusu korištenja po geografskom području, 2007. god.
(vrijednosti u hiljadama i struktura u procentima)

Geografsko područje	Zakonski status korištenja			Ukupno (=100%) (a)
	Zakupac ili podstanar	U vlasništvu ili suvlasništvu	Ostalo	
Federacija BiH	3,5	91,2	5,3	657
Republika Srpska	4,0	91,1	4,9	374
Brčko distrikt BiH	:	92,6	:	22
Bosna i Hercegovina	3,6	91,2	5,2	1.053

(a) Ukupno se odnosi na stambene jedinice u koje ne pripadaju „nestambeni objekti“ i objekti tipa „ostalo“.

Najčešći zakonski status korištenja za sve tipove domaćinstava jeste vlasništvo nad stambenim jedinicama: vrijednosti koje prelaze 90% zabilježene su kod starijih domaćinstava (samačka domaćinstva ili bračni parovi), kod domaćinstava sa troje ili više djece, kod bračnih parova mlađih od 65 godina bez djece i kod domaćinstava sa udruženim članovima, koja najvjerojatnije žive zajedno da bi što bolje iskoristili stambenu jedinicu. (Grafikon 4.2)

Grafikon 4.2. Glavna stambena jedinica po vlasništvu ili suvlasništvu i tipu domaćinstva, 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Više od 3/4 domaćinstava koja plaćaju zakupninu žive u nenamještenoj stambenoj jedinici i očigledno da je mjesečna zakupnina veća za stambene jedinice koje se iznajmljuju sa opremom (179,75 KM) u odnosu na 148,25 KM zakupnine za stambene jedinice koje se iznajmljuju bez opreme.

U Federaciji BiH zabilježene su najviše prosječne mjesečne zakupnine, a u Brčko distriktu BiH najniže. (Tabela 4.8)

Tabela 4.8. Unajmljene glavne stambene jedinice i prosječna mjesečna zakupnina po geografskom području i opremljenosti, 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Geografsko područje	Zakupac ili podstanar (%)	Prosječna mjesečna zakupnina (KM)
Federacija BiH	3,5	160,09
Republika Srpska	4,0	149,36
Brčko distrikt BiH	:	:
Bosna i Hercegovina	3,6	155,57
Namještena		
Da	23,2	179,75
Ne	76,8	148,25

4.2. Posjedovanje trajnih potrošnih dobara

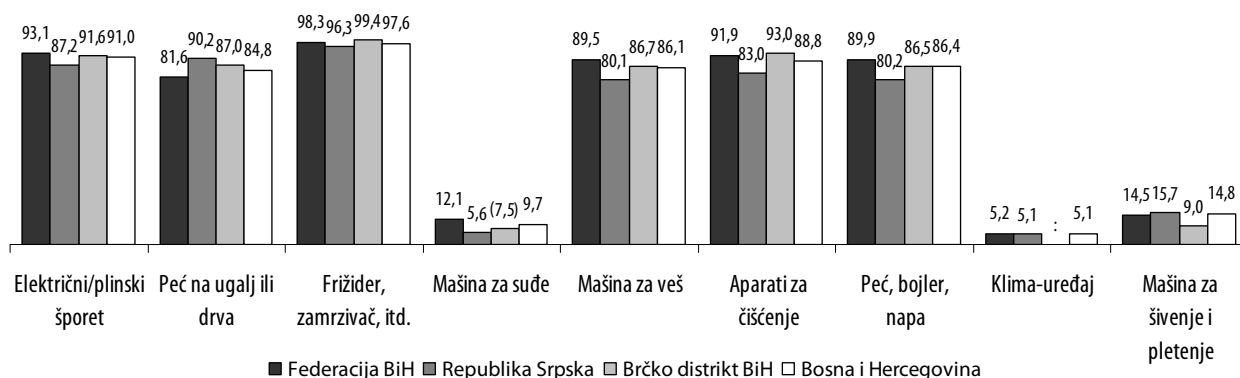
Skoro sva domaćinstva imaju trajna potrošna dobra: frižider, električni ili plinski šporet, mašinu za veš, aparati za čišćenje ili peć, bojler, napu. U svim slučajevima procenti prelaze 85%. (Grafikon 4.3)

Mali je procenat domaćinstava koja imaju mašinu za šivenje ili pletenje (14,8%), mašinu za suđe (9,7%) i klima-uređaj (5,1%).

Geografski posmatrano, Republika Srpska ima najmanji procenat spomenutih dobara (osim peći na drva i uglj) i mašina za šivenje i pletenje), imajući na umu pretežno neurbani karakter područja.

U Brčko distriktu BiH je najveći procenat domaćinstava koja posjeduju opremu za čišćenje i frižider.

Grafikon 4.3. Trajna potrošna dobra u domaćinstvima po geografskom području, 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Tabela 4.9. Trajna potrošna dobra u domaćinstvima po tipu domaćinstva, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Tip domaćinstva	Trajna potrošna dobra								
	Električni / plinski šporet	Peć na uglj ili drva	Frižider, zamrzivač i sl.	Mašina za suđe	Mašina za veš	Aparati za čišćenje	Peć, bojler, napa	Klima-uređaj	Mašina za šivenje i pletenje
SD < 65 godina	85,9	80,2	92,5	(5,4)	69,3	76,7	78,3	(5,4)	(7,5)
SD ≥ 65 godina	84,8	85,3	94,4	:	62,7	72,9	75,0	:	(6,1)
BP bez djece < 65 godina	91,2	79,5	98,9	10,6	88,3	90,9	88,4	(6,7)	13,9
BP bez djece ≥ 65 godina	87,8	84,5	97,6	(4,7)	80,8	82,0	84,3	(4,0)	11,6
BP sa jednim djetetom	94,4	80,5	98,4	13,2	91,3	92,8	88,7	7,4	14,3
BP sa dvoje djece	93,7	82,6	98,9	13,8	94,1	94,8	90,8	5,8	17,1
BP sa troje i više djece	89,4	92,7	98,2	15,1	91,0	92,2	89,0	(7,6)	16,5
Samohrani roditelji	91,0	82,4	96,7	(8,9)	84,2	89,1	85,9	:	13,4
Samohrani roditelji + drugi srodnici	92,8	86,5	98,6	(7,5)	92,5	91,3	86,6	:	(17,7)
BP sa djecom + drugi srodnici	92,7	92,6	99,1	(8,7)	93,3	93,5	90,1	(5,4)	23,7
BP sa djecom + roditelji	92,6	91,2	97,5	(12,1)	94,4	95,7	86,8	:	23,2
Ostalo	91,1	90,0	97,8	(6,6)	82,3	86,5	85,5	:	15,5
Ukupno	91,0	84,8	97,6	9,7	86,1	88,8	86,4	5,1	14,8

Posjedovanje trajnih potrošnih dobara, kao što su peć na drva ili uglj, mašina za veš i aparati za čišćenje, povezano je sa veličinom domaćinstva: veća domaćinstva i domaćinstva sa djecom uglavnom pokazuju veće procente vlasništva. Mašinu za suđe, peć, bojler, napu i klima-uređaj uglavnom imaju domaćinstva sa djecom, dok mašinu za šivenje i pletenje uglavnom imaju domaćinstva sa udruženim članovima i karakteriziraju naselja tipa „ostalo“. (Tabela 4.9)

Više od pola domaćinstava u Bosni i Hercegovini (51,9%) posjeduje automobil. Generalno posmatrano, najčešće posjeduju automobil, a zatim bicikl (24,1%). (Tabela 4.10)

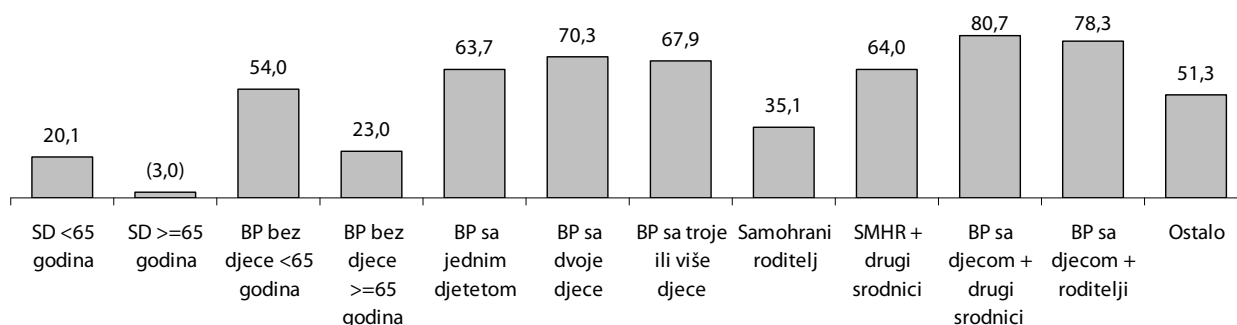
Tabela 4.10. Vozila po geografskom području, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Vozila			
	Automobil	Motocikl	Motor, skuter, moped	Bicikl
Federacija BiH	53,3	1,1	1,7	21,6
Republika Srpska	49,6	(0,8)	2,1	28,3
Brčko distrikt BiH	52,2	:	:	27,8
Bosna i Hercegovina	51,9	1,0	1,9	24,1

Procenat posjedovanja automobila u slučaju starijih bračnih parova bez djece je 23,0%; vrijednost je niska i u slučaju samohranih roditelja (35,1%). (Grafikon 4.4)

Više od 60% je procenat posjedovanja automobila kod bračnih parova sa jednim, dvoje i troje ili više djece i više od 75% kod bračnih parova sa djecom koji žive sa srodnicima ili roditeljima.

Grafikon 4.4. Posjedovanje automobila po tipu domaćinstva, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Mobilni telefon ima 71,0% domaćinstava, satelitsku antenu 15,2%, a manje od 2% ima telefon sa automatskom sekretaricom ili faks. (Grafikon 4.5)

Kada je u pitanju oprema za telekomunikacije, domaćinstva u Federaciji BiH uglavnom pokazuju najveći procenat vlasništva.

Grafikon 4.5. Oprema za telekomunikacije po geografskom području, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

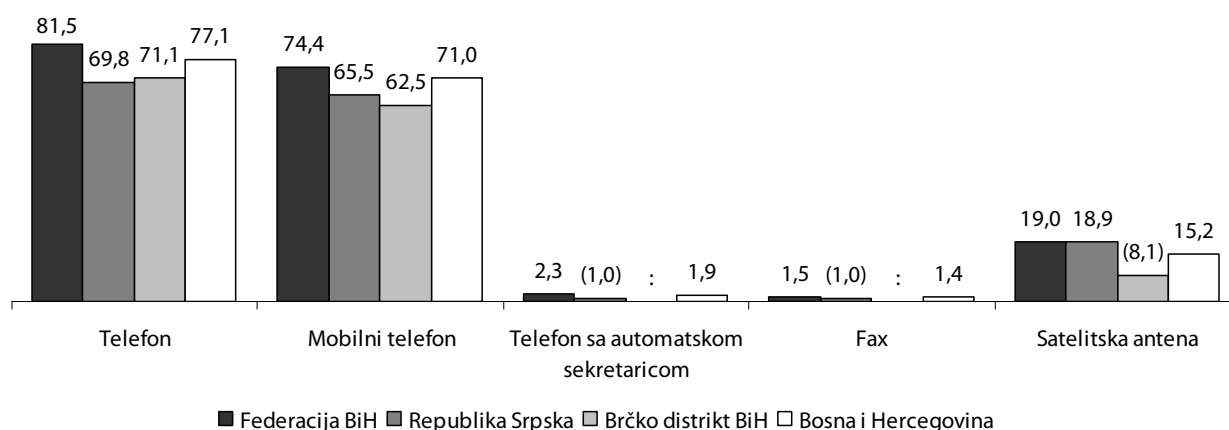

Tabela 4.11. Oprema za telekomunikacije po tipu domaćinstva, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Tip domaćinstva	Oprema za telekomunikacije		
	Telefon	Mobilni telefon	Satelitska antena
Samačka < 65 godina	59,1	49,4	(7,9)
Samačka >= 65 godina	61,2	10,3	(5,3)
Bračni par bez djece < 65 godina	81,2	65,3	15,1
Bračni par bez djece >= 65 godina	80,5	26,5	8,0
Bračni par sa jednim djetetom	81,0	86,1	16,6
Bračni par sa dvoje djece	79,1	93,6	21,1
Bračni par sa troje i više djece	75,5	92,0	19,2
Samohrani roditelji	75,5	75,9	9,6
Samohrani roditelji + drugi srodnici	80,9	88,1	(12,3)
Bračni par sa djecom + drugi srodnici	86,3	90,0	21,9
Bračni par sa djecom + roditelji	83,5	93,2	24,9
Ostalo	77,3	73,4	14,8
Ukupno	77,1	71,0	15,2

Starija lica imaju najmanji broj mobilnih telefona (bilo da su samačka domaćinstva ili bračni parovi). Bračni parovi sa djecom pokazuju najveći procenat posjedovanja ovog uređaja. (Tabela 4.11)

Tabela 4.12. Oprema za rekreaciju i slobodno vrijeme po geografskom području, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Oprema za rekreaciju i slobodno vrijeme						
	Televizor	Video-rekorder, DVD	HiFi sistem	Personalni računar, štampač	Internet priključak	Čamci, kanui, daske za surfanje	Muzički instrumenti
Federacija BiH	97,8	65,2	72,2	28,2	12,3	1,1	5,1
Republika Srpska	94,8	43,1	48,2	20,4	8,7	(0,8)	4,1
Brčko distrikt BiH	98,9	53,6	31,7	17,7	:	:	(6,5)
Bosna i Hercegovina	96,8	57,1	62,8	25,2	10,9	1,0	4,8

Skoro svako domaćinstvo ima televizor, više od pola ima videorekorder ili DVD i Hi-Fi sistem, 25,2% ima personalni računar, a 10,9% ima pristup Internetu. (Tabela 4.12) Veoma je nizak procenat domaćinstava koja posjeduju muzičke instrumente (4,8%) ili čamac, kanu ili dasku za surfanje (1,0%).

Manji od prosjeka je broj samačkih domaćinstava koja imaju televizor. Bračni parovi sa djecom bilježe značajno visok procenat videorekordera i DVD-ova, kao i domaćinstva sa udruženim članovima. Hi-Fi sistemi su manje prisutni kod starije populacije i u samačkim domaćinstvima, međutim, najznačajnije razlike su zabilježene u slučaju personalnih kompjutera: najviši procenat posjedovanja personalnih kompjutera imaju domaćinstva sa djecom, samohrani roditelji i domaćinstva sa udruženim članovima. (Tabela 4.13)

Tabela 4.13. Oprema za rekreaciju i slobodno vrijeme po tipu domaćinstva, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Tip domaćinstva	Oprema za rekreaciju i slobodno vrijeme				
	Televizor	Video- rekorder, DVD	HiFi sistem	Personalni računar, šampač	Internet usluge
Samačka < 65 godina	89,0	34,6	48,3	(10,2)	(5,9)
Samačka >= 65 godina	86,4	9,4	36,2	:	:
Bračni par bez djece < 65 godina	98,1	54,0	58,6	13,0	(6,5)
Bračni par bez djece >= 65 godina	95,4	23,1	42,9	:	:
Bračni par sa jednim djetetom	98,5	70,1	72,8	30,5	13,9
Bračni par sa dvoje djece	99,5	76,4	75,8	46,0	19,9
Bračni par sa troje i više djece	99,2	75,4	72,2	36,6	12,5
Samohrani roditelji	98,3	58,6	63,8	22,6	12,4
Samohrani roditelji + drugi srodnici	98,2	67,7	67,2	30,0	(12,5)
Bračni par sa djecom + drugi srodnici	99,5	74,2	72,3	26,3	(8,5)
Bračni par sa djecom + roditelji	100,0	76,6	70,4	42,7	16,7
Ostalo	96,6	50,4	56,3	20,2	(10,6)

5. IZDACI ZA POTROŠNJU: NIVO I STRUKTURA

5.1. Glavne činjenice

U Bosni i Hercegovini u 2007. godini prosječni mjesečni izdaci za potrošnju su iznosili 1.541,43 KM po domaćinstvu.

U prosjeku, jedno domaćinstvo mjesečno troši 511,17 KM za hranu i piće, dok su izdaci za neprehranbene proizvode i usluge iznosili 1.030,26 KM. (Tabele 5.1 i 5.2)

Dakle, jedna trećina ukupnih mjesečnih izdataka domaćinstva se odnosi na hranu i piće, zatim 22,1% na održavanje stambene jedinice i režijske troškove, 14,5% na prevoz i komunikacije, 5,4% na namještaj, kućanske aparate i redovno održavanje, 5,3% za odjeću i obuću, 4,0% na zdravstvo i preostalih 15,3% na druge proizvode i usluge (duhan, rekreacija/slobodno vrijeme i kultura, obrazovanje, ugostiteljske usluge i usluge hotelskog smještaja, itd).

Ako se sumiraju osnovni mjesečni izdaci domaćinstva (hrana, režijski izdaci, zdravstvo, prevoz i obrazovanje) može se vidjeti da su skoro 3/4 (71,0%) izdataka osnovni troškovi koji se ne mogu izbjeći i oni mjesečno iznose 1.096,18 KM za prosječno domaćinstvo u Bosni i Hercegovini.

Tabela 5.1. Prosječni mjesečni izdaci po kategorijama, 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %
UKUPNO - HRANA I PIĆE	511,17	33,2
Duhan	31,09	2,0
Odjeća i obuća	81,45	5,3
Stanovanje	227,10	14,7
El. energija, plin, voda i ostali energenti	114,39	7,4
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	83,79	5,4
Zdravstvo	62,08	4,0
Prevoz	173,35	11,2
Komunikacije	50,53	3,3
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	56,16	3,6
Obrazovanje	8,09	0,5
Ugostiteljske usluge	31,58	2,0
Usluge smještaja	12,24	0,8
Ostali proizvodi i usluge	98,40	6,4
UKUPNO - NEPREHRANA	1.030,26	66,8
UKUPNO (=100%)	1.541,43	100,0

Ako se analizira kategorija ishrane, može se vidjeti da se mjesečno najviše novca izdvaja za meso (116,13 KM ili 22,7%), zatim voće i povrće (16,9%), mlijeko, sir i jaja (14,0%), hljeb i žitarice (13,0%), bezalkoholna pića (10,2%). Od ukupnih izdvajanja za hranu i pića, najmanje se izdvaja za ribu (2,6%) i alkoholna pića (3,8%).

Od ukupnog broja domaćinstava, najviše je domaćinstava (53,4%) koja, u periodu od dvije sedmice (referentni period), barem jednom kupuju juneće meso, zatim meso peradi (52,6%), teletinu (39,1%), te 23,2% domaćinstava koja kupuju sušeno i dimljeno meso svih vrsta. U posmatranom periodu, svinjsko meso je kupovalo 13,0% domaćinstava.

Tabela 5.2. Prosječni mjesečni izdaci za hranu i piće po kategorijama, 2007. god.
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %
Hljeb i žitarice	66,26	13,0
Meso	116,13	22,7
Riba	13,47	2,6
Mlijeko, sir, jaja	71,66	14,0
Ulja i masnoće	23,96	4,7
Voće	37,89	7,4
Povrće	48,49	9,5
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	39,81	7,8
Ostali prehrambeni proizvodi	21,96	4,3
Bezalkoholna pića	52,33	10,2
Alkoholna pića	19,21	3,8
UKUPNO - HRANA I PIĆE (=100%)	511,17	100,0
- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje	56,79	11,1

Ako se detaljnije razmotre izdaci za prehrambene proizvode, s osvrtnom na neke značajnije proizvode, može se reći sljedeće: u grupi *Voće* najviše je domaćinstava koja, u posmatranom periodu, kupuju banane (74,3%), zatim jabuke (61,7%), južno voće (52,8%), kruške (17,6%), grožđe (17,3%), breskve (10,8%).

Krompir je kupovalo 46,3% domaćinstava, grah 40,9%, paradajz 36,2%, luk - bijeli i crni 35,8%, a zatim papriku, mrkvu itd.

Mlijeko i mliječni proizvodi su veoma značajni prehrambeni proizvodi za naša domaćinstva. U toku posmatrane dvije sedmice, 77,2% domaćinstava je kupovalo svježe mlijeko, 57,3% ih je kupovalo jogurt, 51,0% pavlaku, 45,9% mladi sir, itd.

Izdaci za hljeb i žitarice učestvuju sa 13,0% u ukupnim izdacima za prehrambene proizvode, što iznosi 66,26 KM mjesečno. U okviru ove grupe proizvoda, najveća izdvajanja su za hljeb i brašno.

Za hranu i piće konzumiranu van kuće, prosječno mjesečno se izdvaja 2,0% od ukupnih izdataka domaćinstva (31,58 KM). U toku dvije sedmice, 26,7% domaćinstava je imalo barem jedan obrok ili piće u restoranima, 27,5% u kafeima, barovima ili bifeima i 12,3% u radničkim ili studentskim kantinama.

Dio izdataka za potrošnju hrane i pića (56,79 KM, 11,1%) odnosi se na procijenjenu vrijednost izdataka iz vlastite proizvodnje³. Oni ne predstavljaju stvarnu kupovinu (ne podrazumijevaju novčane izdatke domaćinstva), već su uključeni u procijenjenu vrijednost izdataka za potrošnju da bi omogućili poređenja izdataka za potrošnju između domaćinstava koja imaju i onih koja nemaju potrošnju iz vlastite proizvodnje.

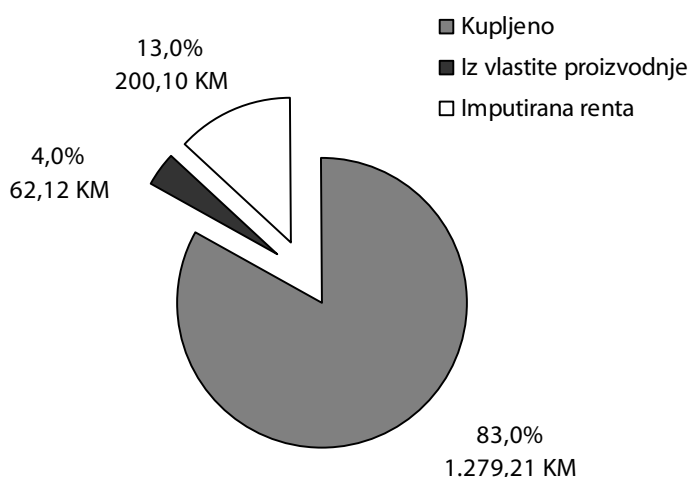
Domaćinstva koja sama proizvode voće i povrće imaju daleko manju potrošnju ovih proizvoda u poređenju sa domaćinstvima koja iste kupuju: jabuke su najzastupljenije (konzumiralo ih je 7,3% domaćinstava), zatim kruške (2,7%), šljive (2,4%) i grožđe (1,7%). Krompir je konzumiralo 32,2% domaćinstava koja imaju vlastitu proizvodnju, luk 25,8%, grah 20,1%, paradajz 7,8%.

Tabela 5.3. Prosječni mjesečni izdaci: ukupno, potrošnja iz vlastite proizvodnje i imputirana renta po geografskom području, 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko distrikt BiH		Bosna i Hercegovina	
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %
UKUPNO (=100%)	1.649,72	100,0	1.364,31	100,0	1.318,47	100,0	1.541,43	100,0
- Potrošnja iz vlastite proizvodnje	46,44	2,8	91,55	6,7	29,72	2,3	62,12	4,0
- za hranu	42,62	2,6	83,42	6,1	26,89	2,0	56,79	3,7
- za neprehranu	3,82	0,2	8,13	0,6	:	:	5,33	0,3
- imputirana renta	213,93	13,0	175,99	12,9	197,33	15,0	200,1	13,0

3 Vrijednost procijenjena na osnovu cijena na lokalnom tržištu za proizvode koje je domaćinstvo samo proizvelo.

Grafikon 5.1. Prosječni mjesečni izdaci: kupljeno, iz vlastite proizvodnje i imputirana renta, 2007. god.
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

U definiciju izdataka za potrošnju uključuju se i procjene koje ne predstavljaju stvarnu kupovinu i stvarne izdatke; odnose se na i) potrošnju proizvoda iz vlastite proizvodnje koja čini 4,0% ukupnih izdataka i ii) imputirana renta za glavnu stambenu jedinicu, tj. procijenjena stanarina za domaćinstva koja žive u vlastitim stanovima ili koja besplatno koriste nečiju stambenu jedinicu. Vrijednost imputirane rente je dobijena na bazi procjene koju su dala sama domaćinstva i ona iznosi 200,10 KM (13,0% ukupnih izdataka za potrošnju). Uvođenje „virtualnog izdatka“ za rentu omogućuje poređenje izdataka za potrošnju između domaćinstava koja žive u svojoj stambenoj jedinici i onih koji žive u unajmljenoj stambenoj jedinici (procenat domaćinstava koja imaju vlastiti stan ili stanuju besplatno iznosi 96,2%). Zaključno, iznos izdataka za potrošnju domaćinstava, koji se odnosi na stvarnu kupovinu proizvoda i usluga, je 1.279,21 KM. (Tabela 5.3 i Grafikon 5.1)

Kategorija izdataka za stanovanje je druga najveća kategorija izdataka domaćinstava (14,7%), nakon izdataka za hranu, i mjesečno iznosi 227,10 KM; osim imputirane rente, uključuje stvarnu rentu i redovno održavanje stambene jedinice. Izdaci za režijske troškove (računi za energente, centralno grijanje ili nabavku nekog drugog goriva, vodu, odvoz kućnog otpada i korištenje zajedničkih prostorija) mjesečno u prosjeku iznose 114,39 KM, što je 7,4% ukupnih izdataka.

Osim ovih izdataka, jedan dio svog budžeta (5,4%) domaćinstva troše na nabavku i održavanje namještaja i kućanskih aparata, prostirke u kući, sredstava za čišćenje i usluge u kući. Za ove svrhe se prosječno mjesečno izdvaja 83,79 KM.

Za prevoz, javni i privatni, domaćinstva troše 11,2% svog budžeta, što prosječno mjesečno iznosi 173,35 KM. Izdaci za prevoz uključuju kupovinu vozila i pogonskih goriva, pojedinačnih i sezonskih karata za javni prevoz i izdatke za časove vožnje i polaganje vozačkog ispita.

Više od polovine domaćinstava (51,9%) u Bosni i Hercegovini posjeduje automobil, 24,1% ih ima bicikl, skoro 2% motor, moped ili skuter i 1,1% motocikl.

U posmatranom periodu (dvije sedmice) 27,7% domaćinstava je imalo izdatke za dizel gorivo, 14,4% za benzin, 20,1% domaćinstava je koristilo javni prevoz, 11,5% taksi prevoz, a u jednomjesečnom periodu prije intervjua, 21,9% domaćinstava je imalo izdatke za popravke vozila.

Na kupovinu odjeće i obuće domaćinstva u prosjeku mjesečno izdvajaju 81,45 KM ili 5,3% od ukupnih izdataka, a 15,2% domaćinstava je kupilo nešto od ovih proizvoda za svoju djecu.

Bolničke usluge, usluge medicinskih i rehabilitacionih centara, usluge vanbolničkog liječenja i tretmana i stomatološke usluge, uz korištenje farmaceutskih proizvoda, medicinskih preparata i terapijskih pomagala, u prosjeku mjesečno iznose 62,08 KM, što je 4,0% od ukupnih izdataka domaćinstva.

Najznačajniji izdaci u ovoj kategoriji su oni koji se odnose na nabavku farmaceutskih proizvoda (41,8%). U dvosedmničnom posmatranom periodu, izdatke za lijekove je imalo 64,5% domaćinstava. Usluge javnih bolnica (općih i specijalizovanih) je koristilo 4,2% domaćinstava, a usluge privatnih 1,2% domaćinstava u jednomjesečnom periodu prije intervjua.

Za troškove koji se odnose na kategoriju komunikacija, domaćinstva mjesečno izdvajaju 50,53 KM ili 3,3% njihovih izdataka. U ovu kategoriju se ubraja i kupovina telekomunikacionih aparata i plaćanje računa za

njihovo korištenje. U jednomjesečnom periodu prije intervjua, izdatke za fiksni telefon je imalo 77,2% domaćinstava, a za mobilni telefon 64,2% domaćinstava. Skoro 60,0% domaćinstava ima izdatke za TV pretplatu i 9,1% za korištenje Interneta.

Tokom perioda od dvije sedmice, 36,3% domaćinstava kupuju dnevne, 14,5% sedmične novine i 24,4% domaćinstava je imalo barem jednu uplatu za igre na sreću. Ova kategorija (rekreacija/slobodno vrijeme i kultura) uključuje i nabavku školskih knjiga (ove izdatke je u mjesecu prije intervjua imalo 6,3% domaćinstava), zatim sportske opreme, muzičkih instrumenata, kompjutera, kućnih ljubimaca te izdatke za sportske i kulturne manifestacije, hobi i druge aktivnosti.

Izdaci za obrazovanje u prosjeku mjesečno iznose 8,09 KM (0,5% ukupnih izdataka).

Izdaci za ostale proizvode i usluge u prosjeku mjesečno iznose 98,40 KM i oni uključuju registraciju i osiguranje vozila, preparate i usluge za održavanje lične higijene, priloge vjerskim zajednicama i raznim udruženjima, administrativne izdatke, izdatke za bankarske i druge usluge. Za ovu vrstu izdataka domaćinstva izdvajaju 6,4% svog mjesečnog budžeta.

5.2. Razlike po geografskom području i tipu naselja

U Federaciji BiH domaćinstva imaju najveću mjesečnu potrošnju, u prosjeku 1.649,72 KM. Nešto nižu potrošnju imaju domaćinstva u Republici Srpskoj (1.364,31 KM) i Brčko distriktu BiH (1.318,47 KM). Razlika u nivou potrošnje između domaćinstava koja žive u Federaciji BiH i Republici Srpskoj je 20,9%, a između Federacije BiH i Brčko distrikta BiH je 25,1%. (Tabela 5.4)

Tabela 5.4. Prosječni mjesečni izdaci po geografskom području i kategorijama izdataka, 2007. god.
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko distrikt BiH	
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %
<i>Prosječan broj članova domaćinstva</i>	3,36		3,11		3,07	
UKUPNO - HRANA I PIĆE	535,51	32,5	473,18	34,7	429,87	32,6
Duhan	34,59	2,1	24,91	1,8	31,71	2,4
Odjeća i obuća	91,10	5,5	66,64	4,9	45,05	3,4
Stanovanje	243,63	14,8	198,32	14,5	223,17	16,9
El. energija, plin, voda i ostali energenti	121,59	7,4	100,93	7,4	128,61	9,8
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	92,81	5,6	68,52	5,0	73,99	5,6
Zdravstvo	60,44	3,7	65,29	4,8	56,21	4,3
Prevoz	184,05	11,2	156,00	11,4	148,84	11,3
Komunikacije	55,24	3,3	42,89	3,1	39,73	3,0
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	63,62	3,9	44,12	3,2	38,12	2,9
Obrazovanje	8,47	0,5	7,36	0,5	(9,22)	(0,7)
Ugostiteljske usluge	37,06	2,2	23,00	1,7	13,78	1,0
Usluge smještaja	12,96	0,8	11,17	0,8	:	:
Ostali proizvodi i usluge	108,65	6,6	81,98	6,0	71,16	5,4
UKUPNO - NEPREHRANA	1.114,21	67,5	891,14	65,3	888,60	67,4
UKUPNO (=100%)	1.649,72	100,0	1.364,31	100,0	1.318,47	100,0

Izdaci za hranu i piće u Federaciji BiH iznose 535,51 KM, Republici Srpskoj 473,18 KM i Brčko distriktu BiH 429,87 KM. Razlike u nivou potrošnje prehrambenih proizvoda između Federacije BiH i Brčko distrikta BiH se mogu pripisati razlici u broju članova u porodici. (Tabela 5.5)

Učešće potrošnje mesa u ukupnoj potrošnji hrane je najveće u Republici Srpskoj (24,5%), za razliku od Federacije BiH (21,8%) i Brčko distrikta BiH (22,4%).

Učešće potrošnje mlijeka, mliječnih proizvoda, sireva i jaja je približno po različitim teritorijalnim područjima i iznosi oko 14%.

Postoje razlike i u potrošnji alkoholnih pića po različitim geografskim područjima. U Republici Srpskoj taj procenat je 5,0%, Federaciji BiH 3,1% i Brčko distriktu BiH 3,7%.

Najniže učešće u ukupnoj potrošnji hrane i pića je potrošnja ribe: 2,5% u Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH i 3,0% u Republici Srpskoj.

Tabela 5.5. Prosječni mjesečni izdaci za hranu i piće po geografskom području i kategorijama izdataka, 2007. god.
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Geografsko područje					
	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko distrikt BiH	
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %
<i>Prosječan broj članova domaćinstva</i>	3,36		3,11		3,07	
Hljeb i žitarice	70,60	13,2	59,07	12,5	59,05	13,7
Meso	116,90	21,8	115,95	24,5	96,24	22,4
Riba	13,22	2,5	14,07	3,0	10,64	2,5
Mlijeko, sir, jaja	75,09	14,0	66,42	14,0	58,02	13,5
Ulja i masnoće	27,19	5,1	18,54	3,9	19,69	4,6
Voće	41,67	7,8	31,86	6,7	27,76	6,5
Povrće	49,96	9,3	46,11	9,7	45,08	10,5
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	43,15	8,1	34,16	7,2	35,97	8,4
Ostali prehrambeni proizvodi	23,95	4,5	18,72	4,0	17,52	4,1
Bezalkoholna pića	57,12	10,7	44,42	9,4	43,86	10,2
Alkoholna pića	16,67	3,1	23,86	5,0	16,03	3,7
UKUPNO - HRANA I PIĆE (=100%)	535,51	100,0	473,18	100,0	429,87	100,0
<i>- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje</i>	42,62	8,0	83,42	17,6	26,89	6,3

Teritorijalne razlike su evidentne kod nivoa izdataka za neprehrambene proizvode i usluge. U Federaciji BiH ovi izdaci su najveći i iznose 1.114,21 KM mjesečno, što je za 222,02 KM ili za 25,2% više od ovih izdataka u Republici Srpskoj, i za 225,61 KM ili 25,4% u Brčko distriktu BiH.

Posmatrajući razlike u nivoima izdataka po različitim kategorijama, evidentno je da one postoje kod svih kategorija izdataka. Uglavnom su oni najveći u Federaciji BiH, osim izdataka za zdravstvo i alkoholna pića, što je ranije i naglašeno.

Na strukturu potrošnje, pored tipa naselja (gradsko i „ostalo“), može da utiče i starosna struktura populacije. U Republici Srpskoj, domaćinstva su, u prosjeku nešto starija u odnosu na Federaciju BiH, samim tim su i izdvajanja za zdravstvo veća (4,8% prema 3,7% ukupnih izdataka).

U Bosni i Hercegovini, domaćinstva koja žive u naseljima tipa „ostalo“ pokazuju dosta visoko učešće potrošnje iz vlastite proizvodnje u ukupnoj potrošnji (18,0%), za razliku od domaćinstava koja žive u gradskim naseljima kod kojih potrošnja hrane iz vlastite proizvodnje iznosi 2,1% od ukupne potrošnje. (Tabela 5.7)

Tabela 5.6. Prosječni mjesečni izdaci po tipu naselja i kategorijama izdataka, 2007. god.
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Tip naselja				Ukupno	
	Gradsko		Ostalo		Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %		
<i>Prosječan broj članova domaćinstva</i>	3,08		3,40		3,27	
UKUPNO - HRANA I PIĆE	534,38	30,7	494,69	35,4	511,17	33,2
Duhan	33,88	1,9	29,11	2,1	31,09	2,0
Odjeća i obuća	100,91	5,8	67,64	4,8	81,45	5,3
Stanovanje	265,20	15,2	200,05	14,3	227,10	14,7
El. energija, plin, voda i ostali energenti	129,32	7,4	103,80	7,4	114,39	7,4
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	92,35	5,3	77,71	5,5	83,79	5,4
Zdravstvo	65,67	3,8	59,53	4,3	62,08	4,0
Prevoz	188,39	10,8	162,68	11,6	173,35	11,2
Komunikacije	65,20	3,7	40,11	2,9	50,53	3,3
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	76,45	4,4	41,76	3,0	56,16	3,6
Obrazovanje	13,24	0,8	4,44	0,3	8,09	0,5
Ugostiteljske usluge	42,11	2,4	24,11	1,7	31,58	2,0
Usluge smještaja	19,09	1,1	7,37	0,5	12,24	0,8
Ostali proizvodi i usluge	116,96	6,7	85,21	6,1	98,40	6,4
UKUPNO - NEPREHRANA	1.208,76	69,3	903,52	64,6	1.030,26	66,8
UKUPNO (=100%)	1.743,14	100,0	1.398,21	100,0	1.541,43	100,0

Ipak, izdaci za hranu i piće u gradskim naseljima su nešto viši (534,38 KM) u odnosu na naselja tipa „ostalo“ (494,69 KM), iako je prosječan broj članova po domaćinstvu manji (3,08 u odnosu na 3,40). U naseljima tipa „ostalo“ učešće izdataka za hranu i piće u ukupnim izdacima domaćinstava je veće ako se uporedi sa gradskim naseljima: 35,4% prema 30,7%. (Tabela 5.6)

Tabela 5.7. Prosječni mjesečni izdaci za hranu i piće po tipu naselja i kategorijama izdataka, 2007. god.
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Tip naselja				Ukupno	
	Gradsko		Ostalo		Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %		
<i>Prosječan broj članova domaćinstva</i>	3,08		3,40		3,27	
Hljeb i žitarice	68,09	12,7	64,96	13,1	66,26	13,0
Meso	119,40	22,3	113,81	23,0	116,13	22,7
Riba	16,52	3,1	11,31	2,3	13,47	2,6
Mlijeko, sir, jaja	77,19	14,4	67,73	13,7	71,66	14,0
Ulja i masnoće	24,23	4,5	23,77	4,8	23,96	4,7
Voće	42,08	7,9	34,91	7,1	37,89	7,4
Povrće	51,67	9,7	46,23	9,3	48,49	9,5
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	41,74	7,8	38,43	7,8	39,81	7,8
Ostali prehrambeni proizvodi	22,25	4,2	21,75	4,4	21,96	4,3
Bezalkoholna pića	54,60	10,2	50,72	10,3	52,33	10,2
Alkoholna pića	16,60	3,1	21,06	4,3	19,21	3,8
UKUPNO - HRANA I PIĆE (=100%)	534,38	100,0	494,69	100,0	511,17	100,0
<i>- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje</i>	11,11	2,1	89,22	18,0	56,79	11,1

Osim razlika u izdacima za potrošnju hrane i pića između domaćinstava po tipu naselja (gradska troše 8,0% više od naselja tipa „ostalo“), postoje značajne razlike u izdacima za sve ostale proizvode i usluge. Gradska, u odnosu na naselja tipa „ostalo“, imaju znatno veća izdvajanja po svim kategorijama izdataka: za obrazovanje skoro tri puta, rekreaciju/slobodno vrijeme i kulturu 1,8 puta, hranu i piće konzumiranu van kuće 1,7 puta, komunikacije 1,6 puta, odjeću i obuću 1,5 puta, ostale robe i usluge 1,4 puta, stanovanje i komunalije 1,3 puta, namještaj i opremu za domaćinstvo, duhan i prevoz približno 1,2 puta te zdravstvo za 1,1 puta.

Dakle, razlike u nivou potrošnje neprehrambenih proizvoda između domaćinstava prema tipu naselja su značajne. U gradskim naseljima za ove proizvode se troši više za 33,9%.

Ovo potvrđuje činjenicu da u naseljima tipa „ostalo“ živi stanovništvo starije životne dobi i slabijeg imovnog stanja. Ovom vrstom analize ćemo se baviti u poglavlju o siromaštvu.

Naselja tipa „ostalo“ predstavljaju skoro 2/3 teritorije u Republici Srpskoj i više od polovine teritorije u Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH.

Postoje značajne razlike po geografskim područjima u prosječnoj mjesečnoj potrošnji između domaćinstava koja žive u gradskim i onih koja žive u naseljima tipa „ostalo“. Najveću mjesečnu potrošnju imaju domaćinstva koja žive u gradskim naseljima u Federaciji BiH (1.805,41 KM), dok je ona najniža u naseljima tipa „ostalo“ Republike Srpske (1.226,53 KM). Razlika u nivou potrošnje gradskih i „ostalnih“ domaćinstava u Republici Srpskoj iznosi 399,34 KM, Federaciji BiH 284,85 KM i Brčko distriktu BiH 172,05 KM. (Tabela 5.8)

Prosječna mjesečna potrošnja domaćinstava koja žive u gradskim naseljima u Federaciji BiH je za 179,54 KM ili za 11,0% veća od prosječne mjesečne potrošnje gradskih domaćinstava u Republici Srpskoj i za 395,44 KM ili 28,0% u Brčko distriktu BiH.

Domaćinstva koja žive u naseljima tipa „ostalo“ u Federaciji BiH troše 294,03 KM više od istovrsnih domaćinstava u Republici Srpskoj i 282,64 KM od ovih u Brčko distriktu BiH.

Struktura potrošnje gradskih domaćinstava, bez obzira na teritorijalnu pripadnost je slična. Od ukupnih mjesečnih izdataka, za hranu se izdvaja oko 31%, a slična je struktura i ostalih izdataka koji se odnose na neprehrambene proizvode i usluge.

U naseljima tipa „ostalo“, situacija je nešto malo drugačija: u Republici Srpskoj ova domaćinstva za hranu mjesečno izdvajaju 37,2% od ukupnih izdataka, a u Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH 34,5%.

Kada je u pitanju učešće potrošnje prehrambenih proizvoda, koje su proizvela sama domaćinstva, može se reći da je u Brčko distriktu BiH taj procenat najniži i iznosi 6,3%, u Federaciji BiH je 8,0% i Republici Srpskoj 17,6%. (Tabela 5.5)

Veće učešće u potrošnji iz vlastite proizvodnje u Republici Srpskoj je rezultat neurbanog karaktera područja i visokih stopa zaposlenosti u sektoru poljoprivrede.

Domaćinstva koja žive u naseljima tipa „ostalo“, značajan dio prehrambenih proizvoda i potroše u svom domaćinstvu. Od ukupnih izdataka za prehrambene proizvode, vrijednost proizvoda koje su domaćinstva sama proizvela iznosi 25,4% u Republici Srpskoj, 13,9% u Federaciji BiH i 10,5% u Brčko distriktu BiH. (Tabela 5.9)

Domaćinstva koja žive u gradskim naseljima nemaju značajnu vlastitu proizvodnju, što je sasvim razumljivo.

Struktura potrošnje različitih kategorija prehrambenih proizvoda je vrlo slična kod svih domaćinstava bez obzira na tip naselja u kome žive. Takođe, nema nekih značajnih razlika u strukturi potrošnje prehrambenih proizvoda ni kada su u pitanju različita geografska područja. Ovo navodi na zaključak da su navike potrošnje veoma slične kod svih domaćinstava u Bosni i Hercegovini.

Razlike u nivoima izdataka za prehrambene proizvode mogu biti rezultat razlika u cijenama poljoprivrednih proizvoda po različitim geografskim područjima i različitim prosječnim brojem članova domaćinstva.

Tabela 5.8. Prosječni mjesečni izdaci po tipu naselja, geografskom području i kategorijama izdataka, 2007. god.
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Federacija BiH						Republika Srpska						Brčko distrikt BiH					
	Gradsko		Ostalo		Prosječni mjesečni izdaci (KM)		Gradsko		Ostalo		Prosječni mjesečni izdaci (KM)		Gradsko		Ostalo		Prosječni mjesečni izdaci (KM)	
	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)
<i>Prosječan broj članova domaćinstva</i>		3,06		3,62		3,14		3,10		3,07		3,07		3,07		3,07		3,07
UKUPNO - HRANA I PIĆE	550,21	30,5	523,32	34,4	505,84	31,1	455,97	37,2	433,64	30,8	426,54	34,5						
Duhan	36,00	2,0	33,42	2,2	28,72	1,8	22,89	1,9	37,04	2,6	27,01	2,2						
Odjeća i obuća	105,39	5,8	79,25	5,2	94,82	5,8	51,80	4,2	47,52	3,4	42,87	3,5						
Stanovanje	275,31	15,2	217,35	14,3	243,21	15,0	174,67	14,2	248,57	17,6	200,81	16,2						
El. energija, plin, voda i ostali energenti	135,89	7,5	109,72	7,2	113,67	7,0	94,22	7,7	135,16	9,6	122,85	9,9						
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	98,11	5,4	88,41	5,8	79,38	4,9	62,80	5,1	88,29	6,3	61,41	5,0						
Zdravstvo	64,74	3,6	56,88	3,7	68,76	4,2	63,47	5,2	53,71	3,8	58,41	4,7						
Prevoz	189,78	10,5	179,30	11,8	187,49	11,5	139,42	11,4	159,34	11,3	139,60	11,3						
Komunikacije	68,29	3,8	44,41	2,9	59,41	3,7	34,19	2,8	48,08	3,4	32,37	2,6						
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	82,12	4,5	48,27	3,2	65,83	4,0	32,69	2,7	45,47	3,2	31,65	2,6						
Obrazovanje	13,22	0,7	4,54	0,3	13,65	0,8	4,05	0,3	:	:	:	:						
Ugostiteljske usluge	45,38	2,5	30,16	2,0	36,48	2,2	15,89	1,3	17,67	1,3	10,35	0,8						
Usluge smještaja	18,77	1,0	8,13	0,5	20,91	1,3	(6,05)	(0,4)	:	:	:	:						
Ostali proizvodi i usluge	122,21	6,8	97,41	6,4	107,70	6,6	68,43	5,6	81,22	5,8	62,30	5,0						
UKUPNO - NEPREHRANA	1.255,21	69,5	997,24	65,6	1.120,03	68,9	770,56	62,8	976,33	69,2	811,38	65,5						
UKUPNO (=100%)	1.805,41	100,0	1.520,56	100,0	1.625,87	100,0	1.226,53	100,0	1.409,97	100,0	1.237,92	100,0						

Tabela 5.9. Prosječni mjesečni izdaci po tipu naselja, geografskom području i kategorijama izdataka, 2007. god.
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Federacija BiH						Republika Srpska						Brčko distrikt BiH			
	Gradsko		Ostalo		Gradsko		Ostalo		Gradsko		Ostalo		Gradsko		Ostalo	
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura % izdaci	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura % izdaci	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura % izdaci	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura % izdaci	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura % izdaci	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura % izdaci	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura % izdaci	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura % izdaci
<i>Prosječan broj članova domaćinstva</i>	3,06		3,62		3,14		3,10		3,07		3,07		3,07		3,07	
Hljeb i žitarice	70,51	12,8	70,67	13,5	63,25	12,5	56,87	12,5	58,64	12,5	59,41	13,5	59,41	13,9	59,41	13,9
Meso	120,51	21,9	113,90	21,7	118,94	23,5	114,37	23,5	92,89	25,0	99,18	21,5	99,18	23,4	99,18	23,4
Riba	16,29	3,0	10,67	2,0	17,45	3,4	12,29	3,4	11,30	2,7	10,06	2,6	10,06	2,4	10,06	2,4
Mlijeko, sir i jaja	79,42	14,4	71,50	13,7	73,30	14,5	62,79	13,8	61,38	13,8	55,07	14,2	55,07	12,9	55,07	12,9
Ulja i masnoće	26,70	4,9	27,60	5,3	18,93	3,7	18,33	4,0	19,08	4,0	20,22	4,4	20,22	4,7	20,22	4,7
Voće	44,23	8,0	39,54	7,6	37,99	7,5	28,62	6,3	31,31	6,3	24,64	7,2	24,64	5,8	24,64	5,8
Povrće	53,18	9,7	47,29	9,0	48,39	9,6	44,90	9,8	49,10	9,8	41,55	11,3	41,55	9,7	41,55	9,7
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	42,98	7,8	43,29	8,3	39,65	7,8	31,27	6,9	32,04	6,9	39,43	7,4	39,43	9,2	39,43	9,2
Ostali prehrambeni proizvodi	23,84	4,3	24,04	4,6	18,98	3,8	18,59	4,1	17,40	4,1	17,63	4,0	17,63	4,1	17,63	4,1
Bezalkoholna pića	58,11	10,6	56,29	10,8	47,31	9,4	42,90	9,4	44,28	9,4	43,49	10,2	43,49	10,2	43,49	10,2
Alkoholna pića	14,44	2,6	18,52	3,5	21,64	4,3	25,03	5,5	16,21	5,5	15,88	3,7	15,88	3,7	15,88	3,7
UKUPNO - HRANA I PIĆE (=100%)	550,21	100,0	523,32	100,0	505,84	100,0	455,97	100,0	433,64	100,0	426,54	100,0	426,54	100,0	426,54	100,0
- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje	6,63	1,2	72,49	13,9	21,83	4,3	115,86	25,4			44,75		44,75	10,5	44,75	10,5

5.3. Karakteristike domaćinstava i razlike u ponašanju po pitanju potrošnje

Broj članova domaćinstva i tip domaćinstva su demografske karakteristike koje više od drugih utiču na ponašanje domaćinstva kada su u pitanju izdaci i određuju različite načine raspodjele budžeta domaćinstava.

Generalno gledajući, izdaci se ne povećavaju proporcionalno povećanju broja članova domaćinstva, ali na njih utiče finansijska situacija domaćinstva. Ustvari, povećanje izdataka značajno opada sa povećanjem broja članova domaćinstva. Povećanjem domaćinstva sa jednog na dva člana, prosječni mjesečni izdaci se povećavaju za 67,0%, povećanjem domaćinstva sa dva na tri člana izdaci se povećavaju za 33,0%, za 20,7% ako se domaćinstvo sa tri člana poveća na četiri člana i za 8,0% ako se broj članova domaćinstva poveća sa četiri na pet ili više članova.

Prosječni mjesečni izdaci variraju od minimalnih 712,40 KM sa jednim članom, do maksimalnih 2.066,76 KM sa pet i više članova. (Tabela 5.10)

Najznačajniji dio prosječnih izdataka domaćinstva, u svakom slučaju, odnosi se na kupovinu prehrambenih proizvoda i pića. Kod svih domaćinstava, bez obzira na broj članova, taj procenat prelazi 32%, kod dvočlanih i domaćinstava sa pet i više članova iznosi preko 34%. Osim toga, primjećujemo da je kod ovih domaćinstava procenat potrošnje iz vlastite proizvodnje veći nego kod ostalih i doseže čak 17,4% izdataka za hranu kod domaćinstava sa pet i više članova. Taj procenat je najniži kod jednočlanih domaćinstava i on iznosi 4,3%. (Tabela 5.11) Ovo je povezano sa većom koncentracijom višečlanih domaćinstava u naseljima tipa „ostalo“ i činjenicom da su jednočlana domaćinstva u većini slučajeva starija lica koja nisu sposobna za obimniju vlastitu proizvodnju.

U grupi prehrambenih proizvoda, sva domaćinstva, bez obzira na broj članova, najviše izdataka imaju za meso (oko 20-23%), zatim mlijeko, mliječne proizvode i jaja (13-15%), hljeb i žitarice, oko 13% te oko 10% za bezalkoholna pića. Za alkoholna pića se izdvaja oko 4% od ukupnih izdataka za hranu i pića.

Izdaci koji su više vezani sa brojem članova, gdje je, da tako kažemo, uticaj ekonomije obima slabiji, su oni koji se odnose na odjeću i obuću, prevoz, rekreaciju/slobodno vrijeme i kulturu i druge proizvode i usluge.

Tabela 5.10. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava po veličini domaćinstva i kategoriji izdataka, 2007. god.
(vrijednosti u i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Veličina domaćinstva				
	1	2	3	4	5 i više
UKUPNO - HRANA I PIĆE	32,9	34,4	32,2	32,1	34,2
Duhan	1,5	1,8	2,2	2,1	2,0
Odjeća i obuća	3,3	3,4	5,4	6,1	6,0
Stanovanje	24,2	18,3	14,7	12,4	12,7
El. energija, plin, voda i ostali energenti	9,7	8,5	7,6	6,8	6,7
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	4,6	5,5	5,4	5,6	5,4
Zdravstvo	6,6	6,1	3,6	2,8	3,6
Prevoz	4,3	8,4	11,4	13,3	12,5
Komunikacije	2,9	3,0	3,6	3,5	3,1
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	2,6	2,8	3,5	4,3	3,7
Obrazovanje	:	0,1	0,7	0,7	0,5
Ugostiteljske usluge	2,1	1,4	2,2	2,5	1,9
Usluge smještaja	:	:	0,9	1,1	0,8
Ostali proizvodi i usluge	4,9	5,7	6,5	6,7	6,7
UKUPNO - NEPREHRANA	478,27	780,40	1.071,64	1.294,98	1.360,28
UKUPNO (= 100%)	712,40	1.189,15	1.581,08	1.908,29	2.066,76

Izdaci po ovim kategorijama se, u principu, povećavaju sa brojem članova domaćinstva. Izuzetak su domaćinstva sa pet i više članova, zbog njihove veće koncentracije u naseljima tipa „ostalo“, gdje je način života, u prosjeku, štedljiviji, kao i zbog većeg prisustva siromašnijih domaćinstava (pogledati poglavlje 6).

Tabela 5.11. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava za hranu i piće po veličini domaćinstva i kategoriji izdataka, 2007. god.
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Veličina domaćinstva				
	1	2	3	4	5 i više
Hljeb i žitarice	13,8	12,9	12,8	13,1	12,8
Meso	19,9	22,4	22,7	23,0	23,3
Riba	2,7	2,9	2,9	2,6	2,3
Mlijeko, sir, jaja	15,5	14,0	14,1	13,5	14,2
Ulja i masnoće	5,2	5,0	4,5	4,5	4,6
Voće	7,7	7,3	7,4	7,6	7,2
Povrće	9,7	10,1	9,6	9,4	9,1
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	7,1	7,0	7,5	8,2	8,2
Ostali prehrambeni proizvodi	4,4	4,3	4,4	4,2	4,3
Bezalkoholna pića	10,9	9,9	10,4	10,5	9,9
Alkoholna pića	3,1	4,1	3,6	3,5	4,0
UKUPNO - HRANA I PIĆE (= 100%)	234,12	408,75	509,43	613,31	706,48
<i>- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje</i>	4,3	10,0	8,6	8,7	17,4

S druge strane, uglavnom zbog efekta ekonomije obima u domaćinstvu, izdaci za stanovanje (održavanje stambene jedinice), električnu energiju, plin, vodu i ostale energente, opadaju sa veličinom domaćinstva.

Na nivo i strukturu izdataka domaćinstva ne utiče samo broj članova u domaćinstvu nego utiču i starosna dob članova domaćinstva kao i sama struktura domaćinstva.

Starija samačka domaćinstva (65 godina i više) imaju najniže mjesečne izdatke (616,92 KM mjesečno). Ako se uporede izdaci koje imaju ova domaćinstva sa izdacima jednočlanih domaćinstava mlađih od 65 godina, može se vidjeti da se izdavanja za hranu u apsolutnim iznosima ne razlikuje mnogo (oko 40 KM), dok su razlike u izdacima za neprehrambene proizvode daleko veće (224,87 KM mjesečno). (Tabele 5.12 i 5.13)

Posmatrajući bračne parove bez djece, ponovo je uočena situacija gdje starija domaćinstva za hranu ne izdvajaju mnogo manje (za 83 KM mjesečno) od mlađih dvočlanih domaćinstava, kao što je to slučaj za neprehrambene proizvode gdje mlađa domaćinstva troše mjesečno više za 312 KM.

Kod bračnih parova sa djecom nivo izdataka se kreće od 1.610,99 KM sa jednim djetetom do 2.039,10 KM sa troje i više djece.

Govoreći o domaćinstvima koja pored bračnih parova sa djecom imaju i druge srodnike, može se reći da se na prvom mjestu nalaze domaćinstva koja čine bračni parovi sa djecom i ostalim srodnicima (2.120,85 KM), a zatim bračni parovi sa djecom i roditeljima koji imaju mjesečne izdatke 1.980,93 KM.

Bračni parovi bez djece, sa nosiocem domaćinstva od 65 godina i više, su domaćinstva koja najveći dio izdataka imaju za hranu (36,9%) u poređenju sa drugim tipovima domaćinstava. Mlađa samačka domaćinstva (do 65 godina) za hranu troše najmanje - 29,5% od ukupnih izdataka.

Izdaci koji se odnose na potrošnju iz vlastite proizvodnje viši su kod domaćinstava koja su sačinjena od bračnih parova sa djecom i ostalim srodnicima ili roditeljima, starijih bračnih parova i bračnih parova sa troje i više djece (uglavnom kod mnogočlanih domaćinstava).

Izdaci vezani za stanovanje najveći su kod starijih samačkih domaćinstava (27,2%) i starijih bračnih parova bez djece (21,0%). Ako se na izdatke za stanovanje dodaju izdaci za plaćanje električne energije i ostalih komunalija, značajno je istaći da ovi izdaci dosežu 37,8% izdataka kod starijih samačkih domaćinstava. Iza njih su stariji bračni parovi bez djece sa 30,6% i mlađi odrasli samci sa 29,1%. Govoreći o ostalim izdacima kod starijih domaćinstava, najmanji izdaci su za obrazovanje, usluge smještaja u hotelima, ugostiteljske usluge i izdaci za rekreaciju/slobodno vrijeme i kulturu, ali u isto vrijeme imaju najviše izdatke za zdravstvo, oko 9%.

Kod domaćinstava sa djecom, značajni su izdaci za prevoz (oko 13%), ostale robe i usluge (oko 7%), odjeću i obuću (oko 6%) i rekreaciju/slobodno vrijeme i kulturu (4,0%).

Tabela 5.12. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava po tipu domaćinstva i kategoriji izdataka, 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	SD < 65 godina	SD >= 65 godina	BPBD < 65 godina	BPBD >= 65 godina	BP sa jednim djetetom	BP sa dvoje djece	BP sa troje i više djece	Samohrani roditelji	SR + srodnici	BP + dijete + srodnici	BP + dijete + roditelji	Ostalo
UKUPNO - HRANA I PIĆE	29,5	35,6	32,4	36,9	32,0	31,9	32,4	32,7	36,3	34,1	34,4	34,8
Duhan	2,0	1,1	2,2	1,2	2,2	2,1	2,0	2,2	2,3	2,2	2,0	2,0
Odjeća i obuća	5,3	1,7	4,3	1,7	5,5	6,3	7,3	5,4	4,6	5,5	5,6	4,5
Stanovanje	20,5	27,2	16,4	21,0	14,5	12,2	12,8	15,6	13,4	13,3	12,0	14,6
El. energija, plin, voda i ostali energenti	8,6	10,6	7,8	9,6	7,4	6,6	6,2	7,7	7,2	6,9	7,8	7,8
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	5,0	4,4	6,3	4,8	5,4	5,6	5,5	5,6	5,0	5,6	5,4	5,5
Zdravstvo	3,7	9,0	4,7	8,9	3,4	2,6	2,8	3,7	3,9	4,4	3,7	4,4
Prevoz	7,7	1,5	11,6	5,5	12,1	13,4	12,6	9,1	11,6	12,7	12,4	10,3
Komunikacije	3,6	2,4	3,1	2,6	3,6	3,5	3,1	3,6	3,3	3,0	3,3	3,3
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	3,8	1,6	3,0	2,3	3,6	4,6	4,5	3,4	3,5	2,9	3,9	3,1
Obrazovanje	:	-	:	:	0,7	0,7	0,8	0,7	0,4	0,4	0,5	0,5
Ugostiteljske usluge	3,9	0,6	1,6	0,6	2,2	2,5	2,2	2,7	1,7	1,7	1,9	2,0
Usluge smještaja	:	:	:	:	(0,9)	1,3	(0,9)	(0,9)	:	(0,8)	:	:
Ostali proizvodi i usluge	5,7	4,3	6,0	4,7	6,6	6,8	6,8	6,8	6,5	6,5	6,5	6,6
UKUPNO - NEPREHRANA	622,14	397,27	952,55	640,20	1.095,94	1.310,94	1.377,57	912,28	1.138,43	1.397,45	1.299,11	1.034,61
UKUPNO (= 100%)	881,97	616,92	1.409,60	1.014,55	1.610,99	1.925,94	2.039,10	1.355,06	1.786,29	2.120,85	1.980,93	1.588,03

Tabela 5.13. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava prema tipu domaćinstva i kategoriji izdataka za hranu, 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	SD < 65 godina	SD ≥ 65 godina	BPBD < 65 godina	BPBD ≥ 65 godina	BP sa jednim djetetom	BP sa dvoje djece	BP sa troje i više djece	Samohrani roditelji	SR + srodnici	BP + dijete + srodnici	BP + dijete + roditelji	Ostalo
Hljeb i žitarice	13,0	14,4	12,3	13,1	12,7	13,0	13,5	13,6	13,2	12,5	12,7	12,3
Meso	20,8	19,3	22,8	22,4	22,5	23,1	22,2	21,9	23,4	23,6	23,2	24,4
Riba	3,1	2,4	3,3	2,5	2,9	2,6	2,2	2,7	2,4	2,3	2,6	2,9
Mlijeko, sir, jaja	14,1	16,3	13,3	14,5	14,0	13,5	14,2	13,9	14,4	14,0	14,2	14,2
Ulja i masnoće	4,7	5,4	4,9	5,3	4,5	4,4	4,7	4,8	5,0	4,6	4,6	4,4
Voće	7,4	8,0	7,4	7,2	7,5	7,7	7,2	7,6	7,0	7,0	7,5	7,1
Povrće	9,2	10,1	9,8	10,4	9,5	9,4	9,1	10,2	9,6	8,8	9,3	9,6
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	7,3	7,0	6,8	6,8	7,5	8,3	8,3	8,1	8,4	8,2	8,0	6,9
Ostali prehrambeni proizvodi	4,2	4,6	4,2	4,3	4,4	4,2	4,3	4,3	4,8	4,4	4,0	4,2
Bezalkoholna pića	11,6	10,4	10,3	9,4	10,6	10,4	10,2	10,3	9,5	10,2	10,0	10,0
Alkoholna pića	4,6	2,0	4,8	4,2	3,9	3,6	3,9	2,6	2,5	4,5	3,9	4,0
UKUPNO - HRANA I PIĆE (= 100%)	259,83	219,65	457,04	374,35	515,06	615,01	661,53	442,78	647,86	723,40	681,83	553,42
- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje	4,3	4,4	7,9	13,2	8,5	7,7	13,1	6,7	14,6	18,4	17,2	18,9

Mlađa samačka domaćinstva karakterizira relativno visok nivo izdataka za hranu konzumiranu van kuće (3,9%).

Izdaci za zdravstvo su najveći kod starijih samačkih domaćinstava (9,0%) i starijih bračnih parova bez djece (8,9%), što je razumljivo s obzirom na njihovu životnu dob.

Generalno, domaćinstva čija je finansijska situacija bolja imaju mogućnost da veći dio svog budžeta troše na izdatke koji ne spadaju u osnovne izdatke.

Jedna od varijabli koje su najviše povezane sa finansijskim sredstvima, pa prema tome i načinom ponašanja domaćinstva kada je u pitanju potrošnja, je status tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva.

Domaćinstva čiji je nosilac zaposlen imaju u prosjeku mjesečne izdatke koji prelaze nacionalni prosjek (1.541,43 KM) i iznose 1.865,62 KM mjesečno (više za 324,19 KM mjesečno).

Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva u kojima je domaćica nosilac su za 833,92 KM ili za 80,8% niži od domaćinstava u kojima je nosilac zaposlen. (Tabela 5.14)

Tabela 5.14. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava po tekućoj aktivnosti nosioca domaćinstva i kategoriji izdataka, 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)				
	Zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
UKUPNO - HRANA I PIĆE	31,5	35,9	36,6	34,5	35,4
Duhan	2,1	2,5	1,8	1,8	2,0
Odjeća i obuća	6,4	4,3	3,9	3,9	3,7
Stanovanje	12,8	14,9	17,7	17,7	17,5
El. energija, plin, voda i ostali energenti	6,8	7,6	8,2	8,4	7,5
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	5,7	4,9	5,4	5,2	4,6
Zdravstvo	2,8	4,1	5,1	6,0	6,4
Prevoz	13,2	10,5	7,6	8,7	8,8
Komunikacije	3,5	2,9	2,9	3,0	2,7
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	4,2	3,4	2,6	2,9	3,3
Obrazovanje	0,7	0,4	0,4	0,3	(0,5)
Ugostiteljske usluge	2,5	1,6	1,4	1,4	1,7
Usluge smještaja	1,1	(0,5)	:	(0,5)	:
Ostali proizvodi i usluge	6,8	6,4	6,0	5,7	5,6
UKUPNO - NEPREHRANA	1.278,58	926,46	654,16	869,44	655,90
UKUPNO (= 100%)	1.865,62	1.446,00	1.031,70	1.329,26	1.014,06

Razlike u nivoima izdataka se odnose i na prehranu i na neprehranu. Takođe, značajne razlike su zabilježene između grupa unutar kategorije neprehrane. U slučaju domaćinstava sa zaposlenim nosiocem, bolja finansijska situacija određuje veće učešće izdataka za neprehrane proizvode i usluge (68,5% ukupnih izdataka).

Kod domaćinstava kod kojih je domaćica nosilac, izdaci za neprehrane proizvode su 63,4% od ukupnih izdataka, kod domaćinstava čiji je nosilac nezaposlen ili traži prvo zaposlenje 64,1%, kod domaćinstava čiji je nosilac penzioner 65,4% i domaćinstava čiji se nosilac svrstava u grupu „ostalo“ 64,7%.

Domaćinstva sa zaposlenim nosiocem troše oko 587 KM za hranu i piće, 55,5% više od domaćinstava u kojima je domaćica nosilac i 63,9% više od domaćinstava u kojima je nosilac unutar ostalih kategorija tekuće aktivnosti.

Tabela 5.15. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava za hranu i piće po tekućoj aktivnosti nosioca domaćinstva i kategoriji izdataka, 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)				
	Zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Hljeb i žitarice	12,7	13,5	14,0	13,0	13,9
Meso	22,9	23,1	21,3	22,6	22,9
Riba	2,7	2,3	2,3	2,7	2,3
Mlijeko, sir, jaja	13,7	14,1	14,1	14,6	13,9
Ulja i masnoće	4,5	4,4	5,4	5,0	4,8
Voće	7,5	7,1	7,5	7,4	6,8
Povrće	9,2	9,5	10,1	9,8	9,3
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	8,1	7,4	7,8	7,4	7,3
Ostali prehrambeni proizvodi	4,2	4,4	4,6	4,3	4,3
Bezalkoholna pića	10,5	10,2	10,6	9,6	10,3
Alkoholna pića	3,9	3,8	2,2	3,7	4,3
UKUPNO - HRANA I PIĆE (=100%)	587,04	519,54	377,54	459,82	358,16
- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje	10,0	14,6	9,4	11,8	15,8

Domaćinstva kod kojih je nosilac penzioner troše za zdravstvo više od drugih domaćinstava. Mjesečni izdaci iznose 79,68 KM (oko 6% ukupnih izdataka), dok domaćinstva sa nosiocem unutar ostalih kategorija tekuće aktivnosti u procentima troše nešto malo više (6,4% od ukupnih izdataka), a u apsolutnom iznosu manje (65 KM). U ovom slučaju je riječ o starijim licima, licima nesposobnim za rad i domaćinstvima koja imaju barem jedno starije lice.

Radna aktivnost članova domaćinstva i prevoz školske djece i studenata može zahtijevati veću potrebu za kretanjem. Domaćinstva sa zaposlenim članovima, uglavnom su to bračni parovi sa djecom, troše za prevoz mjesečno oko 246 KM ili 13,2% svog budžeta. Najmanji izdaci za prevoz zabilježeni su kod domaćinstava čiji je nosilac domaćica, 78 KM mjesečno ili 7,6%. Ova vrijednost je takođe povezana sa starosnom grupom (starija lica) i tipom domaćinstva (samci) i uveliko karakterizira ove tipove domaćinstva.

Ukoliko se domaćinstva, čiji je nosilac zaposlen, podijele prema statusu u zaposlenju vidi se da domaćinstva čiji je nosilac poslodavac imaju najveći nivo izdataka za potrošnju - 2.369,35 KM, dok domaćinstva čiji je nosilac sa tipom ugovora koji nije na neodređeno vrijeme troše mjesečno 900 KM manje (1.466,73 KM mjesečno). (Tabele 5.16 i 5.17)

Tabela 5.16. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstava i kategoriji izdataka, 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Status u zaposlenju (nosilac domaćinstva)			
	Poslodavac	Samozaposleni ili slobodno zanimanje	Zaposleni sa ugovorom na neodređeno vrijeme	Ostali zaposleni sa drugim tipom ugovora
UKUPNO - HRANA I PIĆE	25,6	35,2	31,8	33,3
Duhan	1,9	2,4	2,0	2,5
Odjeća i obuća	7,3	5,3	6,2	5,6
Stanovanje	12,4	13,1	13,0	14,2
El. energija, plin, voda i ostali energenti	6,6	7,3	6,7	7,8
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	5,5	5,3	5,7	5,5
Zdravstvo	3,0	3,3	2,9	3,0
Prevoz	16,2	12,8	12,7	11,2
Komunikacije	4,2	3,0	3,5	3,3
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	4,7	3,0	4,3	4,0
Obrazovanje	0,8	0,4	0,7	0,4
Ugostiteljske usluge	2,9	1,7	2,5	2,3
Usluge smještaja	(1,4)	(0,7)	1,1	:
Ostali proizvodi i usluge	7,4	6,3	6,8	6,7
UKUPNO - NEPREHRANA	1.762,96	1.022,77	1.291,95	978,83
UKUPNO (= 100%)	2.369,35	1.579,42	1.895,61	1.466,73

Značajan iznos finansijskih sredstava domaćinstava, čiji je nosilac poslodavac, koristi se za neprehranbene proizvode (74,4%), a u okviru ove kategorije izdataka, pored ostalog, troši se i za obroke izvan domaćinstva, rekreaciju/slobodno vrijeme i kulturu, usluge smještaja i druge robe i usluge.

Domaćinstva sa samozaposlenim nosiocima imaju strukturu izdataka sličnu domaćinstvima koja žive u naseljima tipa „ostalo“. Ovo je indikacija kako je samozaposlenost generalno povezana sa sektorom poljoprivrede. Kod njih je učešće vrijednosti potrošnje iz vlastite proizvodnje najveće (21,3%), što je skoro tri puta više nego kod domaćinstava čiji je nosilac poslodavac ili ima stalno zaposlenje.

Domaćinstva sa nosiocem zaposlenim kod poslodavca na neodređeno vrijeme, za hranu izdvajaju nešto manje, 31,8%, u poređenju sa domaćinstvima čiji nosilac ima neki drugi tip ugovora o radu. Izdaci za hranu ovih domaćinstava iznose 33,3% i njihovi ukupni izdaci su za 22,6% manji od domaćinstava čiji je nosilac stalno zaposlen.

Tabela 5.17. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava za hranu i piće po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstava i kategoriji izdataka, 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	Status u zaposlenju (nosilac domaćinstva)			
	Poslodavac	Samozaposleni ili slobodno zanimanje	Zaposleni sa ugovorom na neodređeno vrijeme	Ostali zaposleni sa drugim tipom ugovora
Hljeb i žitarice	12,2	12,7	12,8	13,1
Meso	22,7	23,5	23,0	22,2
Riba	2,9	2,1	2,8	2,3
Mlijeko, sir, jaja	14,1	13,5	13,8	14,0
Ulja i masnoće	4,3	4,6	4,4	4,5
Voće	7,8	6,9	7,5	7,6
Povrće	9,2	10,0	9,0	9,6
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	8,1	7,7	8,1	8,0
Ostali prehrambeni proizvodi	4,2	4,4	4,2	4,4
Bezalkoholna pića	10,7	10,1	10,5	10,7
Alkoholna pića	4,0	4,4	3,9	3,5
UKUPNO - HRANA I PIĆE (= 100%)	606,38	556,65	603,66	487,90
- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje	8,0	21,3	7,8	11,3

5.4. Kupovina prehrambenih proizvoda prema tipu prodajnog mjesta

Hrana se, uglavnom, kupuje u prodavnicama tradicionalnog tipa: 87% domaćinstava kupuje hljeb u ovim tipovima prodajnih mjesta, dok 59,6% domaćinstava u njima kupuje povrće. U super/hipermarketima 12,6% domaćinstava kupuje ribu, a 10,6% njih kupuje meso. Pijaca je prodajno mjesto gdje više od jedne četvrtine domaćinstava kupuje povrće (27,1%) i voće (26,4%). Više od jedne osmine (12,9%) domaćinstava bira ostala prodajna mjesta (farme, ribogojilišta-direktna prodaja, itd.) za kupovinu mesa, dok je procenat domaćinstava koja kupuju na ostalim prodajnim mjestima znatno manji za: hljeb (6,5%), ribu (5,7%), povrće (4,1%) i voće (2,2%).

5.18. Domaćinstava prema tipu prodajnog mjesta, 2007. god. (struktura u procentima)

Prehrambeni proizvod	Tip prodajnog mjesta					
	Prodavnica	Robna kuća	Super / hipermarket	Pijaca	Kiosk	Ostalo
Hljeb	87,0	0,6	5,3	0,3	0,1	6,5
Meso	74,6	0,9	10,6	0,8	0,1	12,9
Riba	78,3	1,0	12,6	2,1	0,1	5,7
Povrće	59,6	0,9	8,1	27,1	0,1	4,1
Voće	62,5	0,9	7,8	26,4	0,1	2,2

Posmatrano po geografskim područjima, prehrambeni proizvodi se najčešće kupuju u prodavnicama tradicionalnog tipa. Najveći broj domaćinstava hljeb kupuje u ovim prodavnicama (Federacija BiH 88,3%, Republika Srpska 84,5% i Brčko distrikt BiH 95,8%). Interesantno je spomenuti navike kupovanja mesa. U Brčko distriktu BiH 58,3% domaćinstava meso kupuje u prodajnim mjestima tipa „ostalo“ (farme, ribogojilišta), dok u Federaciji BiH i Republici Srpskoj ovi procenti su daleko niži (13,2% i 9,8% respektivno). Razumljivo je da veliki procenat domaćinstava po svim geografskim područjima voće i povrće kupuje na pijacama.

Posmatrano po tipu naseljenog mjesta može se konstatovati da su navike kupovanja prehrambenih proizvoda slične kada su u pitanju domaćinstva koja žive u gradskim naseljima i naseljima tipa „ostalo“. Razlike u navikama kupovanja domaćinstava koja žive u različitim tipovima naselja je evidentna kod kupovine voća i povrća. U gradskim naseljima voće i povrće se češće kupuje na pijacama (38,9% i 39,6%), u odnosu na domaćinstva koja žive u naseljima tipa „ostalo“ (17,5% i 18,3%). U naseljima tipa „ostalo“ meso se češće kupuje u ostalim prodajnim mjestima (14,5%) u odnosu na urbana domaćinstva (10,8%).

5.5. Štednja i ekonomska situacija domaćinstava

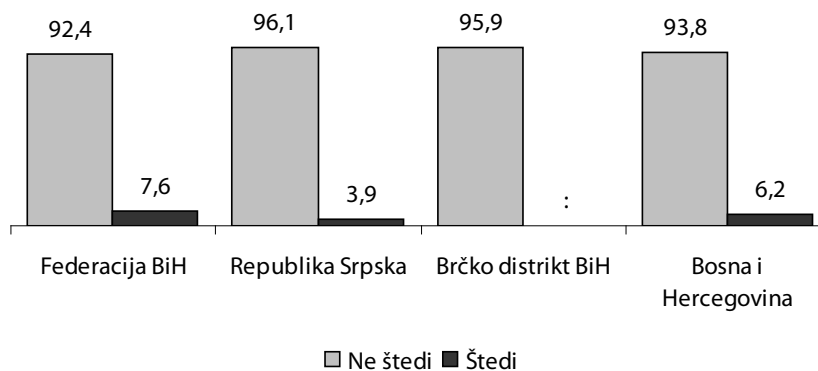
Posljednja informacija iz Ankete o potrošnji domaćinstava u Bosni i Hercegovini u 2007. godini odnosi se na štednju domaćinstava i najniži prihod koji bi, po njihovom mišljenju, zadovoljio potrebe domaćinstva.

Na osnovu ove informacije moguće je bolje odrediti uslove u kojima žive domaćinstva u Bosni i Hercegovini po pitanju njihove finansijske situacije. Ustvari, iako se podaci o štednji odnose na subjektivno mišljenje domaćinstava, odgovori koje su dala sama domaćinstva odnose se ne samo na prihod domaćinstva nego i na način života domaćinstava i potrošačke navike samog domaćinstva. Kao što ćemo posebno kasnije naglasiti, to je u jakoj vezi sa sociodemografskim karakteristikama članova domaćinstva i sa nivoom izdataka za potrošnju.

Oko 6% domaćinstava izjavilo je da štedi dio prihoda, a skoro 94% njih izjavilo je da prihod u cijelosti potroši. (Grafikon 5.2)

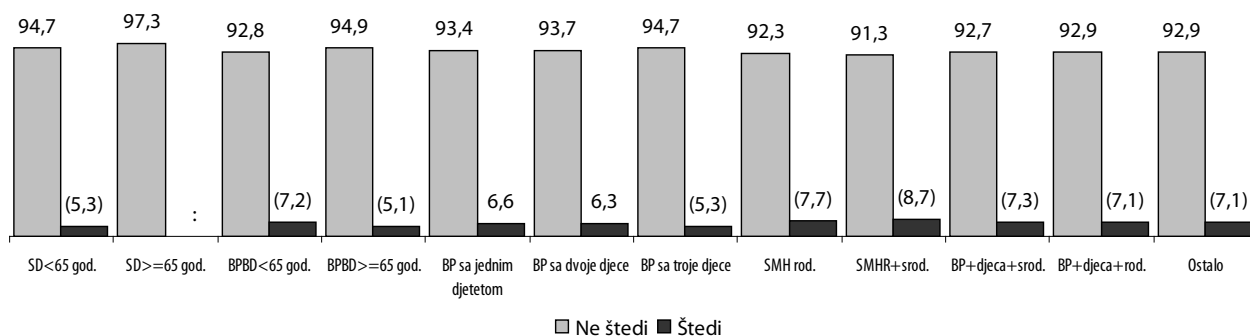
Postoje interesantne razlike između geografskih područja i između tipova domaćinstava kada je u pitanju štednja. Procenat domaćinstava koji imaju štednju u Federaciji BiH iznosi 7,6%, Republici Srpskoj 3,9% (u Brčko distriktu BiH vrijednost nije statistički značajna).

Grafikon 5.2. Štednja po geografskom području, 2007. god. (struktura u procentima)

Domaćinstva koja čine starija lica koja žive sama, u poređenju sa bilo kojom drugom kategorijom, štede daleko manje. Oko 5% štediša je među domaćinstvima koja čine stariji bračni parovi bez djece. Takođe, i 5,3% samaca mlađih od 65 godina uštede dio svog prihoda. Kod svih ostalih domaćinstava taj procenat se kreće preko 7,0%, osim bračnih parova sa dvoje djece, među kojima je 6,3% štediša.

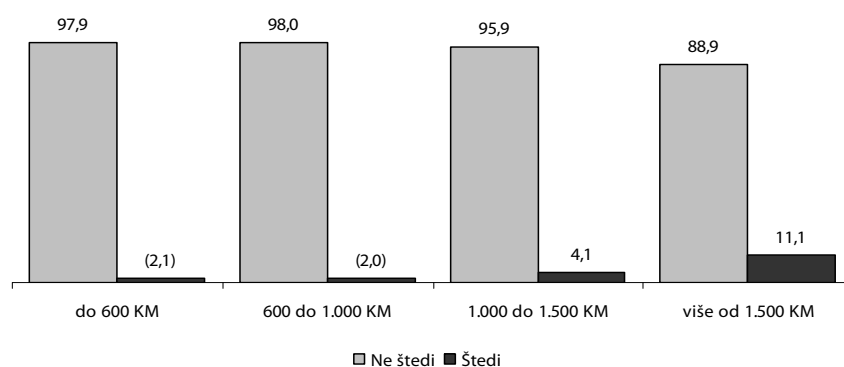
Grafikon 5.3. Štednja po tipu domaćinstva, 2007. god. (struktura u procentima)

Kako se povećava nivo izdataka za potrošnju, tako se povećava i procenat domaćinstava koja uštede dio svog godišnjeg prihoda.

Među domaćinstvima koja mjesečno troše do 600 KM, 2,1% je onih koja su izjavila da štede, 2,0% je štedita koji mjesečno troše 600-1.000 KM, 4,1% koji troše 1.000-1.500 KM. Najviše domaćinstava koja štede (11,1%) su domaćinstva koja imaju i najveću mjesečnu potrošnju, a to je potrošnja iznad 1.500 KM.

Grafikon 5.4. Štednja po nivou potrošnje, 2007. god. (struktura u procentima)

Kao što smo već istakli, domaćinstva su odgovarala na pitanje koji bi, po njihovom mišljenju, bio najniži mjesečni prihod koji bi zadovoljio potrebe njihovog domaćinstva. Na ovo pitanje nije odgovorilo svega 0,7% domaćinstava. Kod domaćinstava koja su odgovorila na ovo pitanje, prosječan najniži prihod je oko 1.020 KM mjesečno.

Različit način života i različita finansijska situacija karakterizira iznose koje su domaćinstva spomenula: u slučaju domaćinstava u gradskim naseljima, prosječan mjesečni iznos je 1.189 KM, u poređenju sa 900 KM u slučaju domaćinstava koja žive u naseljima tipa „ostalo“. Razlika se, vjerovatno, javlja zbog veće potrošnje iz vlastite proizvodnje i drugačijeg, uglavnom skromnijeg, načina života u naseljima tipa „ostalo“. Ovo se javlja bez obzira na činjenicu da su domaćinstva u tim naseljima sa više članova.

Prema izjavama koje su dala domaćinstva iz različitih teritorijalnih jedinica, u Federaciji BiH prosječni prihod koji bi zadovoljio njihove potrebe bi iznosio 1.086 KM, Republici Srpskoj 916 KM i Brčko distriktu BiH 792 KM. Ovakve razlike u izjavama domaćinstava bi se mogle dovesti u vezu sa stvarnom potrošnjom koja je u Federaciji BiH najviša.

Kako se povećava broj članova u domaćinstvu, tako se povećava iznos prosječnog prihoda koji bi zadovoljio njihove potrebe: 516 KM za samačka domaćinstva, 778 KM za dvočlana, 1.072 KM tročlana, 1.233 KM četveročlana i 1.352 KM za domaćinstva koja imaju pet i više članova.

6. SIROMAŠTVO: PROCJENA I GLAVNE KARAKTERISTIKE SIROMAŠNIH DOMAĆINSTAVA

6.1. Metodološki aspekti

Za analizu siromaštva predstavljenu u ovom poglavlju, korištena je evropska standardna metodologija. Prema ovoj metodologiji, siromaštvo je definisano ekvivalentnim izdacima za potrošnju domaćinstava koji su ispod standardnog praga, koji je godišnje postavljen na 60% medijane mjesečnih izjednačenih izdataka domaćinstava.

Ova definicija usvojena je na nivou Evropske unije kao radna definicija 1984. godine prema odluci Vijeća Evrope i glasi: „Siromašna su lica, porodice i grupe lica čiji su resursi (materijalni, kulturni i društveni) ograničeni u tolikoj mjeri da ih isključuju iz onog minimuma koji se traži za život u zemlji članici u kojoj žive.“

Siromaštvo je, prema tome, definisano u „relativnom“ smislu i ovisi o distribuciji izdataka za potrošnju unutar stanovništva. Siromaštvo podrazumijeva ne samo nedostatak neophodnih dobara i usluga, nego i nepovoljan status u kojem se nalaze neka domaćinstva kada se uporede sa drugim: siromašni su oni koji posjeduju manje.

Medijana izjednačenih izdataka za potrošnju⁴ predstavlja mjeru prosperiteta u zemlji: domaćinstva koja imaju mjesečne izdatke ispod 60% ove medijane smatraju se siromašnim.

Osim toga, nivoi izdataka za potrošnju svakog domaćinstva izjednačeni su tako da uzimaju u obzir razlike u potrebama domaćinstava i ekonomije obima koje se javljaju u domaćinstvima različite veličine i strukture. Iznos izdataka za potrošnju potreban da bi se postigao određeni nivo blagostanja varira prema strukturi domaćinstva. Tek kada se definiše referentni tip domaćinstva (tj. odraslo samačko domaćinstvo⁵) moguće je definisati ekvivalentan koeficijent koji daje iznos potreban po domaćinstvu sa različitim karakteristikama, da ima isti životni standard.

Evropska metodologija koristi tzv. „modifikovanu OECD skalu ekvivalentnosti“, koja daje ponder 1,0 nosiocu domaćinstva, 0,5 drugim članovima od 14 godina i više i 0,3 svakom djetetu ispod 14 godina. U ovom slučaju tip referentnog domaćinstva je odraslo neudato/neoženjeno lice (sa koeficijentom 1). Na primjer, domaćinstvo koje čini odraslo lice i dijete od 14 godina i više ima isti životni standard kao i domaćinstvo koje čini odraslo lice ako je njegov nivo izdataka 1,5 puta veći (1 za prvo odraslo lice i 0,5 za dijete) od izdataka za potrošnju domaćinstva koje čini odraslo neudato/neoženjeno lice. U tom slučaju, ako se podijele ukupni izdaci za potrošnju svakog domaćinstva sa njegovim koeficijentom (koji je dat sumom pondera za svakog člana) moguće je direktno uporediti nivoe izdataka za potrošnju i dobiti „ravnornjernu“ distribuciju izdataka za potrošnju. Veličina siromaštva se računa na osnovu broja domaćinstava (i njihovih članova) koja pokazuju izdatke za potrošnju koji su ispod standardnog praga.

Ako se uzme u obzir konvencionalna priroda ovog praga i činjenica da izdaci za potrošnju ispod ovog praga ne predstavljaju ni neophodan ni dovoljan pokazatelj za stanje siromaštva, onda se indikator odnosi na mjeru rizika siromaštva.

U 2007. godini, 60% medijane mjesečnih izdataka za potrošnju u Bosni i Hercegovini iznosi 385,71 KM. Ova vrijednost predstavlja relativnu liniju siromaštva (ili standardnu liniju siromaštva) za jednočlano odraslo domaćinstvo koja se koristi za računanje stope siromaštva za entitete i za državu kao cjelinu.

Relativna linija siromaštva je izračunata na bazi podataka Ankete o potrošnji domaćinstava koji su prikupljeni iz uzorka od 7.468 domaćinstava slučajno odabranih tako da predstavljaju stanovništvo Bosne i Hercegovine.

Iz više razloga, ovaj tip ankete ima ograničenu vrijednost u analizi siromaštva. Anketa se odnosi na pojedince koji žive u Bosni i Hercegovini i ne uključuje lica koja žive u kolektivnim institucijama (u domovima za starija lica, popravnim domovima, itd.).

4 Kada se sva domaćinstva sortiraju u rastućem nizu prema visini njihovih izjednačenih izdataka za potrošnju, medijana je vrijednost gdje je 50% domaćinstava sa izjednačenim izdacima za potrošnju iznad vrijednosti medijane, a 50% domaćinstava ispod ove vrijednosti.

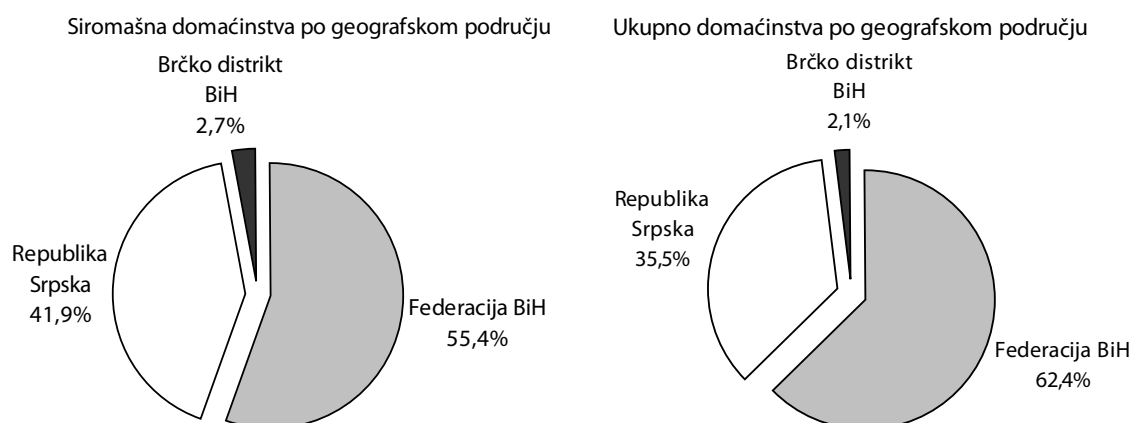
5 Jednočlano domaćinstvo gdje je član star 14 ili više godina.

Pored toga, isključuju se beskućnici jer je uzorak rađen na osnovu okvira nastanjenih stambenih jedinica. Prema tome, Anketa ne može dati informacije o uslovima života u ekstremno lošim situacijama. Ali bez obzira na to, Anketa ostaje glavni izvor informacija za procjene siromaštva u Bosni i Hercegovini i mora se koristiti kao referenca za bilo koju vremensku analizu ove pojave.

6.2. Relativno siromaštvo

U 2007. godini, 193.692 domaćinstva (18,4% od ukupnog broja domaćinstava) ili 627.903 stanovnika u Bosni i Hercegovini (18,2% od ukupnog broja stanovnika) žive u relativnom siromaštvu. Ovaj podatak je rezultat različitih uslova života u tri geografska područja u zemlji. Od 100 siromašnih domaćinstava, 55,4% ih živi u Federaciji BiH gdje skoro svako šesto domaćinstvo živi u oskudici, dok je u Republici Srpskoj siromašno skoro svako peto, a u Brčko distriktu BiH skoro svako četvrto domaćinstvo.

Grafikon 6.1. Siromašna domaćinstva i ukupna domaćinstva po geografskom području, 2007. god.
(struktura u procentima)

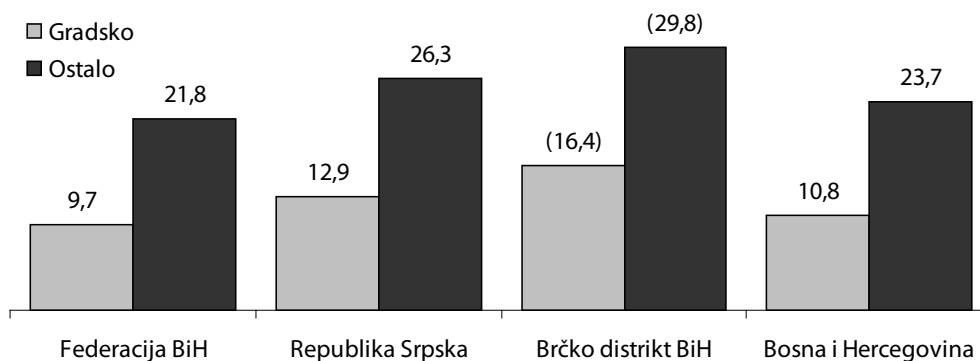
Postoje izvjesne razlike u prosječnoj veličini siromašnih i nesiromašnih domaćinstava po geografskim područjima. Ove razlike nisu statistički značajne u Federaciji BiH (3,5 za siromašna i 3,3 za nesiromašna) i Brčko distriktu BiH (3,7 za siromašna i 3,4 za nesiromašna). Jedina statistički značajna razlika u prosječnoj veličini domaćinstava je u Republici Srpskoj: siromašna domaćinstva su u prosjeku manja (2,9) od nesiromašnih domaćinstava (3,2).

Tabela 6.1. Glavni indikatori relativnog siromaštva po geografskom području, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti, vrijednosti u procentima i struktura u procentima)

	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Bosna i Hercegovina
Jedinice posmatranja				
Siromašna domaćinstva	107.312	81.217	5.163	193.692
Ukupno - domaćinstva	657.984	374.715	21.914	1.054.613
Siromašni pojedinci	375.594	234.970	17.339	627.903
Ukupno - pojedinci	2.213.783	1.166.173	67.200	3.447.156
Veličina siromaštva (%)				
Siromašna domaćinstva	16,3	21,7	23,6	18,4
Siromašni pojedinci	17,0	20,1	25,8	18,2
Jaz siromaštva (%)				
Domaćinstva	25,2	27,5	26,2	26,2
Procentualna struktura				
Siromašna domaćinstva	55,4	41,9	2,7	100,0
Ukupno - domaćinstva	62,4	35,5	2,1	100,0
Siromašni pojedinci	59,8	37,4	2,8	100,0
Ukupno - pojedinci	64,2	33,8	1,9	100,0

Broj i procenat siromašnih su bitni pokazatelji, ali su to ipak jednodimenzionalni podaci koji ne govore dovoljno o uslovima života, tj. koliko je to siromaštvo duboko. Ova informacija se dobija iz indikatora jaza siromaštva koji mjeri, u prosjeku, koliko su izdaci za potrošnju siromašnih domaćinstava udaljeni od linije siromaštva. (Tabela 6.1) Prema indeksu jaza siromaštva, u Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH ne samo da je veći procenat siromašnih domaćinstava nego se ta domaćinstva nalaze u još lošijoj situaciji.

Grafikon 6.2. Relativno siromaštvo domaćinstava po tipu naselja i geografskom području, 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

U sva tri geografska područja, relativno siromaštvo je izraženije u naseljima tipa „ostalo“. Razlike u stopi siromaštva između domaćinstava u gradskim i naseljima tipa „ostalo“ su statistički značajne u svim geografskim područjima, osim u Brčko distriktu BiH. U 2007. godini, stopa siromaštva u naseljima tipa „ostalo“ na nivou države bila je 23,7%, nasuprot 10,8% u gradskim područjima.

6.3. Karakteristike siromašnih domaćinstava

U cilju dobijanja bolje slike o siromaštvu, respektujući veličinu uzorka, detaljna analiza stopa siromaštva (po tipu domaćinstva, starosti i aktivnosti nosioca domaćinstva) je rađena samo na nivou Bosne i Hercegovine.

Gledano sa aspekta veličine domaćinstava, relativno siromaštvo je najviše koncentrisano unutar jednočlanih i domaćinstava koja imaju pet ili više članova (stope siromaštva 24,7% i 21,1% respektivno), dok posmatrano prema tipu domaćinstva, primjećujemo da su najsiromašnija domaćinstva sa starijim licima, ona sa troje ili više djece i ostali tip domaćinstava. U 2007. godini, najveća stopa siromaštva je bila kod samačkih domaćinstava gdje je lice staro 65 godina ili više (27,2%), zatim kod ostalih tipova domaćinstava (24,5%) i kod bračnih parova sa troje ili više djece (21,4%).

Prisustvo starijih lica (65 godina i više) u domaćinstvima povećava stopu siromaštva. Stopa siromaštva jednočlanih domaćinstava gdje je lice staro 65 godina ili više, kako je već rečeno, iznosi 27,2%, dok je kod bračnih parova bez djece, gdje je nosilac starosti 65 godina ili više, ta stopa bila 23,6%.

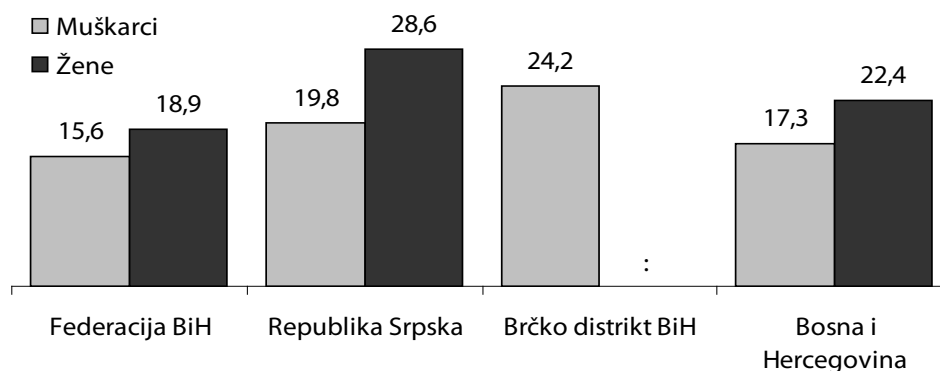
Nasuprot tome, najmanje stope siromaštva su kod bračnih parova bez djece gdje je nosilac domaćinstva mlađi od 65 godina (12,0%) i kod bračnih parova sa dvoje djece (13,3%), odnosno bračnih parova sa jednim djetetom (13,9%).

Tabela 6.2. Relativno siromaštvo po veličini i tipu domaćinstva, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i vrijednosti u procentima)

Veličina domaćinstva	Broj domaćinstava	Veličina siromaštva
1 član	38.491	24,7
2 člana	44.996	18,8
3 člana	28.762	14,9
4 člana	35.390	14,2
5 i više članova	46.053	21,1
Ukupno	193.692	18,4
Tip domaćinstva		
Samačka < 65 godina	11.348	20,2
Samačka >= 65 godina	27.142	27,2
Bračni par bez djece < 65 godina	9.159	12,0
Bračni par bez djece >= 65 godina	23.460	23,6
Bračni par sa jednim djetetom	19.952	13,9
Bračni par sa dvoje djece	27.618	13,3
Bračni par sa troje i više djece	15.495	21,4
Samohrani roditelji	13.435	17,9
Samohrani roditelji + drugi srodnici	8.266	20,5
Bračni par sa djecom + drugi srodnici	15.048	18,5
Bračni par sa djecom + roditelji	8.959	19,1
Ostalo	13.810	24,5
Ukupno	193.692	18,4

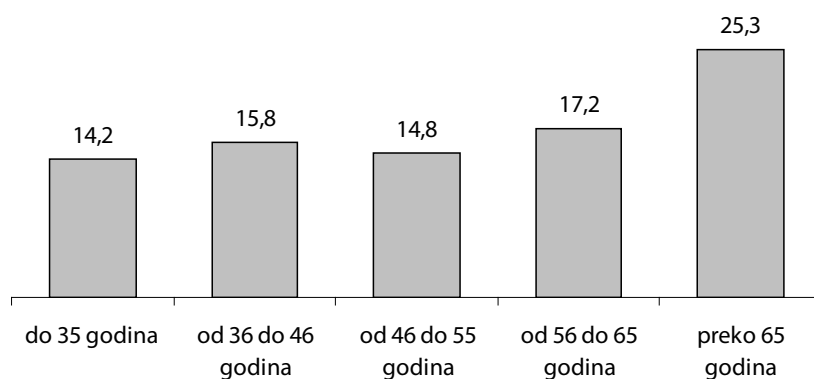
Grafikon 6.3. Veličina siromaštva po spolu nosioca domaćinstva, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Spol nosioca domaćinstva ima izvjestan uticaj na relativno siromaštvo. Na nivou Bosne i Hercegovine stopa siromaštva domaćinstava sa nosiocem ženskog spola je 22,4% nasuprot 17,3% kod domaćinstava gdje je nosilac muškarac. Razlika je najizraženija u Republici Srpskoj gdje su te stope 28,6%, odnosno 19,8%, dok su u ostalim geografskim područjima te razlike manje izražene.

Na nivou Bosne i Hercegovine, siromaštvo je usko povezano sa starošću nosioca domaćinstva: stopa siromaštva je skoro dva puta veća ako je nosilac domaćinstva starosti 65 godina ili više (25,3%) nasuprot 14,2% kod domaćinstava gdje je nosilac mlađi od 35 godina.

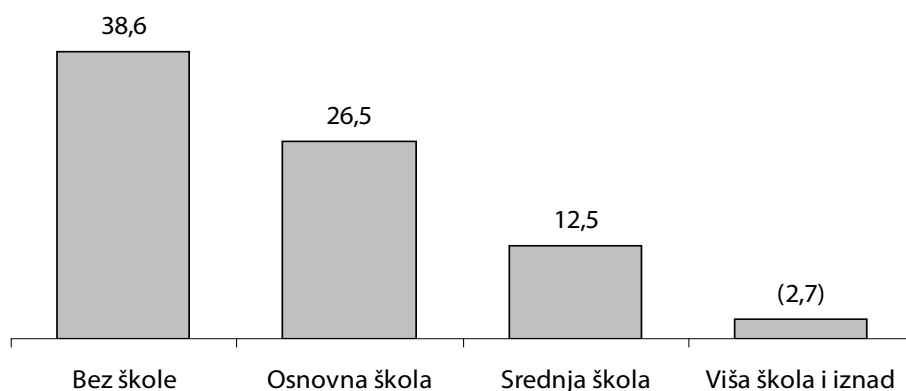
Grafikon 6.4. Veličina siromaštva po starosnoj dobi nosioca domaćinstva, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

6.4. Obrazovanje, zaposlenost i siromaštvo

Nizak nivo obrazovanja dovodi do povećanja rizika od siromaštva. (Grafikon 6.5) Od ukupnog broja domaćinstava čiji nosilac nema nikakvu školsku spremu, 38,6% ih je siromašno. Stopa siromaštva je takođe jako visoka i kod domaćinstava čiji nosilac ima završenu osnovnu školu (26,5%) i počinje značajno opadati tek kod domaćinstava čiji nosilac ima završenu srednju školu (12,5%) i univerzitetsko obrazovanje (2,7%).

Grafikon 6.5. Veličina siromaštva prema obrazovanju nosioca domaćinstva, 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Na kraju, siromaštvo je jako povezano i sa statusom u zaposlenju nosioca domaćinstva. Procenat siromašnih domaćinstava je najmanji ako je nosilac zaposlen (12,9%). Stopa siromaštva dostiže 23,4% ako je nosilac domaćinstva nezaposlen ili traži prvo zaposlenje, odnosno 25,5% ako je nosilac domaćica. Unutar domaćinstava sa pensionisanim nosiocem ima 19,5% siromašnih ili 62.724 domaćinstva u državi, dok je najveća stopa siromaštva unutar domaćinstava čiji je nosilac nesposoban za rad i iznosi čak 44,4%.

Tabela 6.3. Relativno siromaštvo po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva, 2007. god. (apsolutne vrijednosti i vrijednosti u procentima)

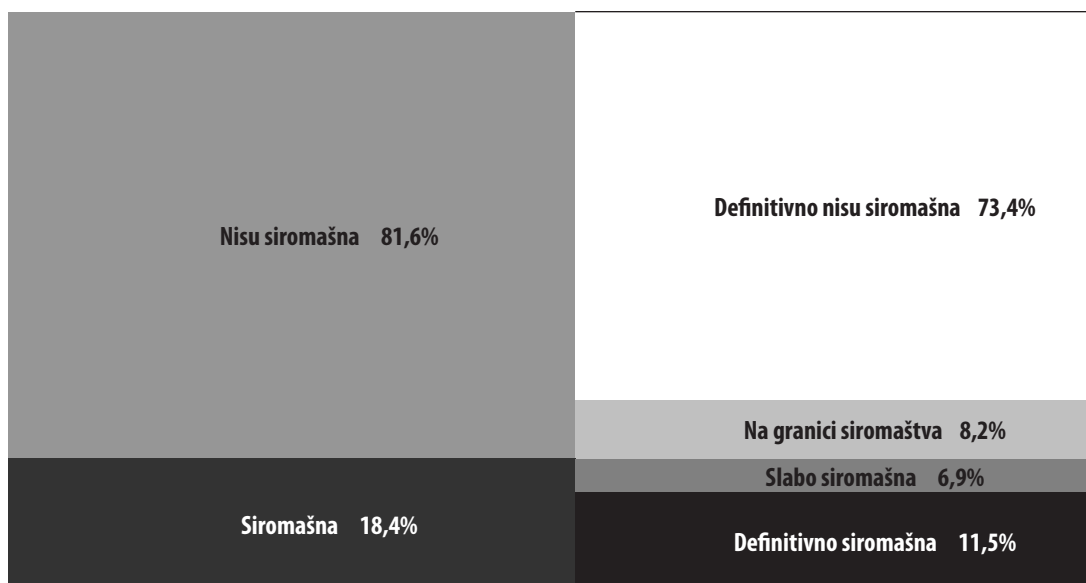
Status u zaposlenju	Broj domaćinstava	Procenat
Zaposlen	61.457	12,9
Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	25.634	23,4
Domaćica	25.727	25,5
Nesposoban za rad	16.290	44,4
Penzioner	62.724	19,5
Ostalo	:	:
Ukupno	193.692	18,4

6.5. Domaćinstva na granici siromaštva i slabo siromašna domaćinstva

Broj i stopa siromašnih domaćinstava zavisi od toga gdje je linija siromaštva postavljena. Njeno postavljanje na 60% od medijane prilagođene potrošnje je konvencionalno. Ono predstavlja prag vrijednosti koji dijeli stanovništvo na siromašno i nesiromašno i ne omogućava potpunu analizu ove pojave u svojoj raznolikosti. Iz tog razloga su kreirana i analizirana još dva praga siromaštva: 50% i 70% od medijane prilagođene potrošnje.

U tom slučaju je moguće da se identifikuju četiri kategorije domaćinstava: definitivno siromašna domaćinstva (sa potrošnjom ispod 50% medijane prilagođene potrošnje), slabo siromašna domaćinstva (potrošnja između 50% i 60% medijane), domaćinstva na granici siromaštva (sa potrošnjom između 60% i 70% medijane) i domaćinstva koja definitivno nisu siromašna sa višim iznosima potrošnje.

Grafikon 6.6. Siromašna i nesiromašna domaćinstva prema tri različite linije siromaštva, 2007. god.
(struktura u procentima)

U 2007. godini skoro 121.000 domaćinstava su definitivno siromašni sa primjetnim teritorijalnim razlikama. Naime, relativno posmatrano definitivno siromašnih domaćinstava ima najviše u Brčko distriktu BiH (16,5%), zatim u Republici Srpskoj (13,9%), a najmanje u Federaciji BiH (9,9%). Istovremeno, domaćinstava koja definitivno nisu siromašna ima relativno najviše u Federaciji BiH (76,2%), dok ih u Brčko distriktu BiH ima 69,8% i u Republici Srpskoj 68,8%.

Oko 86.660 domaćinstava u Bosni i Hercegovini su na granici siromaštva, jer je njihova potrošnja samo 64,29 KM iznad granice od 60% medijane prilagođene potrošnje.

Tabela 6.4. Siromaštvo prema različitim linijama siromaštva po geografskom području, 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Linija siromaštva	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Bosna i Hercegovina
50% medijane izdataka (321,4290 KM)	9,9	13,9	16,5	11,5
60% medijane izdataka (385,7148 KM)	16,3	21,7	23,6	18,4
70% medijane izdataka (450,0006 KM)	23,8	31,2	30,2	26,6
Definitivno siromašna	9,9	13,9	16,5	11,5
Slabo siromašna	6,4	7,8	7,1	6,9
Na granici siromaštva	7,5	9,5	6,6	8,2
Definitivno nisu siromašna	76,2	68,8	69,8	73,4
Omjer S80/S20	5,2	5,1	4,4	5,3

Takođe je interesantno vidjeti relativnu poziciju donje grupe domaćinstava u odnosu na gornju grupu. To može biti ilustrovano omjerom S80/S20. Za svako geografsko područje taj omjer upoređuje ukupnu prilagođenu potrošnju gornjeg kvintila domaćinstava (20% domaćinstava sa najvećom prilagođenom potrošnjom) sa potrošnjom donjeg kvintila domaćinstava (20% domaćinstava sa najmanjom prilagođenom potrošnjom). Prosjek za Bosnu i Hercegovinu je 5,3 što pokazuje da najbogatiji kvintil domaćinstava ima 5,3 puta veću potrošnju od najsiromašnijeg kvintila. Ovaj omjer je odgovarajući samo za promjene u gornjem i donjem kvintilu domaćinstava.

7. POREĐENJE PODATAKA IZ 2004. I 2007. GODINE

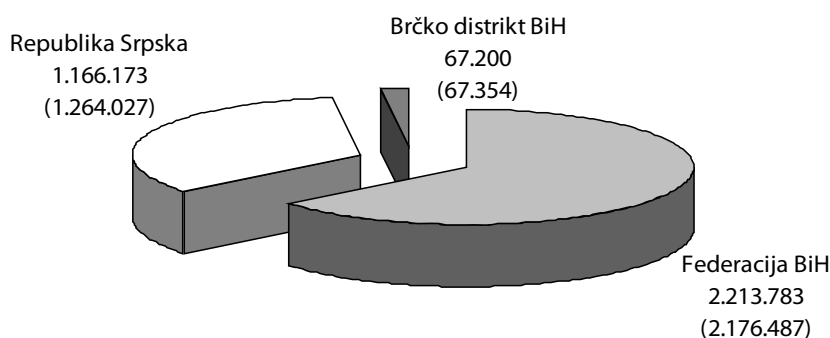
7.1. Stanovništvo i struktura domaćinstava

U odnosu na 2004. godinu, ukupan broj stanovnika u Bosni i Hercegovini u 2007. godini statistički gledano može se smatrati stabilnim: procjena broja stanovnika iznosi 3.447.156, dok je u 2004. godini iznosila 3.507.868. (Grafikon 7.1)

Grafikon 7.1. Stanovništvo po geografskom području, 2004., 2007. god.

(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Podaci u zagradama odnose se na 2004. godinu

Jedina promjena koja se može navesti je značajno smanjenje broja stanovnika Republike Srpske (-7,7%), gdje nisu uočena posebno drugačija kretanja u odnosu na tip naselja. (Tabele 7.1 i 7.2)

Tabela 7.1. Intervali povjerenja (vjerovatnoća = 0,95) broja stanovnika po geografskom području, 2004., 2007. god.
(apsolutne vrijednosti)

	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Bosna i Hercegovina
2004.				
Donja granica i.p.	2.131.516	1.230.462	62.515	3.451.544
Gornja granica i.p.	2.221.457	1.297.592	72.194	3.564.191
2007.				
Donja granica i.p.	2.134.277	1.123.771	59.471	3.371.187
Gornja granica i.p.	2.293.289	1.208.574	74.930	3.523.125

Tabela 7.2. Stanovništvo po tipu naselja i geografskom području, 2004., 2007. god.

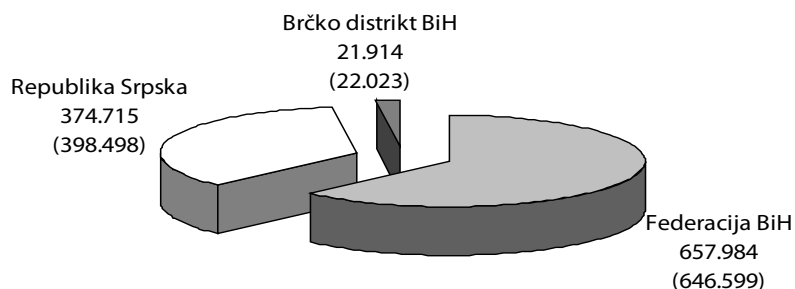
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Tip naselja	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
2004.				
Gradsko	42,4	35,4	42,6	39,9
Ostalo	57,6	64,6	57,4	60,1
Ukupno (= 100%)	2.176.487	1.264.027	67.354	3.507.868
2007.				
Gradsko	41,2	34,8	46,8	39,2
Ostalo	58,8	65,2	53,2	60,8
Ukupno (= 100%)	2.213.783	1.166.173	67.200	3.447.156

Isti trendovi su zapaženi za procjenu broja domaćinstava: generalno, obje procjene, za 2004. godinu (1.067.120) i 2007. godinu (1.054.613), nisu statistički različite, a značajan pad (-6,0%) je uočen samo za procjenu broja domaćinstava Republike Srpske. (Grafikon 7.2)

Grafikon 7.2. Domaćinstva po geografskom području, 2004., 2007. god. (apsolutne vrijednosti)

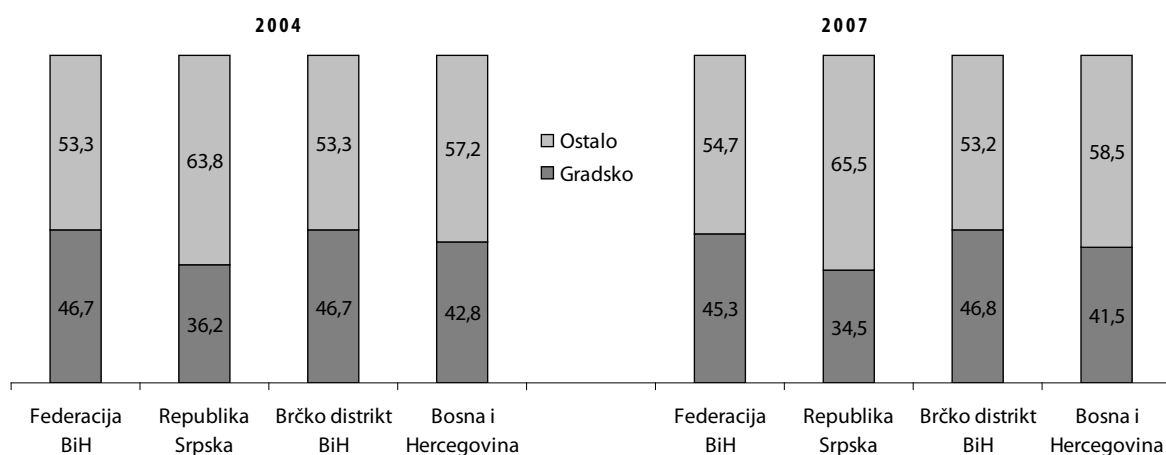
Podaci u zagradama odnose se na 2004. godinu

Štaviše, nema značajnih razlika u procjeni broja domaćinstava po tipu naselja, veličini i tipu domaćinstva. (Grafikon 7.3, tabele 7.3 i 7.4)

Proporcija domaćinstava u naseljima tipa „ostalo“ u zemlji (58,5% u 2007. godini) je ponovo veća, kao i u 2004. godini. Domaćinstva u naseljima tipa „ostalo“ imaju veći broj članova (više od 40,0% su domaćinstva sa četiri ili više članova), u većini slučajeva to su parovi sa djecom. Slična je situacija i po geografskim područjima.

Grafikon 7.3. Domaćinstva po tipu naselja i geografskom području, 2004., 2007. god. (struktura u procentima)

Tabela 7.3. Domaćinstva po veličini domaćinstva i geografskom području, 2004., 2007. god.

(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Geografsko područje	Veličina domaćinstva					Ukupno (=100%)	Prosječna veličina domaćinstva
	1	2	3	4	5 i više		
2004.							
Federacija BiH	12,5	21,6	19,4	25,2	21,4	646.599	3,37
Republika Srpska	16,4	25,5	16,7	21,6	19,9	398.498	3,17
Brčko distrikt BiH	17,9	23,6	17,7	25,2	15,6	22.023	3,06
Bosna i Hercegovina	14,0	23,1	18,4	23,8	20,7	1.067.120	3,29
2007.							
Federacija BiH	12,8	21,2	19,0	25,5	21,5	657.984	3,36
Republika Srpska	17,9	25,1	17,2	20,2	19,5	374.715	3,11
Brčko distrikt BiH	19,3	25,1	(14,5)	22,9	18,2	21.914	3,07
Bosna i Hercegovina	14,8	22,7	18,3	23,6	20,7	1.054.613	3,27

Tabela 7.4. Domaćinstva po geografskom području i tipu domaćinstva, 2004., 2007. god. (struktura u procentima)

Geografsko područje	Tip domaćinstva											
	Samačko < 65 god.	Samačko >= 65 god.	BPBD < 65 god.	BPBD >= 65 god.	BP sa jednim djetetom	BP sa dvoje djece	BP sa troje i više djece	Samohrani roditelji	Samohrani rod. + drugi srodnici	BP sa djecom + drugi srodnici	BP sa djecom + roditelji	Ostalo
2004.												
Federacija BiH	5,0	7,4	8,6	7,1	14,7	20,9	7,8	7,6	3,7	7,8	3,9	5,4
Republika Srpska	6,3	10,0	8,0	10,5	11,9	16,5	4,5	7,2	3,8	9,0	5,4	6,8
Brčko distrikt BiH	(7,7)	(10,2)	(6,6)	(9,6)	14,3	20,6	:	(7,0)	:	(6,2)	:	(7,3)
Bosna i Hercegovina	5,6	8,5	8,3	8,5	13,7	19,2	6,5	7,4	3,7	8,2	4,5	6,0
2007.												
Federacija BiH	4,5	8,4	6,8	8,5	14,5	21,7	8,4	7,5	3,9	7,5	4,2	4,3
Republika Srpska	6,8	11,1	8,0	11,1	12,1	15,9	4,2	6,6	3,8	8,3	5,0	7,1
Brčko distrikt BiH	(5,6)	13,7	(9,2)	(10,8)	(10,3)	20,7	(7,7)	:	:	:	:	:
Bosna i Hercegovina	5,3	9,5	7,3	9,4	13,6	19,6	6,9	7,1	3,8	7,7	4,5	5,3

Od 2004. do 2007. godine nije bilo specifičnih promjena u distribuciji domaćinstava prema karakteristikama nosioca domaćinstva.

Struktura domaćinstava koja žive u Bosni i Hercegovini se nije promijenila u odnosu na dob nosioca domaćinstva; u dva od tri slučaja (61,8% u 2007. godini) nosilac domaćinstva ima između 35 i 64 godina; u skoro trećini slučajeva (30,2%) nosilac domaćinstva ima više od 64 godine, dok je preostalih 8,0% nosilaca domaćinstava mlađe od 35. (Tabela 7.5)

Statistički značajan porast u proporciji domaćinstava, gdje je nosilac stariji od 64 godine, evidentan je samo u Federaciji BiH (sa 24,6% na 27,9%).

Struktura domaćinstava po spolu nosioca se nije značajno promijenila (nosilac je muškarac u 8 od 10 slučajeva), što je slučaj u svim geografskim područjima.

Tabela 7.5. Domaćinstva po karakteristikama nosioca domaćinstva i geografskom području, 2004., 2007. god. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Karakteristike nosioca domaćinstva	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko distrikt BiH		Bosna i Hercegovina	
	2004.	2007.	2004.	2007.	2004.	2007.	2004.	2007.
Starosna grupa								
< 35	8,4	8,6	6,5	7,1	10,1	(5,8)	7,8	8,0
35 - 64	67,0	63,6	60,5	58,7	61,0	60,6	64,4	61,8
65 i više	24,6	27,9	33,0	34,2	29,0	33,6	27,8	30,2
Spol								
Muškarci	79,8	78,6	78,2	78,3	76,7	79,4	79,2	78,5
Žene	20,2	21,4	21,8	21,7	23,3	20,6	20,9	21,5
Status tekuće aktivnosti								
Zaposlen	50,1	47,1	41,9	42,3	50,2	37,3	47,1	45,2
Nezaposlen ili traži prvi posao	8,3	9,4	12,6	11,7	(7,6)	19,1	9,9	10,4
Domaćica + penzioner (a)	39,1	40,3	40,9	40,1	40,6	35,2	39,7	40,1
Ostalo	2,5	3,3	4,6	6,0	:	(8,4)	3,3	4,4
Ukupno (=100%)	646.599	657.984	398.498	374.715	22.023	21.914	1.067.120	1.054.613

(a) u 2007. godini, kategorija „domaćica“ je obuhvatala penzionere sa porodičnom penzijom, lica koja primaju penziju iako u prošlosti nisu radili. U 2004. godini oni su uključeni u kategoriju penzionisanih lica.

Ne može se vršiti direktno poređenje između 2004. i 2007. godine u odnosu na status u zaposlenju nosioca domaćinstva. Definicije koje su se koristile se razlikuju i mogu se direktno uporediti samo posmatrajući domaćice i penzionere kao zajedničku kategoriju

Procenat zaposlenih nosilaca domaćinstva (45,2% u 2007. godini) te nezaposlenih ili onih koji traže prvo zaposlenje (10,4%) je stabilan, dok je učešće domaćinstava, čiji je nosilac u kategoriji „ostalo“, značajno poraslo (sa 3,3% na 4,4%), iako je još uvijek veoma nisko.

Nema značajnih razlika u odnosu na status u zaposlenju kod domaćinstava čiji je nosilac zaposleno lice. (Tabela 7.6) Najveći procenat se odnosi na lica zaposlena na neodređeno vrijeme (60,9% u 2007. godini), potom slijede samozaposleni ili u slobodnom zanimanju (18,8%) i lica zaposlena sa drugim tipom ugovora (13,6%). Procenat domaćinstava čiji je nosilac poslodavac (6,7%) je još uvijek veoma mali, kao i u 2004. godini.

Tabela 7.6. Domaćinstva sa zaposlenim nosiocem po statusu u zaposlenju i geografskom području, 2004., 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Status u zaposlenju	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko distrikt BiH		Bosna i Hercegovina	
	2004.	2007.	2004.	2007.	2004.	2007.	2004.	2007.
Poslodavci	7,6	6,6	6,7	6,6	:	:	7,3	6,7
Samozaposleni ili slobodno zanimanje	13,8	16,3	23,1	23,6	31,7	(22,3)	17,3	18,8
Stalno zaposleni (ugovor na neodređeno)	64,4	63,1	55,2	57,1	43,3	54,9	60,9	60,9
Zaposleni sa drugim tipom ugovora	14,2	14,1	15,1	12,6	(15,4)	:	14,5	13,6
Ukupno (= 100%)	323.972	309.919	167.033	158.448	11.050	8.168	502.056	476.535

Može se zaključiti da su od 2004. godine struktura stanovništva i karakteristike domaćinstva ostale iste, uz smanjenje broja stanovnika i domaćinstava u Republici Srpskoj i blagim povećanjem procenta domaćinstava sa nosiocem starijim od 65 godina u Federaciji BiH.

7.2. Izdaci za potrošnju

Izdaci za potrošnju koji se analiziraju u ovom poglavlju odnose se samo na izdatke za stavke koje su bile prisutne u 2004. godini. Stoga je ukupni mjesečni izdatak za potrošnju koji se razmatra u ovom poglavlju 1.540,66 KM za 2007. godinu⁶.

U poređenju sa 2004. godinom, prosječna mjesečna potrošnja po domaćinstvu je porasla za 18,3%; 19,6% za hranu i piće, 17,7% za neprehrambene proizvode.

⁶ Izdaci za potrošnju za 2007. godinu koji se razmatraju u ovom poglavlju isključuju neformalne isplate za obrazovanje i zdravlje, kao i izdatke za potrošnju za bankovne kartice, bankovne transakcione troškove, iznajmljivanje sefova i izdatke za druge bankovne troškove koji nisu bili uključeni u procjenu izdataka za potrošnju u 2004. godini.

Tabela 7.7. Prosječni mjesečni izdaci po kategorijama izdataka, 2004., 2007. god.⁷
(vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	2004. (KM)	2007. (KM)	Varijacija (%)	Struktura u procentima 2004.	Struktura u procentima 2007.
UKUPNO - HRANA I PIĆE	427,50	511,17	19,6	32,8	33,2
- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje	66,20	56,79	-14,2	5,1	3,7
Duhan	27,59	31,09	12,7	2,1	2,0
Odjeća i obuća	66,15	81,45	23,1	5,1	5,3
Stanovanje	207,81	227,10	9,3	16,0	14,7
El. energija, plin, voda i ostali energenti	97,58	114,39	17,2	7,5	7,4
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	:	83,79	:	:	5,4
Zdravstvo	48,34	61,62	27,4	3,7	4,0
Prevoz	129,04	173,35	34,3	9,9	11,2
Komunikacije	33,00	50,53	53,1	2,5	3,3
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	49,33	56,16	13,8	3,8	3,6
Obrazovanje	:	8,09	:	:	0,5
Ugostiteljske usluge	23,09	31,58	36,8	1,8	2,0
Usluge smještaja	10,32	12,24	18,6	0,8	0,8
Ostali proizvodi i usluge	80,07	98,08	22,5	6,2	6,4
UKUPNO - NEPREHRANA	874,32	1.029,49	17,7	67,2	66,8
UKUPNO	1.301,82	1.540,66	18,3	100,0	100,0

Čini se da povećanje nivoa izdataka, sa jedne strane, prati stopu inflacije i dinamiku cijena (povećanje cijena od 2005. do kraja 2007. godine iznosi 18,3% za hranu i piće, dok je ukupno povećanje za sve proizvode i usluge bilo 11,9%) i, sa druge strane, ukazuje na poboljšani standard života.

Ovaj posljednji aspekt je potvrđen poboljšanim uslovima stanovanja i većim procentima vlasništva nad trajnim i polutrajnim potrošnim dobrima.

Posebno je uočen blagi porast vlasništva nad glavnom stambenom jedinicom: procenat domaćinstava koja su vlasnici stambene jedinice u kojoj borave porastao je sa 88,9% u 2004. godini na 91,2% u 2007. godini.

Nasuprot tome, procent domaćinstava koja iznajmljuju stambenu jedinicu ili je koriste besplatno ili privremeno, smanjio se sa 4,6% na 3,6% i sa 6,4% na 5,0% respektivno.

Tabela 7.8. Glavna stambena jedinica po zakonskom statusu korištenja, 2004., 2007. god. (struktura u procentima)

Godina	Zakonski status korištenja				
	Vlasnik ili suvlasnik	Zakupac ili podstanar	Besplatno korištenje	Privremeni korisnici	Ostalo
2004.	88,9	4,6	4,9	1,5	:
2007.	91,2	3,6	3,9	1,1	:

Procenat stambenih jedinica sa unutrašnjim kupatilom ili WC-om se povećao sa 89,0% na 93,1%, zajedno sa stambenim jedinicama sa tekućom vodom (sa 89,5% na 94,1%) ili garažom (sa 33,8% na 38,3%).

⁷ Vrijednosti za 2004. godinu za obrazovanje i namještaj, opremu u domaćinstvu i redovno održavanje stambene jedinice nisu prikazane u tabeli kako bi se izbjeglo direktno poređenje između vrijednosti koje nisu uporedive. Za ove izdatke ustvari postoje znatne metodološke razlike između Ankete u 2004. i 2007. godini. Izdaci za određene stavke u obje kategorije su prikupljeni u odnosu na različite referentne periode (vremenski period praćenja izdatka); u 2007. godini, period je produžen kako bi se dobila robusnija i vjerodostojnija procjena. U 2004. godini, izdaci za namještaj za kuhinju, spavaću sobu, dnevnu sobu i trpezariju prikupljeni su u odnosu na mjesec prije intervjua. Isti slučaj je za izdatke za upisninu za osnovnu, srednju, višu školu i univerzitet. U 2007. godini, izdaci su prikupljeni u odnosu na prethodnih 12 mjeseci, tako da vrijednosti nisu direktno uporedive, ni za prosječnu potrošnju ni za frekvencije domaćinstava.

Tabela 7.9. Karakteristike glavne stambene jedinice, 2004., 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Godina	Karakteristike					
	Kupatilo sa WC-om	WC	Tekuća voda	Električna energija	Garaža	Bašta
2004.	89,0	18,1	89,5	99,5	33,8	55,5
2007.	93,1	17,9	94,1	99,9	38,3	55,4

Nema relevantnih razlika u odnosu na posjedovanje električnih ili plinskih šporeta, peći na uglj ili drva, frižidera, zamrzivača, peći i bojlera, koje je već bilo visoko u 2004. godini. Značajno povećanje je utvrđeno kod posjedovanja mašina za suđe (sa 7,0% na 9,7%), mašina za veš (sa 79,4% na 86,1%), opreme za čišćenje (sa 83,4% na 88,8%) i klima-uređaja (sa 2,7% na 5,2%).

Tabela 7.10. Posjedovanje trajnih potrošnih dobara, 2004., 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Godina	Trajna potrošna dobra								
	Električni / plinski šporet	Peć na uglj ili drva	Frižider, zamrzivač i sl.	Mašina za suđe	Mašina za veš	Aparati za čišćenje	Peć, bojler, napa	Klima-uređaj	Mašina za šivenje i pletenje
2004.	89,7	85	96,2	7,0	79,4	83,4	79,9	2,7	15,8
2007.	91,0	84,8	97,6	9,7	86,1	88,8	86,4	5,2	14,8

Ista situacija je uočena kod poređenja posjedovanja DVD uređaja (sa 46,0% na 57,1%), Hi-Fi sistema (sa 43,1% na 62,8%) i računara (sa 12,7% na 25,2%).

Procenat domaćinstava sa satelitskom antenom se smanjio, vjerovatno zbog većeg priključivanja na kablovsku mrežu.

Tabela 7.11. Posjedovanje opreme za rekreaciju i slobodno vrijeme, 2004., 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Godina	Oprema za rekreaciju i slobodno vrijeme						
	Televizor	Video rekorder/ DVD	HiFi sistem	Satelitska antena	Personalni računar, štampač	Čamci, kanui, daske za surfanje	Muzički instrument
2004.	94,9	46,0	43,1	21,9	12,7	0,6	4,6
2007.	96,8	57,1	62,8	15,2	25,2	1,0	4,8

S obzirom na općenito povećanje, dinamika potrošnje po kategorijama izdataka se razlikuje: glavne razlike su u potrošnji za komunikacije (53,1%), ugostiteljske usluge (36,8%), zdravlje (27,4%) i odjeću i obuću (23,1%).

Tabela 7.12. Prosječni mjesečni izdaci za hranu i piće, po kategorijama izdataka, 2004., 2007. god. (vrijednosti u KM i struktura u procentima)

Kategorija izdataka	2004. (KM)	2007. (KM)	Varijacija (%)
Hljeb i žitarice	58,16	66,26	13,9
Meso	94,37	116,13	23,1
Riba	9,93	13,47	35,6
Mlijeko, sir, jaja	64,76	71,66	10,7
Ulja i masnoće	19,25	23,96	24,5
Voće i povrće	72,36	86,38	19,4
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	29,21	39,81	36,3
Ostali prehrambeni proizvodi	19,44	21,96	13,0
Bezalkoholna pića	40,51	52,33	29,2
Alkoholna pića	19,52	19,21	-1,6
UKUPNO - HRANA I PIĆE	427,50	511,17	19,6
- Potrošnja iz vlastite proizvodnje	66,20	56,79	-14,2

Varijacija u potrošnji hrane i pića je za dva procentna poena veća nego za neprehrambene proizvode i usluge. Čini se da je ova pojava u potpunosti povezana sa rastom cijena, s obzirom da su frekvencije potrošnje ostale iste za sve stavke osim za ribu, gdje je evidentno blago povećanje u procentu domaćinstava koji je troše.

Procijenjeni izdaci za potrošnju iz vlastite proizvodnje su se smanjili u 2007. godini u odnosu na 2004. godinu, s obzirom da manje domaćinstava koristi proizvode iz vlastite proizvodnje.

Tabela 7.13. Domaćinstava sa izdacima za kupovinu ili potrošnju iz vlastite proizvodnje hrane i pića po kategorijama izdataka, 2004., 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	2004. (%)	2007. (%)
Hljeb i žitarice	98,9	98,8
Meso	94,7	95,1
Riba	52,7	58,4
Mlijeko, sir, jaja	98,2	98,2
Ulja i masnoće	92,3	91,2
Voće i povrće	98,8	97,8
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	93,6	94,1
Ostali prehrambeni proizvodi	89,3	88,9
Bezalkoholna pića	96,5	97,0
Alkoholna pića	46,8	46,0
- Potrošnja hrane i pića iz vlastite proizvodnje	39,3	37,1

Povećanje izdataka za ugostiteljske usluge evidentno je za sve relevantne stavke; u odnosu na 2004. godinu, posebno se povećao broj domaćinstava koja imaju izdatke za hranu i piće u kafićima, barovima, čajnim kuhinjama, objektima koji pružaju kulturne, sportske i rekreativne usluge i u prevoznim sredstvima. Procenat izdataka također je porastao za hranu i piće u kantinama, izdacima koji su isključivo vezani za poslovne i školske aktivnosti.

Veliko povećanje izdataka za komunikacije je isključivo vezano za veći nivo posjedovanja i korištenja mobilnih telefona, Internet priključaka i, uz blaži uticaj, fiksnih telefonskih usluga (sa druge strane, izdaci za razgovore na javnim govornicama su se smanjili).

Tabela 7.14. Posjedovanje opreme za komunikaciju, 2004., 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Godina	Oprema za komunikaciju				
	Telefon	Mobilni telefon	Telefon sa automatskom sekretaricom	Fax	Internet priključak
2004.	70,4	46,3	1,5	1,6	6,6
2007.	77,1	71,0	1,9	1,4	10,9

Povećanje izdataka za prevoz je uglavnom uzrokovano većim izdacima za kupovinu automobila (procenat domaćinstava koja posjeduju automobile porastao je sa 47,5% na 51,9%), motora, skutera i mopeda. Povećanje je također evidentno kod potrošnje goriva, posebno izdataka i frekvencija kupovine za dizel (čija je cijena porasla za oko 16%, dok je porast bio 14% za bezolovno gorivo).

Sa druge strane, uočeno je smanjenje učešća domaćinstava koja imaju izdatke za javni prevoz, posebno za međugradski prevoz autobusom; povećanje učešća se odnosi samo na broj domaćinstava sa izdacima za školski prevoz i prevoz taksijem (gdje je povećanje indeksa cijena oko 17%).

Tabela 7.15. Posjedovanje vozila, 2004., 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Godina	Vozila			
	Automobil	Motocikl	Motor, skuter, moped	Bicikl
2004.	47,5	1,5	1,4	24,0
2007.	51,9	1,0	1,9	24,1

Povećanje izdataka za zdravlje uglavnom je uzrokovano većim izdacima za farmaceutske proizvode i lijekove, kao i brojem domaćinstava koja troše za ove usluge i proizvode. Izdaci su se takođe povećali za zubarske usluge (frekvencija je ostala ista), dok je blago smanjenje uočeno za prateće medicinske usluge i ostale tretmane, iako je procenat domaćinstava sa ovim izdacima uglavnom ostao isti.

Izdaci za odjeću i obuću uglavnom ukazuju na porast za ženske i dječije artikle (uglavnom zbog većeg broja domaćinstava koja kupuju ove proizvode). Blago povećanje uočeno je za muške artikle, dok je smanjenje uočeno u broju domaćinstava koja kupuju konce i tkanine za šivenje i pletenje.

Povećanje izdataka za ostale proizvode i usluge uglavnom je uzrokovano porastom izdataka za godišnju registraciju vozila (djelomično zbog povećanja frekvencije) i za artikle i usluge vezane za ličnu higijenu, uključujući frizerske usluge. Sa druge strane, uočeno je smanjenje u izdacima za vađenje dokumenata uzrokovano velikim smanjenjem broja domaćinstava koja koriste ove usluge (visoke frekvencije u 2004. godini su uzrokovane izmjenom zakonodavstva u 2003. godini, koje je dovelo do izdavanja novih ličnih karata, pasoša i vozačkih dozvola).

Zadnja kategorija izdataka koja ukazuje na pozitivnu varijaciju koja je veća nego prosječna, odnosi se na struju, plin, vodu i ostale energente. Kod svih stavki, uočeno je povećanje i u izdacima, najvjerovatnije povodom porasta cijena, i u frekvencijama (posebno za stambene usluge). Blago smanjenje uočeno je samo za proizvode potrošene iz vlastite proizvodnje (drva za ogrjev).

Čini se da je dinamika izdataka za potrošnju u Federaciji BiH i Republici Srpskoj u skladu sa stopom inflacije, dinamikom cijena i višim standardom života. Ustvari, nekoliko indikatora doprinosi stvaranju ovakve slike, posebno za domaćinstva u Federaciji BiH. Izdaci za potrošnju u Federaciji BiH su se povećali za sve kategorije, izuzev za izdatke za smještaj u hotelima, gdje povećanje nije statistički značajno, dok je u Republici Srpskoj povećanje uglavnom uzrokovano većim izdacima za hranu, zdravlje, prevoz, komunikacije i ostale proizvode i usluge.

Tabela 7.16. Prosječni mjesečni izdaci po geografskom području i kategorijama izdataka, 2004., 2007. god.
(vrijednosti u KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	2004. (KM)			2007. (KM)			Varijacija (%)		
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH
UKUPNO - HRANA I PIĆE	432,62	419,12	428,98	535,51	473,18	429,87	23,8	12,9	0,2
- Potrošnja iz vlastite proizvodnje	49,21	96,29	20,79	46,44	91,54	29,72	-5,6	-4,9	43,0
Duhan	29,39	23,95	40,74	34,59	24,91	31,71	17,7	4,0	-22,2
Odjeća i obuća	70,01	59,96	65,27	91,10	66,64	45,05	30,1	11,1	-31,0
Stanovanje	213,12	196,00	265,48	243,63	198,32	223,17	14,3	1,2	-15,9
El. energija, plin, voda i ostali energenti	99,77	94,60	87,00	121,59	100,93	128,61	21,9	6,7	47,8
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	:	:	:	92,81	68,52	73,99	:	:	:
Zdravstvo	45,30	53,66	41,59	59,89	64,98	56,21	32,2	21,1	35,2
Prevoz	132,93	121,82	145,34	184,05	156,00	148,84	38,5	28,1	2,4
Komunikacije	35,66	28,83	30,18	55,24	42,89	39,73	54,9	48,8	31,6
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	54,40	41,41	43,56	63,62	44,12	38,12	16,9	6,5	-12,5
Obrazovanje				8,47	7,36	9,22			
Ugostiteljske usluge	26,36	17,88	21,65	37,06	23,00	13,78	40,6	28,6	-36,4
Usluge smještaja	12,07	7,68	6,50	12,96	11,17	:	7,4	45,4	:
Ostali proizvodi i usluge	86,20	70,19	78,80	108,21	81,87	71,16	25,5	16,6	-9,7
UKUPNO - NEPREHRANA	913,83	808,21	910,55	1.113,21	890,72	888,60	21,8	10,2	-2,4
UKUPNO	1.346,45	1.227,33	1.339,52	1.648,72	1.363,90	1.318,47	22,4	11,1	-1,6

U Brčko distriktu BiH, dinamika potrošnje se znatno razlikuje: u 2007. godini potrošnja se ne razlikuje znatno u odnosu na 2004. godinu i niža je u odnosu na Federaciju BiH i Republiku Srpsku.

Smanjenje izdataka za potrošnju u Brčko distriktu BiH može biti uzrokovano i) smanjenjem plata za 10% za državne službenike, koje se dogodilo 2005. godine; ii) manjim učešćem sive ekonomije u 2007. godini u poređenju sa 2004. godinom, zbog manjeg obima trgovine u Brčko distriktu BiH.

Iako se rezultati za Brčko distrikt BiH moraju posmatrati sa rezervom (zbog malog uzorka korištenog za procjenu), može se reći da je povećanje izdataka uočeno za: i) struju, plin, vodu i ostale energente; ii) komunikacije, a to su izdaci koji se vrlo teško mogu izbjeći ili ograničiti.

Štaviše, analiza potrošnje iz vlastite proizvodnje u Brčko distriktu BiH ukazuje na blago povećanje, suprotno od smanjenja u Federaciji BiH i Republici Srpskoj.

Čini se da svi indikatori, uključujući i kvalitativne informacije, potvrđuju nedostatak ekonomskog rasta u Brčko distriktu BiH.

Tabela 7.17. Glavna stambena jedinica po zakonskom statusu korištenja i geografskom području, 2004., 2007. god.
(struktura u procentima)

Geografsko područje	Zakonski status korištenja		
	Vlasnik ili suvlasnik	Zakupac ili podstanar	Ostalo
2004.			
Federacija BiH	89,6	3,4	7,0
Republika Srpska	87,6	6,4	6,0
Brčko distrikt BiH	92,3	4,1	3,6
2007.			
Federacija BiH	91,2	3,5	5,4
Republika Srpska	91,1	4,0	4,9
Brčko distrikt BiH	92,7	:	:

Brčko distrikt BiH je jedino područje gdje se procenat domaćinstava koja posjeduju glavnu stambenu jedinicu (vrijednost je u 2004. godini bila najveća) nije povećao (u 2007. godini, procenat je veoma sličan kao u ostala dva područja) i gdje nema smanjenja u procentu besplatnog korištenja glavne stambene jedinice.

Štaviše, čini se da se uslovi stanovanja domaćinstava u Brčko distriktu BiH nisu poboljšali u odnosu na 2004. godinu, barem ne na isti način kao u ostala dva geografska područja.

Tabela 7.18. Karakteristike glavne stambene jedinice po geografskom području, 2004., 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Karakteristike					
	Kupatilo sa WC-om	WC	Tekuća voda	Električna energija	Garaža	Bašta
2004.						
Federacija BiH	93,0	19,1	92,3	99,6	33,6	54,2
Republika Srpska	82,3	16,7	84,6	99,3	33,7	58,8
Brčko distrikt BiH	92,6	15,4	93,8	100,0	42,4	33,5
2007.						
Federacija BiH	95,9	19,7	96,9	100,0	38,6	54,9
Republika Srpska	88,0	14,7	89,6	99,6	37,8	57,5
Brčko distrikt BiH	95,0	20,4	88,9	100,0	38,2	33,5

Isti rezultat se dobije prilikom analize posjedovanja trajnih potrošnih dobara u glavnoj stambenoj jedinici: jedino jasno poboljšanje u Brčko distriktu BiH se odnosi na opremu za čišćenje, peći, bojlere i nape.

Tabela 7.19. Posjedovanje trajnih potrošnih dobara po geografskom području, 2004., 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Trajna potrošna dobra								
	Električni / plinski šporet	Peć na ugalj ili drva	Frižider, zamrzivač i sl.	Mašina za suđe	Mašina za veš	Aparati za čišćenje	Peć, bojler, napa	Klima-uređaj	Mašina za šivenje i pletenje
2004.									
Federacija BiH	91,5	81,0	96,5	9,1	82,9	86,4	84,8	3,0	14,8
Republika Srpska	86,4	91,1	95,4	3,6	73,6	78,3	73	2,0	17,9
Brčko distrikt BiH	93	91,3	99,2	(6,6)	84,8	88	63,9	4,5	(9,6)
2007.									
Federacija BiH	93,1	81,6	98,3	12,2	89,5	91,9	90,0	5,2	14,5
Republika Srpska	87,3	90,2	96,3	5,6	80,1	83,0	80,2	5,1	15,7
Brčko distrikt BiH	91,6	87,0	99,4	(7,5)	86,7	93,0	86,5	:	(9,0)

U poređenju sa druga dva geografska područja, u Brčko distriktu BiH, nema poboljšanja u nivou posjedovanja vozila ili bicikla.

Tabela 7.20. Posjedovanje vozila po geografskom području, 2004., 2007. god. (vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Vozila			
	Automobil	Motocikl	Motor, skuter, moped	Bicikl
2004.				
Federacija BiH	48,7	1,6	1,6	23,6
Republika Srpska	45,1	1,5	1,2	24,3
Brčko distrikt BiH	56,9	:	:	31,6
2007.				
Federacija BiH	53,3	1,1	1,7	21,6
Republika Srpska	49,6	(0,8)	2,1	28,3
Brčko distrikt BiH	52,2	:	:	27,8

U 2007. godini, Brčko distrikt BiH postaje područje sa najnižim procentom posjedovanja opreme za komunikacije, iako je blago povećanje uočeno za fiksne i mobilne telefone.

Tabela 7.21. Posjedovanje opreme za komunikacije po geografskom području, 2004., 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Oprema za komunikacije				
	Telefon	Mobilni telefon	Telefon sa automatskom sekretaricom	Fax	Internet
2004.					
Federacija BiH	77,8	47,5	1,7	1,6	7,7
Republika Srpska	58,9	44,5	(1,1)	(1,4)	4,8
Brčko distrikt BiH	59,2	45,4	(3,4)	:	6,3
2007.					
Federacija BiH	81,5	74,4	2,3	1,5	12,3
Republika Srpska	69,8	65,5	(1,1)	(1,0)	8,7
Brčko distrikt BiH	71,1	62,5	:	:	:

Konačno, posjedovanje opreme za rekreaciju i slobodno vrijeme u Brčko distriktu BiH, koje je znatno povećano u druga dva područja, ostalo je isto kao i u 2004. godini. Posebno, posjedovanje računara, koje je 2004. godine veoma slično situaciji u Federaciji BiH, u 2007. godini postaje najniže i za više od deset procentnih

poena niže nego u Federaciji BiH. Ista situacija je uočena za posjedovanje Internet priključka, DVD uređaja i Hi-Fi sistema.

Tabela 7.22. Posjedovanje opreme za rekreaciju i slobodno vrijeme po geografskom području, 2004., 2007. god.
(vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Oprema za rekreaciju i slobodno vrijeme						
	Televizor	Video rekorder/ DVD	HiFi sistem	Satelitska antena	Personalni računar, štampač	Internet usluge	Muzički instrument
2004.							
Federacija BiH	96,2	51,2	54,6	30,1	14,5	0,7	4,8
Republika Srpska	92,7	37,0	24,8	9,2	9,7	(0,6)	4,6
Brčko distrikt BiH	98,9	54,3	37,2	11,9	14,0	:	:
2007.							
Federacija BiH	97,8	65,2	72,2	19,1	28,3	1,1	5,1
Republika Srpska	94,9	43,2	48,2	8,9	20,4	(0,9)	4,1
Brčko distrikt BiH	98,9	53,6	31,8	(8,1)	17,7	:	:

U 2007. godini, procenat domaćinstava koja su se izjasnila da štede dio prihoda je uglavnom isti kao i u 2004. godini. Međutim, određene razlike uočene su između geografskih područja: u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, situacija je uglavnom ista, uz blago poboljšanje, dok se u Brčko distriktu BiH procenat domaćinstava koja nisu bila u mogućnosti štediti povećao za oko deset procentnih poena.

Tabela 7.23. Štednja po geografskom području, 2004., 2007. god. (struktura u procentima)

Štednja	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Bosna i Hercegovina
	2004.			
Nema štednje	93,3	96,1	86,5	94,2
Štednja	6,3	3,7	12,9	5,4
Nema podataka	0,4	0,2	0,6	0,4
2007.				
Nema štednje	92,4	96,1	95,9	93,8
Štednja	7,6	3,9	:	6,2

Indikatori siromaštva potvrđuju sliku dobijenu analizom izdataka za potrošnju: situacija je poboljšana za Federaciju BiH, ostaje ista za Republiku Srpsku (uočena razlika nije statistički značajna) i pogoršana za Brčko distrikt BiH. U ovom području se procenat siromašnih domaćinstava povećao sa 7,8% u 2004. godini na 23,6% u 2007. godini (sa 9,5% na 25,8% za stanovništvo). Indikator jaza siromaštva (26,2% nasuprot 15,0%), koji ukazuje na nivo siromaštva, takođe potvrđuje da su siromašna domaćinstva u Brčko distriktu BiH, u prosjeku u 2007. godini, u lošijoj poziciji nego što su bila u 2004. godini.

Siromašna domaćinstva, kao rezidentna domaćinstva, uglavnom žive u Federaciji BiH i u Republici Srpskoj, dok siromašna domaćinstva koja žive u Brčko distriktu BiH predstavljaju samo 2,7% ukupnih domaćinstava, iako je vrijednost tri puta veća nego u 2004. godini (0,9%).

Tabela 7.24. Glavni indikatori relativnog siromaštva po geografskom području, 2004., 2007. god.
(apsolutne vrijednosti, vrijednosti u procentima i struktura u procentima)

	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Bosna i Hercegovina	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Bosna i Hercegovina
Veličina siromaštva (%)	2004.				2007.			
Siromašna domaćinstva	18,3	18,3	7,8	18,1	16,3	21,7	23,6	18,4
Siromašni pojedinci	18,8	17,8	9,5	18,3	17,0	20,1	25,8	18,2
Jaz siromaštva (%)								
Domaćinstva	25,0	21,0	15,0	24,0	25,2	27,5	26,2	26,2
Procentualna struktura								
Siromašna domaćinstva	61,3	37,8	0,9	100,0	55,4	41,9	2,7	100,0
Ukupno - domaćinstva	60,6	37,3	2,1	100,0	62,4	35,5	2,1	100,0
Siromašni pojedinci	63,9	35,1	1,0	100,0	59,8	37,4	2,8	100,0
Ukupno - pojedinci	62,1	36,0	1,9	100,0	64,2	33,8	1,9	100,0

8. TUMAČ POJMOVA

STATISTIČKI SIMBOLI

Primjena statističkih simbola u ovoj publikaciji, svedena je na minimum. Naredni simboli su korišteni prema potrebi:

- Nema pojave
- : Podaci su statistički nepouzdana (do 20 pojava)
- ( ) Podaci su statistički manje pouzdani (od 20 do 49 pojava)

TIPOLOGIJA NASELJENIH MJESTA U BIH

Prema važećoj statističkoj tipologiji naseljena mjesta u Bosni i Hercegovini su svrstana u dva tipa: gradska i ostala. Tip „ostalo“ obuhvata seoska i prigradska naselja.

Da bi omogućili tačnu interpretaciju informacija koje su date u ovoj publikaciji, definicije glavnih izraza i indikatora prikazane su u ovom dijelu publikacije.

Izdaci za potrošnju domaćinstava: izdaci za robe i usluge kupljene ili potrošene iz vlastite proizvodnje sa ciljem zadovoljavanja potreba domaćinstva. Uključeni su i proizvodi iz bašči domaćinstava ili sa poljoprivrednih imanja - potrošnja iz vlastite proizvodnje, robe i usluge koje daje poslodavac u vidu plaće, imputirana renta za stambene jedinice nastanjene vlasnicima ili besplatno korištene.

Prosječni mjesečni izdaci: odnos ukupnog iznosa koji su potrošila domaćinstva za određene proizvode i usluge, ili grupu proizvoda i usluga (zbir izdataka svakog domaćinstva), i ukupnog broja domaćinstava u Bosni i Hercegovini.

Domaćinstvo: društvena jedinica koja zadovoljava jedan ili više uslova „zajedničkog života“, pored stanovanja u istoj stambenoj jedinici.

Karakteristike domaćinstva su:

- a) život u istoj stambenoj jedinici i podjela troškova; drugim riječima, domaćinstvo je grupa lica koja uobičajeno žive u istoj stambenoj jedinici ili njenom dijelu (žive pod istim krovom), koja jesu ili nisu u krvnom srodstvu, i koja se zajednički hrane („jedu iz istog lonca“);
- b) postojanje porodičnih ili emocionalnih veza.

Samac koji živi, troši i hrani se samostalno, takođe predstavlja domaćinstvo.

Nosilac domaćinstva: lice koje se u svrhu ankete određuje kao takvo, bez obzira na razlog (lice na koje se domaćinstvo vodi ili za koje se izjasne članovi domaćinstva). Ako se članovi domaćinstva sami ne izjasne ko je nosilac domaćinstva, u pravilu je to lice koje najviše doprinosi prihodima domaćinstva.

Bračni status

Neoženjen/neudata: lice koje nikada nije bilo u braku i ne živi u izvanbračnoj zajednici. Djeca se uključuju u ovaj modalitet.

Žive zajedno u neformalnom braku: lica koja žive zajedno, a nisu međusobno zakonski vjenčane.

Razveden/razvedena: lice koje je zakonski razvedeno.

Rastavljen/rastavljena: lice koje ne živi zajedno sa bračnim partnerom, a nije zakonski razvedeno.

Obrazovanje

Nizak stepen obrazovanja uključuje modalitete:

Bez škole: u ovaj modalitet se uključuju djeca predškolskog uzrasta, djeca koja još uvijek pohađaju osnovnu školu i starija lica bez bilo kakve stečene školske diplome.

Osnovna škola: u ovaj modalitet se uključuju lica koja posjeduju diplomu završene četverogodišnje ili osmogodišnje osnovne škole.

Srednji nivo obrazovanja uključuje modalitete:

Srednja škola: ovaj modalitet uključuje lica koja posjeduju diplomu trogodišnjeg ili četverogodišnjeg srednjeg obrazovanja (zanati, trgovačke škole itd.).

Viša škola, prvi stepen fakulteta ili VKV: ovaj modalitet uključuje lica koja posjeduju diplomu dvogodišnjeg ili trogodišnjeg univerzitetskog obrazovanja i diplomu visokokvalifikovanog radnika.

Visoko obrazovanje uključuje modalitete:

Fakultet ili akademija: ovaj modalitet uključuje lica koja posjeduju diplomu četverogodišnjeg, petogodišnjeg ili šestogodišnjeg univerzitetskog obrazovanja.

Specijalizacija, zvanje magistra ili doktora: ovaj modalitet uključuje lica koja posjeduju diplomu za završene specijalističke, postdiplomske ili doktorske studije.

Zaposlenost

Zaposlenost podrazumijeva radni odnos i druge oblike rada (bez obzira na tip ugovora ili angažiranja), kojim se stiču sredstva za život, odnosno svaka ekonomska aktivnost od barem jednog sata rada u sedmici posmatranja (od ponedjeljka do nedjelje).

Status tekuće aktivnosti: status definisan na osnovu slobodnog izjašnjenja članova domaćinstva.

Zaposlen: lice koje je u radnom odnosu kod poslodavca (u preduzeću, bez obzira na oblik vlasništva, državnoj instituciji ili organizaciji, banci, međunarodnoj organizaciji itd.), zatim, samozaposleno lice (obrtnik, poljoprivrednik na vlastitom gazdinstvu), lice u slobodnom zanimanju (slikar, muzičar itd.), pomažući član na poljoprivrednom imanju ili obrtu i sva druga lica koja su radila i za to bila plaćena (u novcu ili naturi).

Nezaposlen: lice koje je izgubilo posao, traži posao i ponuđeni posao može prihvatiti. Lica koja traže zaposlenje prvi put isključuju se iz ovog modaliteta i uključuju se u modalitet „traži prvo zaposlenje“.

Traži prvo zaposlenje: lice koje nikada nije radilo i prvi put traži posao.

Domaćica: lice koje vodi brigu o porodici i domaćinstvu. Ovaj modalitet definiše aktivnost, a ne odnos sa drugim licima, bez obzira na spol ili bračni status. Uključuje i lica koja primaju porodičnu penziju, a nisu radila u prošlosti.

Penzioner: lice koje prima penziju nakon prestanka aktivnog radnog života.

Ostali modaliteti uključuju:

Student/učenik srednje škole: lice koje studira ili pohađa srednju školu.

Nesposoban za rad: lice koje je zbog izvjesnih razloga nesposobno za rad (bolest, invaliditet, starost, sl.).

Status u zaposlenju

Poslodavac: vlasnik ili suvlasnik preduzeća, radnje ili slobodnog zanimanja koji zapošljava radnike.

Samozaposlenik ili slobodno zanimanje: vlasnik ili suvlasnik preduzeća, radnje ili slobodnog zanimanja, individualni poljoprivrednik koji ne zapošljava radnike (advokati, trgovački putnici, umjetnici, zanatlije, individualni poljoprivrednici i sl.).

Stalno zaposlenje ili ugovor na neodređeno vrijeme podrazumijeva:

Zaposlen kod poslodavca: zaposlen u državnom (privatnom) preduzeću, obrtu ili slobodnoj profesiji i prima naknadu za svoj rad.

Neplaćeni i/ili pomažući radnik u porodičnoj firmi: radi kao pomažući član na porodičnom poljoprivrednom gazdinstvu, preduzeću ili obrtu bez posebne ili redovne naknade.

Pripravnik: lice koje je završilo srednju ili višu školu, odnosno fakultet, koje prvi put zasniva radni odnos u tom zanimanju i koje je obavezno položiti stručni ispit.

Zaposleni po drugom tipu ugovora:

Privremeno zaposlenje ili ugovor određenog trajanja: lice koje je zaposleno na osnovu rješenja ili ugovora ograničenog trajanja bez obzira na dužinu radnog angažmana (bitno je da nije na neodređeno vrijeme).

Privremeni posao bez ugovora: lice koje radni odnos zasniva na usmenom dogovoru.

Plaćanje po dogovoru za obavljeni posao: odnosi se na posao jednokratnog karaktera zasnovan na usmenom dogovoru.

Sezonski radnik: lice koje radi na sezonskim poslovima (poljoprivredni radnici i sl.).

Stanovanje

Sistem grijanja: predstavlja centralno grijanje iz toplana, etažno grijanje ili pojedinačne peći i ostale načine grijanja kojima se zagrijava kompletna stambena jedinica.

Siromaštvo

Linija siromaštva: prag u odnosu na izdatke za potrošnju po kojem se domaćinstva svrstavaju u kategoriju siromašnih domaćinstava ili onih koja nisu siromašna. Prag je postavljen na 60% medijane mjesečnih izdataka za potrošnju.

Izjednačeni izdaci za potrošnju domaćinstava: mjesečni izdaci domaćinstva podijeljeni sa ekvivalentnom veličinom domaćinstva, prema tzv. „modificiranoj skali ekvivalentnosti – OECD“.

Veličina siromaštva: procenat siromašnih domaćinstava dobijen na sljedeći način:

$$HCR = \frac{\sum_{i=1}^p w_i}{\sum_{i=1}^n w_i} \times 100$$

gdje je

n = ukupan broj domaćinstava iz uzorka

p = ukupan broj siromašnih domaćinstava iz uzorka

w_i = ponder za i -to domaćinstvo iz uzorka

Jaz siromaštva: mjeri koliko je (u procentima) prosječan izdatak za potrošnju siromašnih domaćinstava ispod praga siromaštva, primjenom sljedeće formule:

$$PG = \frac{\sum_{i=1}^p (e_i^* - PL) \times w_i}{\sum_{i=1}^p PL \times w_i} \times 100$$

gdje je:

e_i^* = ekvivalentan izdatak i -tog domaćinstva iz uzorka

PL = linija siromaštva

Omjer kvintila S80/S20: poredi ukupan ekvivalentan izdatak gornjeg kvintila sa izdatkom najnižeg kvintila (20% najniže ekvivalentne distribucije). Može se izraziti na sljedeći način:

$$HCR = \frac{\sum_{i=1}^t e_i^* w_i}{\sum_{i=1}^b e_i^* w_i} \times 100$$

gdje je:

t = 20% domaćinstava iz uzorka sa najvećim ekvivalentnim izdatkom

b = 20% domaćinstava iz uzorka sa najmanjim ekvivalentnim izdatkom.

9. INDEKS STATISTIČKIH TABELA

Tabela 1	Stanovništvo po starosnoj dobi i spolu, 2007. god.
Tabela 2	Stanovništvo po starosnoj dobi, spolu i geografskom području, 2007. god.
Tabela 3	Stanovništvo od 15 i više godina po bračnom statusu, starosnoj grupi i geografskom području, 2007. god.
Tabela 4	Stanovništvo od 15 i više godina po bračnom statusu, starosnoj grupi i spolu, 2007. god.
Tabela 5a	Stanovništvo od 6 i više godina po stepenu obrazovanja i geografskom području, 2007. god. (apsolutne vrijednosti)
Tabela 5b	Stanovništvo od 6 i više godina po stepenu obrazovanja i geografskom području, 2007. god. (struktura u procentima)
Tabela 6a	Stanovništvo od 6 i više godina po stepenu obrazovanja i spolu, 2007. god. (apsolutne vrijednosti)
Tabela 6b	Stanovništvo od 6 i više godina po stepenu obrazovanja i spolu, 2007. god. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)
Tabela 7	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po geografskom području i kategoriji izdataka, 2007. god.
Tabela 8a	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka, Bosna i Hercegovina, 2007. god.
Tabela 8b	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka, Federacija Bosne i Hercegovine, 2007. god.
Tabela 8c	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka, Republika Srpska, 2007. god.
Tabela 8d	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka, Brčko distrikt BiH, 2007. god.
Tabela 9a	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka, Bosna i Hercegovina, 2007. god.
Tabela 9b	Prosječni mjesečni izdaci po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka, Federacija Bosne i Hercegovine, 2007. god.
Tabela 9c	Prosječni mjesečni izdaci po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka, Republika Srpska, 2007. god.
Tabela 9d	Prosječni mjesečni izdaci po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka, Brčko distrikt BiH, 2007. god.
Tabela 10a	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Bosna i Hercegovina, 2007. god.
Tabela 10b	Prosječni mjesečni izdaci po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Federacija Bosne i Hercegovine, 2007. god.
Tabela 10c	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Republika Srpska, 2007. god.
Tabela 10d	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Brčko distrikt BiH, 2007. god.
Tabela 11a	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategoriji izdataka, Bosna i Hercegovina, 2007. god.
Tabela 11b	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Federacija Bosne i Hercegovine, 2007. god.
Tabela 11c	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Republika Srpska, 2007. god.
Tabela 11d	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju i kategorijama izdataka nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Brčko distrikt BiH, 2007. god.

10. STATISTIČKE TABELE

Tabela 1. Stanovništvo po starosnoj dobi i spolu, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Starosna grupa	Muškarci	Žene	Ukupno
0	0,6	0,4	0,5
1	0,9	0,8	0,9
2	1,0	1,0	1,0
3	1,0	0,8	0,9
4	1,0	1,0	1,0
0-4	76.850	72.559	149.409
5	1,0	1,1	1,1
6	1,2	1,0	1,1
7	1,2	1,2	1,2
8	1,3	1,2	1,3
9	1,5	1,2	1,3
05-09	105.295	100.656	205.951
10	1,7	1,5	1,6
11	1,7	1,4	1,6
12	1,6	1,5	1,5
13	1,3	1,2	1,2
14	1,2	1,2	1,2
10-14	125.458	121.010	246.468
15	1,2	1,1	1,2
16	1,6	1,4	1,5
17	1,7	1,3	1,5
18	1,5	1,5	1,5
19	1,8	1,5	1,6
15-19	131.222	119.363	250.585
20	1,5	1,5	1,5
21	1,5	1,6	1,5
22	1,5	1,4	1,4
23	1,6	1,3	1,5
24	1,6	1,4	1,5
20-24	129.761	125.869	255.631

Starosna grupa	Muškarci	Žene	Ukupno
25	1,4	1,4	1,4
26	1,4	1,2	1,3
27	1,6	1,5	1,5
28	1,3	1,5	1,4
29	1,4	1,3	1,3
25-29	118.374	122.258	240.632
30	1,1	1,3	1,2
31	1,2	1,2	1,2
32	1,4	1,3	1,3
33	1,4	1,2	1,3
34	1,2	1,2	1,2
30-34	108.618	107.538	216.156
35	1,3	1,3	1,3
36	1,3	1,1	1,2
37	1,3	1,2	1,2
38	1,3	1,3	1,3
39	1,3	1,4	1,3
35-39	109.114	112.186	221.300
40	1,5	1,3	1,4
41	1,3	1,2	1,2
42	1,6	1,5	1,6
43	1,6	1,5	1,6
44	1,5	1,7	1,6
40-44	127.365	127.272	254.637
45	1,6	1,4	1,5
46	1,6	1,6	1,6
47	1,5	1,8	1,6
48	1,6	1,6	1,6
49	1,7	1,6	1,6
45-49	134.895	140.436	275.332
50	1,4	1,3	1,4
51	1,7	1,3	1,5
52	1,4	1,3	1,4
53	1,5	1,3	1,4
54	1,2	1,3	1,3
50-54	121.657	117.451	239.108

Starosna grupa	Muškarci	Žene	Ukupno
55	1,3	1,5	1,4
56	1,1	1,0	1,0
57	1,0	1,3	1,2
58	1,1	1,2	1,2
59	1,1	1,3	1,2
55-59	94.278	113.455	207.733
60	1,1	1,1	1,1
61	1,0	1,1	1,0
62	0,9	0,9	0,9
63	0,7	0,9	0,8
64	0,9	0,9	0,9
60-64	77.299	86.655	163.954
65	0,8	1,1	1,0
66	1,0	1,1	1,0
67	1,0	1,2	1,1
68	1,0	1,2	1,1
69	1,0	1,1	1,1
65-69	80.792	100.641	181.433
70	1,0	1,2	1,1
71	1,1	1,0	1,0
72	0,9	0,9	0,9
73	0,7	1,1	0,9
74	0,7	1,0	0,9
70-74	73.974	91.417	165.391
75	0,7	0,8	0,8
76	0,5	0,6	0,6
77	0,6	0,7	0,6
78	0,5	0,6	0,5
79	0,4	0,8	0,6
75-79	45.303	62.659	107.962
80	(0,3)	0,4	0,3
81	(0,3)	(0,3)	0,3
82	(0,2)	(0,3)	0,2
83	:	(0,2)	0,2
84	(0,2)	:	0,2
80-84	17.584	25.409	42.993
85 i više	(6.407)	16.073	22.480
Ukupno (=100%)	1.684.248	1.762.908	3.447.156

Tabela 2. Stanovništvo po starosnoj dobi, spolu i geografskom području, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Starosna grupa	Geografsko područje					
	Federacija BiH			Republika Srpska		
	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno
0-4	4,9	4,4	4,6	4,1	3,5	3,8
05-09	6,4	6,0	6,2	6,0	5,2	5,6
10-14	8,1	7,4	7,7	6,3	5,9	6,1
15-19	8,4	7,1	7,7	6,7	6,2	6,4
20-24	8,1	7,5	7,8	6,8	6,5	6,7
25-29	7,1	7,2	7,1	7,0	6,6	6,8
30-34	6,5	6,4	6,5	6,4	5,5	6,0
35-39	6,9	6,8	6,9	5,7	5,5	5,6
40-44	7,9	7,4	7,6	6,8	6,8	6,8
45-49	7,9	8,0	7,9	8,2	8,0	8,1
50-54	7,0	6,4	6,7	7,7	7,1	7,4
55-59	4,9	6,2	5,6	7,0	6,9	6,9
60-64	4,3	4,5	4,4	5,0	5,7	5,4
65-69	4,3	5,1	4,7	5,7	6,9	6,3
70-74	3,9	4,6	4,3	5,3	6,2	5,8
75-79	2,2	3,0	2,6	3,6	4,6	4,1
80-84	0,9	1,3	1,1	(1,2)	1,8	1,5
85 i više	(0,3)	0,8	0,6	:	(1,1)	0,8
Ukupno (= 100%)	1.079.998	1.133.785	2.213.783	571.049	595.124	1.166.172
Starosna grupa	Brčko distrikt BiH			Bosna i Hercegovina		
	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno
0-4	:	(4,7)	(4,0)	4,6	4,1	4,3
05-09	(6,0)	(4,4)	5,2	6,3	5,7	6,0
10-14	(6,2)	(7,0)	6,6	7,4	6,9	7,1
15-19	(8,1)	(7,7)	7,9	7,8	6,8	7,3
20-24	(9,1)	(7,9)	8,5	7,7	7,1	7,4
25-29	(5,6)	(5,2)	5,4	7,0	6,9	7,0
30-34	(5,6)	(4,5)	5,1	6,4	6,1	6,3
35-39	(5,5)	(6,3)	5,9	6,5	6,4	6,4
40-44	(8,6)	(8,2)	8,4	7,6	7,2	7,4
45-49	(9,1)	(7,3)	8,1	8,0	8,0	8,0
50-54	(7,1)	(7,8)	7,4	7,2	6,7	6,9
55-59	(5,3)	(6,0)	5,7	5,6	6,4	6,0
60-64	(5,2)	(4,4)	4,8	4,6	4,9	4,8
65-69	(4,4)	(5,5)	4,9	4,8	5,7	5,3
70-74	(4,7)	(6,9)	5,8	4,4	5,2	4,8
75-79	:	(4,8)	(4,4)	2,7	3,6	3,1
80-84	:	:	:	1,0	1,4	1,2
85 i više	-	:	:	(0,4)	0,9	0,7
Ukupno (= 100%)	33.201	33.999	67.200	1.684.248	1.762.908	3.447.156

Tabela 3. Stanovništvo od 15 i više godina po bračnom statusu, starosnoj grupi i geografskom području, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Geografsko područje	Starosna grupa	Bračni status				Ukupno (=100%)
		Neudat/ neoženjena	Oženjen/udata, u neformalnom braku	Razveden/a ili rastavljen/a	Udovac/ica	
Federacija BiH	15-24	90,0	9,3	:	:	342.593
	25-34	35,7	62,5	(1,4)	:	300.761
	35-64	6,8	84,0	2,4	6,7	866.183
	>=65	2,6	57,2	(2,0)	38,1	293.668
	Ukupno >=15	26,8	61,9	1,8	9,5	1.803.205
Republika Srpska	15-24	90,3	9,2	:	:	152.606
	25-34	36,3	60,2	(3,0)	:	148.987
	35-64	8,6	80,1	3,5	7,8	468.776
	>=65	3,6	58,4	(1,4)	36,6	215.196
	Ukupno >=15	24,3	61,4	2,5	11,8	985.565
Brčko distrikt BiH	15-24	90,0	:	:	-	11.016
	25-34	(44,2)	55,2	:	-	7.040
	35-64	(6,0)	86,3	:	:	27.106
	>=65	:	56,3	:	41,5	11.395
	Ukupno >=15	26,2	61,4	:	10,3	56.557
Bosna i Hercegovina	15-24	90,1	9,3	:	:	506.216
	25-34	36,1	61,6	1,9	:	456.788
	35-64	7,4	82,7	2,8	7,0	1.362.065
	>=65	3,0	57,7	1,7	37,6	520.259
	Ukupno >=15	25,9	61,7	2,1	10,3	2.845.328

Tabela 4. Stanovništvo od 15 i više godina po bračnom statusu, starosnoj grupi i spolu, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti)

Spol	Starosna grupa	Bračni status				Ukupno (=100%)
		Neudat/ neoženjena	Oženjen/udata, u neformalnom braku	Razveden/a ili rastavljen/a	Udovac/ica	
Muškarci	15-24	250.050	10.506	:	:	260.984
	25-34	104.692	119.386	:	:	226.991
	35-64	63.225	572.661	14.614	14.110	664.610
	>=65	(4.355)	175.156	(3.102)	41.447	224.060
	Ukupno >=15	422.322	877.709	20.766	55.848	1.376.645
Žene	15-24	206.111	36.572	:	:	245.232
	25-34	60.030	161.991	(5.911)	:	229.795
	35-64	37.876	553.984	23.867	81.730	697.457
	>=65	11.207	125.008	(5.912)	154.071	296.198
	Ukupno >=15	315.224	877.555	37.808	238.095	1.468.682
Ukupno	15-24	456.161	47.078	:	:	506.216
	25-34	164.722	281.377	8.672	:	456.788
	35-64	101.101	1.126.645	38.481	95.840	1.362.065
	>=65	15.562	300.164	9.014	195.518	520.259
	Ukupno >=15	737.546	1.755.264	58.574	293.943	2.845.328

Tabela 5a. Stanovništvo od 6 i više godina po stepenu obrazovanja i geografskom području, 2007. god. (apsolutne vrijednosti)

Geografsko područje	Starosna grupa	Stepen obrazovanja					Ukupno
		Bez škole	Osnovna škola, 1 do 4 razreda	Osnovna škola, 1 do 8 razreda	Srednja ili druga škola, 3 godine	Srednja ili druga škola, 4-5 godina	
Federacija BiH	6-17	291.326	-	88.846	:	-	382.046
	18-34	15.493	-	111.870	160.675	220.647	544.864
	35-64	55.982	71.132	204.910	230.804	206.520	866.183
	>=65	97.525	72.845	39.935	34.622	24.508	293.668
Ukupno >=6	460.327	143.977	445.562	427.975	451.675	2.086.761	
Republika Srpska	6-17	129.859	-	37.262	:	-	167.419
	18-34	(3.990)	-	50.203	86.628	102.884	259.653
	35-64	24.295	50.808	115.509	130.488	103.146	468.776
	>=65	78.682	70.404	23.824	16.916	12.277	215.196
Ukupno >=6	236.826	121.212	226.798	234.330	218.306	1.111.044	
Brčko distrikt BiH	6-17	7.514	-	(2.767)	-	-	10.281
	18-34	:	-	3.319	5.437	4.955	14.812
	35-64	:	(2.803)	7.748	9.697	4.260	27.106
	>=65	(3.135)	4.179	(1.833)	:	:	11.395
Ukupno >=6	11.817	6.981	15.668	16.024	9.933	63.594	
Bosna i Hercegovina	6-17	428.698	-	128.876	:	-	559.747
	18-34	19.665	-	165.392	252.739	328.485	819.328
	35-64	81.264	124.743	328.168	370.988	313.926	1.362.065
	>=65	179.342	147.427	65.592	52.428	37.504	520.259
Ukupno >=6	708.970	272.170	688.028	678.328	679.915	3.261.399	

Tabela 5b. Stanovništvo od 6 i više godina po stepenu obrazovanja i geografskom području, 2007. god. (struktura u procentima)

Geografsko područje	Starosna grupa	Stepen obrazovanja							Ukupno
		Bez škole	Osnovna škola, 1 do 4 razreda	Osnovna škola, 1 do 8 razreda	Srednja ili druga škola, 3 godine	Srednja ili druga škola, 4-5 godina	Viša škola, prvi stepen fakulteta, VKV radnik, fakultet ili akademija, specijalizacija, zvanje magistra ili doktora		
Federacija BiH	6-17	76,3	-	23,3	:	-	-	382.046	
	18-34	2,8	-	20,5	29,5	40,5	6,6	544.864	
	35-64	6,5	8,2	23,7	26,6	23,8	11,2	866.183	
	>=65	33,2	24,8	13,6	11,8	8,3	8,3	293.668	
	Ukupno >=6	22,1	6,9	21,4	20,5	21,6	7,5	2.086.761	
Republika Srpska	6-17	77,6	-	22,3	:	-	-	167.419	
	18-34	1,5	-	19,3	33,4	39,6	6,1	259.653	
	35-64	5,2	10,8	24,6	27,8	22,0	9,5	468.776	
	>=65	36,6	32,7	11,1	7,9	5,7	6,1	215.196	
	Ukupno >=6	21,3	10,9	20,4	21,1	19,6	6,6	1.111.044	
Brčko distrikt BiH	6-17	73,1	-	26,9	-	-	-	10.281	
	18-34	:	-	22,4	36,7	33,5	6,2	14.812	
	35-64	:	(10,3)	28,6	35,8	15,7	5,9	27.106	
	>=65	27,5	(36,7)	(16,1)	:	:	:	11.395	
	Ukupno >=6	18,6	11,0	24,6	25,2	15,6	5,0	63.594	
Bosna i Hercegovina	6-17	76,6	-	23,0	:	-	-	559.747	
	18-34	2,4	-	20,2	30,8	40,1	6,5	819.328	
	35-64	6,0	9,2	24,1	27,2	23,0	10,5	1.362.065	
	>=65	34,5	28,3	12,6	10,1	7,2	7,3	520.259	
	Ukupno >=6	21,7	8,3	21,1	20,8	20,8	7,2	3.261.399	

Tabela 6a. Stanovništvo od 6 i više godina po stepenu obrazovanja i spolu, 2007. god. (apsolutne vrijednosti)

Spol	Starosna grupa	Stepen obrazovanja							Ukupno
		Bez škole	Osnovna škola, 1 do 4 razreda	Osnovna škola, 1 do 8 razreda	Srednja ili druga škola, 3 godine	Srednja ili druga škola, 4-5 godina	Viša škola, prvi stepen fakulteta, VKV radnik, fakultet ili akademija, specijalizacija, zvanje magistra ili doktora		
Muškarci	6-17	222.001	-	66.702	:	-	-	290.302	
	18-34	9.935	-	70.734	147.900	161.959	21.211	411.739	
	35-64	18.455	29.773	126.752	243.185	161.042	85.402	664.609	
	>=65	33.765	60.885	36.198	39.332	22.720	31.161	224.060	
	Ukupno >=6	284.155	90.659	300.385	432.016	345.720	137.774	1.590.711	
Žene	6-17	206.698	-	62.174	:	-	-	269.445	
	18-34	9.730	-	94.658	104.839	166.526	31.836	407.589	
	35-64	62.810	94.970	201.416	127.803	152.884	57.574	697.456	
	>=65	145.577	86.542	29.394	13.097	14.784	(6.804)	296.199	
	Ukupno >=6	424.815	181.512	387.642	246.312	334.194	96.214	1.670.688	
Ukupno	6-17	428.698	-	128.876	:	-	-	559.747	
	18-34	19.665	-	165.392	252.739	328.485	53.047	819.328	
	35-64	81.264	124.743	328.168	370.988	313.926	142.976	1.362.065	
	>=65	179.342	147.427	65.592	52.428	37.504	37.965	520.259	
	Ukupno >=6	708.970	272.170	688.028	678.328	679.915	233.988	3.261.399	

Tabela 6b. Stanovništvo od 6 i više godina po stepenu obrazovanja i spolu, 2007. god.
(apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Spol	Starosna grupa	Stepen obrazovanja							Ukupno
		Bez škole	Osnovna škola, 1 do 4 razreda	Osnovna škola, 1 do 8 razreda	Srednja ili druga škola, 3 godine	Srednja ili druga škola, 4-5 godina	Viša škola, prvi stepen fakulteta, VKV radnik, fakultet ili akademija, specijalizacija, zvanje magistra ili doktora		
	6-17	76,5	-	23,0	:	-	-	290.302	
	18-34	2,4	-	17,2	35,9	39,3	5,2	411.739	
	35-64	2,8	4,5	19,1	36,6	24,2	12,9	664.609	
	>=65	15,1	27,2	16,2	17,6	10,1	13,9	224.060	
	Ukupno >=6	17,9	5,7	18,9	27,2	21,7	8,7	1.590.711	
	6-17	76,7	-	23,1	:	-	-	269.445	
	18-34	2,4	-	23,2	25,7	40,9	7,8	407.589	
	35-64	9,0	13,6	28,9	18,3	21,9	8,3	697.456	
	>=65	49,1	29,2	9,9	4,4	5,0	2,3	296.199	
	Ukupno >=6	25,4	10,9	23,2	14,7	20,0	5,8	1.670.688	
	6-17	76,6	-	23,0	0,4	-	-	559.747	
	18-34	2,4	-	20,2	30,8	40,1	6,5	819.328	
	35-64	6,0	9,2	24,1	27,2	23,0	10,5	1.362.065	
	>=65	34,5	28,3	12,6	10,1	7,2	7,3	520.259	
	Ukupno >=6	21,7	8,3	21,1	20,8	20,8	7,2	3.261.399	

Tabela 7. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po geografskom području i kategoriji izdataka, 2007. god.
(vrijednosti u KM)

Kategorija izdataka	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	
Hljeb i žitarice	70,60	59,07	59,05	66,26
Meso	116,90	115,95	96,24	116,13
Riba	13,22	14,07	10,64	13,47
Mlijeko, sir i jaja	75,09	66,42	58,02	71,66
Ulja i masnoće	27,19	18,54	19,69	23,96
Voće	41,67	31,86	27,76	37,89
Povrće	49,96	46,11	45,08	48,49
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	43,15	34,16	35,97	39,81
Ostali prehrambeni proizvodi	23,95	18,72	17,52	21,96
Bezalkoholna pića	57,12	44,42	43,86	52,33
Alkoholna pića	16,67	23,86	16,03	19,21
UKUPNO - HRANA I PIĆE	535,51	473,18	429,87	511,17
Duhan	34,59	24,91	31,71	31,09
Odjeća i obuća	91,10	66,64	45,05	81,45
Stanovanje	243,63	198,32	223,17	227,10
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	121,59	100,93	128,61	114,39
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	92,81	68,52	73,99	83,79
Zdravstvo	60,44	65,29	56,21	62,08
Prevoz	184,05	156,00	148,84	173,35
Komunikacije	55,24	42,89	39,73	50,53
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	63,62	44,12	38,12	56,16
Obrazovanje	8,47	7,36	(9,22)	8,09
Ugostiteljske usluge	37,06	23,00	13,78	31,58
Usluge smještaja	12,96	11,17	:	12,24
Ostali proizvodi i usluge	108,65	81,98	71,16	98,40
UKUPNO - NEPREHRANA	1.114,21	891,14	888,60	1.030,26
UKUPNO	1.649,72	1.364,31	1.318,47	1.541,43

Tabela 8a. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka, Bosna i Hercegovina, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdataka	Broj članova				
	1	2	3	4	5 i više
Hljeb i žitarice	32,38	52,72	65,45	80,05	90,32
Meso	46,56	91,74	115,55	141,23	164,47
Riba	6,32	11,66	14,72	15,98	16,60
Mlijeko, sir i jaja	36,18	57,29	71,80	82,64	100,09
Ulja i masnoće	12,08	20,60	23,18	27,55	32,75
Voće	18,11	29,87	37,89	46,69	50,79
Povrće	22,75	41,24	48,76	57,60	64,20
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	16,67	28,68	38,34	50,31	57,85
Ostali prehrambeni proizvodi	10,39	17,44	22,35	25,56	30,73
Bezalkoholna pića	25,47	40,64	53,00	64,22	70,20
Alkoholna pića	7,20	16,87	18,40	21,48	28,48
UKUPNO - HRANA I PIĆE	234,12	408,75	509,43	613,31	706,48
Duhan	10,84	21,75	34,70	40,50	41,88
Odjeća i obuća	23,65	40,63	84,63	116,54	124,70
Stanovanje	172,42	216,79	232,10	235,79	263,14
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	68,94	101,20	120,66	129,03	139,10
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	33,01	65,78	85,57	106,99	111,8
Zdravstvo	47,34	73,03	56,89	53,47	74,99
Prevoz	30,33	100,3	180,96	253,01	258,12
Komunikacije	21	35,84	56,65	66,29	64,37
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	18,27	33,89	55,82	82,95	77,43
Obrazovanje	:	1,58	10,58	13,86	11,20
Ugostiteljske usluge	14,77	16,85	35,37	46,94	38,89
Usluge smještaja	:	:	14,55	21,35	16,16
Ostali proizvodi i usluge	35,00	68,23	103,17	128,27	138,49
UKUPNO - NEPREHRANA	478,27	780,40	1.071,64	1.294,98	1.360,28
UKUPNO	712,4	1.189,15	1.581,08	1.908,29	2.066,76

Tabela 8b. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka, Federacija Bosne i Hercegovine, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdataka	Broj članova				
	1	2	3	4	5 i više
Hljeb i žitarice	35,63	55,91	69,27	82,27	93,33
Meso	49,94	92,45	117,21	138,32	155,36
Riba	6,92	10,95	14,80	15,45	15,19
Mlijeko, sir i jaja	40,64	60,59	73,81	83,52	101,13
Ulja i masnoće	14,39	23,51	26,15	30,26	35,77
Voće	22,01	33,12	41,25	49,52	52,89
Povrće	25,03	42,52	50,30	57,83	62,58
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	18,61	31,22	41,67	52,34	59,98
Ostali prehrambeni proizvodi	12,50	19,25	24,18	26,34	32,39
Bezalkoholna pića	29,38	43,96	57,75	67,48	73,82
Alkoholna pića	6,79	14,43	16,19	17,33	24,43
UKUPNO - HRANA I PIĆE	261,84	427,91	532,57	620,66	706,86
Duhan	11,46	23,73	38,92	42,79	45,58
Odjeća i obuća	25,92	46,06	91,57	122,20	137,19
Stanovanje	187,90	236,14	246,54	242,53	283,08
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	75,26	110,54	128,09	132,55	141,43
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	37,09	74,58	94,43	112,83	118,92
Zdravstvo	55,44	77,35	53,82	49,33	65,80
Prevoz	30,73	100,90	180,82	266,22	263,11
Komunikacije	22,27	40,31	61,80	68,32	67,75
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	21,75	40,28	62,99	87,43	84,00
Obrazovanje	:	(1,73)	11,18	14,08	10,41
Ugostiteljske usluge	16,78	19,65	39,48	53,13	45,16
Usluge smještaja	:	:	(13,42)	20,79	16,55
Ostali proizvodi i usluge	42,16	75,00	109,74	134,47	150,01
UKUPNO - NEPREHRANA	530,04	852,93	1.132,80	1.346,67	1.428,99
UKUPNO	791,89	1.280,84	1.665,38	1.967,33	2.135,85

Tabela 8c. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka, Republika Srpska, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdataka	Broj članova				
	1	2	3	4	5 i više
Hljeb i žitarice	27,84	48,24	58,65	75,09	85,52
Meso	42,33	91,20	112,24	149,27	184,30
Riba	5,59	12,84	14,94	17,08	19,58
Mlijeko, sir i jaja	30,21	52,64	68,95	81,38	99,75
Ulja i masnoće	8,95	16,53	17,76	21,79	27,26
Voće	13,27	25,46	32,01	40,93	47,65
Povrće	19,46	39,22	46,45	56,95	67,95
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	14,22	24,98	32,43	45,70	53,92
Ostali prehrambeni proizvodi	7,79	15,02	19,26	23,88	27,73
Bezalkoholna pića	20,80	36,07	44,35	57,16	63,79
Alkoholna pića	7,69	20,72	22,79	30,53	36,81
UKUPNO - HRANA I PIĆE	198,16	382,92	469,83	599,77	714,26
Duhan	10,03	18,55	26,43	35,41	34,55
Odjeća i obuća	21,74	33,82	71,94	107,36	103,36
Stanovanje	151,17	189,72	205,67	219,30	224,51
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	60,41	86,89	103,75	120,40	133,63
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	27,77	53,60	70,43	91,16	100,08
Zdravstvo	38,01	68,25	64,13	61,56	91,50
Prevoz	30,47	100,74	178,43	226,71	249,57
Komunikacije	18,38	29,69	46,88	62,16	58,97
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	14,04	25,58	42,95	74,14	65,62
Obrazovanje	:	:	9,62	13,39	11,91
Ugostiteljske usluge	12,95	13,17	28,36	34,80	27,91
Usluge smještaja	:	:	:	(22,58)	(15,06)
Ostali proizvodi i usluge	26,19	59,55	92,07	115,19	118,83
UKUPNO - NEPREHRANA	414,51	682,48	958,10	1.184,20	1.235,50
UKUPNO	612,66	1.065,39	1.427,94	1.783,95	1.949,75

Tabela 8d. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka, Brčko distrikt BiH, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdataka	Broj članova				
	1	2	3	4	5 i više
Hljeb i žitarice	39,44	48,49	(53,46)	80,69	71,64
Meso	46,11	83,10	(117,72)	117,16	124,20
Riba	(5,80)	9,43	(7,24)	17,09	(12,03)
Mlijeko, sir i jaja	41,90	53,31	(50,88)	72,26	69,43
Ulja i masnoće	15,65	16,61	(16,26)	23,61	26,03
Voće	17,09	22,93	(25,27)	38,82	33,83
Povrće	29,64	43,46	(34,87)	59,99	53,1
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	16,89	27,55	(27,64)	52,24	53,12
Ostali prehrambeni proizvodi	9,78	12,86	(13,38)	24,49	26,71
Bezalkoholna pića	21,65	34,47	(41,71)	61,78	59,60
Alkoholna pića	:	(12,86)	(16,00)	(23,80)	(19,50)
UKUPNO - HRANA I PIĆE	251,66	365,08	(404,42)	571,93	550,13
Duhan	(11,43)	(26,44)	(36,86)	40,87	(44,89)
Odjeća i obuća	:	(19,54)	(69,71)	65,93	(72,99)
Stanovanje	200,77	189,83	(201,89)	259,68	263,93
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	78,23	109,47	(172,17)	141,97	157,05
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	34,74	51,27	(44,54)	150,33	(74,34)
Zdravstvo	(33,98)	45,26	(30,52)	(69,62)	(98,58)
Prevoz	(20,16)	(77,53)	(238,21)	208,33	237,86
Komunikacije	17,31	27,90	(52,82)	60,50	43,24
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	(16,20)	(14,19)	(35,83)	66,05	(61,04)
Obrazovanje	-	:	:	:	:
Ugostiteljske usluge	:	(8,91)	(16,00)	(23,57)	(17,30)
Usluge smještaja	-	-	-	:	:
Ostali proizvodi i usluge	31,93	45,35	(70,19)	118,23	89,92
UKUPNO - NEPREHRANA	456,91	617,41	(975,13)	1.240,00	1.210,06
UKUPNO	708,56	982,49	(1.379,54)	1.811,93	1.760,19

Tabela 9a. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka, Bosna i Hercegovina, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Tip domaćinstva											Ostalo
	SD<65 godina	SD>=65 godina	BPBD<65 godina	BPBD>=65 godina	BP sa 1 djetetom	BP sa 2 djece	BP sa 3 i više djece	Samohrani roditelji	SR + srodnici	BP + djetete + srodnici	BP + djetete + roditelji	
Hljeb i žitarice	33,82	31,56	56,24	48,92	65,60	80,19	89,12	60,20	85,39	90,24	86,64	68,25
Meso	54,12	42,30	104,18	83,95	116,15	141,79	147,06	96,86	151,46	170,64	157,56	134,93
Riba	8,10	5,31	14,89	9,53	15,16	15,86	14,85	12,17	15,43	16,60	17,59	15,83
Mlijeko, sir i jaja	36,74	35,86	60,91	54,27	72,13	82,78	93,90	61,43	93,29	101,38	97,02	78,60
Ulja i masnoće	12,32	11,95	22,56	19,88	23,01	27,37	30,97	21,07	32,29	33,57	31,69	24,47
Voće	19,11	17,55	33,88	26,79	38,76	47,36	47,64	33,54	45,48	50,32	51,19	39,54
Povrće	23,80	22,16	44,81	38,75	48,73	57,67	60,21	45,01	61,95	63,56	63,66	53,17
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	18,86	15,44	31,21	25,56	38,37	50,88	55,17	36,03	54,56	59,20	54,54	38,06
Ostali prehrambeni proizvodi	10,81	10,16	18,97	15,92	22,67	25,55	28,71	19,26	30,86	31,88	27,39	23,38
Bezalkoholna pića	30,07	22,88	47,24	35,07	54,60	63,66	67,79	45,76	61,23	73,75	68,16	55,14
Alkoholna pića	12,07	4,46	22,16	15,71	19,88	21,91	26,10	11,46	15,92	32,26	26,38	22,05
UKUPNO - HRANA I PIĆE	259,83	219,65	457,04	374,35	515,06	615,01	661,53	442,78	647,86	723,40	681,83	553,42
Duhan	18,05	6,78	30,75	12,32	35,42	39,58	40,79	29,61	41,18	46,30	38,72	32,53
Odjeća i obuća	46,54	10,76	60,54	17,12	87,94	120,58	148,93	73,54	81,99	116,02	111,31	72,03
Stanovanje	180,77	167,72	231,79	212,98	233,38	235,35	260,05	211,08	239,61	282,47	238,51	231,49
El. energija, plin, voda i ostali energenti	75,75	65,10	110,50	97,19	120,00	127,02	126,99	104,38	128,63	145,47	154,72	123,73
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	43,72	26,98	88,42	48,60	87,28	107,19	112,36	75,96	88,97	118,17	106,09	87,20
Zdravstvo	32,36	55,78	66,34	90,60	54,99	50,30	56,68	50,00	69,97	93,47	73,97	70,14
Prevoz	67,78	9,25	163,85	55,54	194,59	258,08	256,46	123,18	206,75	268,48	245,27	164,11
Komunikacije	32,03	14,78	43,88	26,27	57,50	67,17	64,22	49,17	59,40	63,99	64,84	51,84
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	33,37	9,77	42,23	23,67	57,75	88,45	92,34	46,29	62,98	62,47	77,41	49,74
Obrazovanje	:	-	:	:	11,04	14,25	15,66	8,86	6,63	8,96	10,34	7,22
Ugostiteljske usluge	34,66	3,57	23,06	5,97	35,29	47,69	44,70	35,96	29,74	36,74	38,42	31,80
Usluge smještaja	:	:	:	:	(14,70)	24,73	(18,73)	(12,52)	:	(16,47)	:	:
Ostali proizvodi i usluge	50,04	26,54	83,96	48,16	106,06	130,55	139,66	91,73	116,33	138,45	128,81	104,49
UKUPNO - NEPREHRANA	622,14	397,27	952,55	640,20	1.095,94	1.310,94	1.377,60	912,28	1.138,4	1.397,45	1.299,10	1.034,61
UKUPNO	881,97	616,92	1.409,60	1.014,55	1.610,99	1.925,94	2.039,10	1.355,06	1.786,29	2.120,85	1.980,93	1.588,03

Tabela 9b. Prosječni mjesečni izdaci po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka, Federacija Bosne i Hercegovine, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Tip domaćinstva											Ostalo
	SD<65 godina	SD>=65 godina	BPBD<65 godina	BPBD>=65 godina	BP sa 1 djetetom	BP sa 2 djece	BP sa 3 i više djece	Samohrani roditelji	SR + srodnici	BP + djetete + srodnici	BP + djetete + roditelji	
Hljebi i žitarice	38,22	34,24	58,19	54,02	69,35	81,40	91,00	62,17	87,02	93,66	95,18	73,08
Meso	59,40	44,87	105,89	84,54	118,41	139,15	146,21	96,97	147,52	157,39	150,80	126,97
Riba	9,09	5,76	13,45	9,01	15,16	15,32	14,24	12,65	13,73	14,74	17,92	14,12
Mlijeko, sir i jaja	43,13	39,30	63,93	57,37	73,67	83,37	96,45	65,20	96,54	101,47	98,34	81,30
Ulja i masnoće	15,63	13,73	25,84	22,83	25,63	29,85	33,05	23,52	35,04	36,19	37,83	29,93
Voće	23,80	21,06	37,52	28,92	42,00	49,80	49,39	37,21	48,32	52,87	56,41	42,59
Povrće	27,77	23,55	45,37	39,36	50,40	57,59	59,98	47,67	62,17	62,35	63,33	51,44
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	21,43	17,09	33,92	27,05	41,62	52,32	55,86	38,52	58,05	63,08	58,34	41,99
Ostali prehrambeni proizvodi	13,24	12,10	20,86	17,69	24,51	26,32	29,76	20,90	33,66	33,15	29,12	25,72
Bezalkoholna pića	34,94	26,40	50,83	38,09	59,17	66,42	71,92	48,88	65,00	78,35	72,82	59,62
Alkoholna pića	10,71	4,68	19,02	14,33	17,41	18,07	26,09	8,99	10,61	24,87	23,30	17,24
UKUPNO - HRANA I PIĆE	297,36	242,78	474,84	393,19	537,32	619,62	673,96	462,67	657,66	718,12	703,40	564,00
Duhan	17,90	8,00	33,14	14,45	38,99	41,56	43,94	31,91	45,08	50,75	43,09	36,13
Odjeća i obuća	49,00	13,53	66,34	19,37	94,44	124,08	159,55	81,39	83,40	125,22	127,63	83,94
Stanovanje	188,28	187,69	248,37	238,31	246,66	240,44	276,14	228,52	259,02	306,90	254,78	247,56
El. energija, plin, voda i ostali energenti	82,75	71,24	116,59	109,31	127,36	130,24	132,37	111,13	129,85	147,71	159,85	135,77
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	46,52	32,02	100,79	54,93	95,08	111,79	118,91	84,88	94,58	122,00	120,77	100,99
Zdravstvo	38,95	64,28	58,96	105,25	50,70	45,58	51,44	56,48	67,67	76,27	73,89	74,93
Prevoz	68,28	10,58	156,04	61,54	188,96	270,32	256,49	132,63	197,31	281,05	275,57	153,84
Komunikacije	34,50	17,24	46,80	30,69	62,18	68,46	66,43	55,30	64,63	64,85	73,86	56,84
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	38,12	12,96	49,07	28,48	65,43	90,73	97,59	52,38	62,07	66,70	91,56	59,94
Obrazovanje	:	-	:	:	11,59	13,95	14,13	8,22	(6,89)	8,53	11,71	(7,89)
Ugostiteljske usluge	39,93	4,35	25,44	8,18	38,69	52,18	46,99	42,39	35,14	43,25	51,78	38,91
Usluge smještaja	:	:	:	:	(13,06)	23,43	(18,90)	:	:	:	:	:
Ostali proizvodi i usluge	60,02	32,58	88,39	52,82	111,72	135,12	149,73	102,12	124,85	146,29	150,01	116,16
UKUPNO - NEPREHRANA	670,06	454,89	1.000,00	726,50	1.144,88	1.347,89	1.432,62	999,10	1.175,86	1.454,94	1.447,86	1.126,24
UKUPNO	967,42	697,66	1.474,84	1.119,70	1.682,20	1.967,52	2.106,58	1.461,76	1.833,52	2.173,06	2.151,25	1.690,24

Tabela 9c. Prosječni mjesečni izdaci po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka, Republika Srpska, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Tip domaćinstva											
	SD<65 godina	SD>=65 godina	BPBD<65 godina	BPBD>=65 godina	BP sa 1 djetetom	BP sa 2 djece	BP sa 3 i više djece	Samohrani roditelji	SR + srodnici	BP+dijete +srodnici	BP+dijete +roditelji	Ostalo
Hljeb i žitarice	28,21	27,61	53,52	42,24	58,47	77,10	84,59	56,95	83,30	85,26	74,90	63,26
Meso	47,83	38,99	102,64	83,66	112,09	149,88	155,09	97,51	157,88	192,12	167,55	144,00
Riba	6,97	4,75	17,38	10,24	15,60	17,01	17,66	11,52	18,82	19,51	17,23	17,73
Mlijeko, sir i jaja	29,16	30,85	56,84	50,29	69,96	82,15	88,05	54,37	88,77	102,13	96,00	76,48
Ulja i masnoće	8,50	9,23	17,91	16,17	17,81	21,67	24,23	16,54	28,12	29,73	22,91	18,58
Voće	13,65	13,04	29,07	24,23	32,57	42,09	43,31	26,89	40,90	46,90	44,00	36,59
Povrće	19,19	19,62	43,11	38,01	46,02	57,65	61,85	40,49	62,18	65,74	64,29	55,26
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	15,79	13,27	27,42	23,37	32,04	47,12	53,47	31,76	48,69	52,92	49,59	33,82
Ostali prehrambeni proizvodi	7,98	7,68	16,29	13,81	19,25	23,81	24,81	16,57	25,89	30,27	24,96	21,12
Bezalkoholna pića	24,28	18,68	42,39	31,38	45,54	57,10	54,77	40,00	54,99	66,81	61,23	50,82
Alkoholna pića	13,41	4,21	27,12	17,84	25,48	30,80	27,78	16,33	24,59	43,82	31,74	27,64
UKUPNO - HRANA I PIĆE	214,96	187,93	433,68	351,22	474,82	606,39	635,61	408,92	634,15	735,22	654,42	545,30
Duhan	18,19	5,06	26,90	9,48	27,90	34,73	28,11	24,54	34,45	39,28	32,18	28,64
Odjeća i obuća	44,77	7,72	54,34	14,62	74,96	116,00	120,27	59,51	81,02	103,04	88,21	60,29
Stanovanje	169,43	140,05	207,93	181,41	207,37	220,85	203,32	177,10	207,79	243,28	215,77	214,11
El. energija, plin, voda i ostali energenti	67,47	56,11	100,64	79,90	101,89	118,00	107,89	90,38	124,55	140,25	146,18	111,83
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	40,12	20,25	71,85	40,02	72,89	92,29	95,72	60,35	81,17	112,39	86,19	72,75
Zdravstvo	25,67	45,52	79,13	72,98	65,36	60,21	76,58	38,73	73,19	115,84	74,88	66,04
Prevoz	67,96	7,65	178,25	48,20	200,89	231,43	261,46	108,02	227,09	251,11	200,75	173,15
Komunikacije	29,52	11,59	40,58	20,35	47,73	64,56	59,17	37,92	50,93	62,67	52,30	46,94
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	27,38	5,91	33,83	17,88	42,62	84,25	74,94	35,22	65,72	56,57	57,92	39,74
Obrazovanje	:	-	:	-	10,14	15,64	17,33	(8,20)	:	(9,45)	(8,51)	(6,74)
Ugostiteljske usluge	29,63	(2,80)	20,50	3,28	28,87	38,64	40,06	24,41	(20,94)	27,29	19,28	24,32
Usluge smještaja	:	-	:	-	(27,92)	:	:	:	:	:	:	:
Ostali proizvodi i usluge	38,36	18,79	79,49	42,44	95,87	120,34	110,74	73,33	102,58	126,54	99,14	93,81
UKUPNO - NEPREHRANA	567,38	321,45	896,89	530,56	995,37	1.224,87	1.212,66	752,43	1.083,86	1.306,46	1.088,43	940,09
UKUPNO	782,34	509,38	1.330,58	881,78	1.470,19	1.831,26	1.848,27	1.161,35	1.718,01	2.041,68	1.742,85	1.485,4

Tabela 9d. Prosječni mjesečni izdaci po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka, Brčko distrikt BiH, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Tip domaćinstva											
	SD<65 godina	SD>=65 godina	BPBD<65 godina	BPBD>=65 godina	BP sa 1 djetetom	BP sa 2 djece	BP sa 3 i više djece	Samohrani roditelji	SR + srodnici	BP+dijete +srodnici	BP+dijete +roditelji	Ostalo
Hljeb i žitarice	(44,37)	37,44	(53,30)	(46,69)	(50,03)	82,38	(70,01)	:	:	:	:	:
Meso	(57,47)	(41,48)	(88,92)	(75,21)	(101,47)	118,72	(100,49)	:	:	:	:	:
Riba	:	(5,06)	(9,95)	(9,40)	:	(17,72)	:	:	:	:	:	:
Mlijeko, sir i jaja	(40,21)	42,58	(54,08)	(51,35)	(50,79)	72,49	(65,33)	:	:	:	:	:
Ulja i masnoće	:	17,15	(18,62)	(15,94)	(16,38)	23,67	(25,60)	:	:	:	:	:
Voće	:	(16,10)	(24,00)	(21,67)	(25,65)	39,38	(30,98)	:	:	:	:	:
Povrće	:	32,02	(57,57)	(37,58)	(31,98)	60,22	(52,24)	:	:	:	:	:
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	:	(15,43)	(27,31)	(29,24)	(28,22)	54,79	(48,50)	:	:	:	:	:
Ostali prehrambeni proizvodi	:	(9,18)	(16,66)	(11,48)	(13,61)	24,30	(30,76)	:	:	:	:	:
Bezalkoholna pića	(33,17)	(16,96)	(39,42)	(28,85)	(42,71)	62,50	(53,92)	:	:	:	:	:
Alkoholna pića	:	:	:	:	(12,21)	(26,34)	:	:	:	:	:	:
UKUPNO - HRANA I PIĆE	(286,94)	237,28	(407,98)	(338,07)	(379,44)	582,52	(497,85)	:	:	:	:	:
Duhan	:	:	(34,62)	:	(34,72)	(40,85)	(55,47)	:	:	:	:	:
Odjeća i obuća	:	:	:	:	(72,8)	70,52	:	:	:	:	:	:
Stanovanje	(235,04)	186,79	(217,10)	(172,79)	(192,74)	265,12	(262,13)	:	:	:	:	:
El. energija, plin, voda i ostali energenti	(79,14)	77,86	(121,54)	(116,50)	(171,35)	143,81	(128,76)	:	:	:	:	:
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	:	(26,77)	(59,23)	(50,72)	(45,41)	157,57	(53,50)	:	:	:	:	:
Zdravstvo	:	(42,73)	(40,86)	(56,07)	:	(69,13)	:	:	:	:	:	:
Prevoz	:	:	(123,55)	:	(306,41)	221,81	(209,64)	:	:	:	:	:
Komunikacije	:	(14,30)	(27,76)	(26,53)	(55,1)	60,61	(39,05)	:	:	:	:	:
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	:	:	:	:	(35,97)	71,81	:	:	:	:	:	:
Obrazovanje	-	-	-	-	:	:	:	:	:	:	:	:
Ugostiteljske usluge	:	-	:	:	:	(24,82)	:	:	:	:	:	:
Usluge smještaja	-	-	-	-	-	:	:	:	:	:	:	:
Ostali proizvodi i usluge	:	(23,69)	(51,91)	(39,48)	(70,95)	120,40	(80,31)	:	:	:	:	:
UKUPNO - NEPREHRANA	(604,06)	396,93	(722,82)	(539,25)	(1.039,31)	1.275,53	(1.115,01)	:	:	:	:	:
UKUPNO	(890,99)	634,20	(1.130,80)	(877,32)	(1.418,75)	1.858,05	(1.612,86)	:	:	:	:	:

Tabela 10a. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Bosna i Hercegovina, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)				
	Zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Hljeb i žitarice	74,30	70,29	52,88	59,56	49,75
Meso	134,31	120,25	80,40	103,93	81,93
Riba	15,94	11,82	8,62	12,62	8,39
Mlijeko, sir i jaja	80,55	73,10	53,24	66,92	49,62
Ulja i masnoće	26,24	23,07	20,34	23,01	17,21
Voće	44,10	37,12	28,47	33,85	24,42
Povrće	54,18	49,54	38,16	45,13	33,28
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	47,72	38,21	29,53	33,84	25,98
Ostali prehrambeni proizvodi	24,89	23,09	17,55	19,57	15,37
Bezalkoholna pića	61,68	53,16	39,92	44,31	36,87
Alkoholna pića	23,14	19,90	8,44	17,09	15,33
UKUPNO - HRANA I PIĆE	587,04	519,54	377,54	459,82	358,16
Duhan	38,83	35,45	19,06	23,48	20,13
Odjeća i obuća	118,98	62,31	40,75	51,42	37,71
Stanovanje	238,60	216,14	182,23	235,10	176,95
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	127,62	109,61	84,54	111,25	76,43
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	106,21	70,34	55,25	69,45	46,54
Zdravstvo	52,45	59,48	52,89	79,68	65,13
Prevoz	245,77	151,96	77,93	115,31	89,52
Komunikacije	65,79	42,44	29,46	40,58	27,61
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	78,01	49,82	27,21	38,26	33,70
Obrazovanje	12,71	6,10	3,99	3,60	(5,46)
Ugostiteljske usluge	47,37	23,30	14,33	18,44	17,43
Usluge smještaja	19,76	(6,99)	:	(6,65)	:
Ostali proizvodi i usluge	126,47	92,53	61,68	76,24	57,13
UKUPNO - NEPREHRANA	1.278,60	926,46	654,16	869,44	655,90
UKUPNO	1.865,62	1.446,00	1.301,70	1.329,26	1.014,06

Tabela 10b. Prosječni mjesečni izdaci po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Federacija Bosne i Hercegovine, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)				
	Zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Hljeb i žitarice	78,88	72,08	57,03	63,24	56,14
Meso	134,69	110,38	84,54	105,14	85,05
Riba	15,87	10,69	8,31	12,02	8,12
Mlijeko, sir i jaja	84,27	73,49	56,75	69,38	55,22
Ulja i masnoće	29,81	25,69	23,10	25,56	21,27
Voće	47,94	39,75	33,24	36,76	27,72
Povrće	55,19	51,00	40,17	46,19	36,02
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	51,03	40,12	34,37	36,03	30,86
Ostali prehrambeni proizvodi	27,07	23,02	19,51	21,27	19,89
Bezalkoholna pića	66,91	55,57	44,87	47,93	42,68
Alkoholna pića	19,74	16,27	7,77	15,12	(14,32)
UKUPNO - HRANA I PIĆE	611,41	518,04	409,66	478,65	397,31
Duhan	42,47	39,50	21,53	25,92	26,74
Odjeća i obuća	127,66	73,43	46,88	58,41	51,87
Stanovanje	250,86	231,96	198,63	253,70	211,91
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	131,75	117,06	90,30	120,87	87,53
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	114,08	79,78	58,97	77,81	64,25
Zdravstvo	50,56	52,53	55,48	79,70	59,97
Prevoz	256,69	149,29	81,42	121,08	129,71
Komunikacije	69,88	46,90	33,45	44,32	34,80
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	87,13	56,24	32,25	42,32	38,34
Obrazovanje	13,25	4,92	(4,35)	3,81	:
Ugostiteljske usluge	53,51	29,10	19,80	20,93	24,83
Usluge smještaja	19,84	:	:	(7,97)	:
Ostali proizvodi i usluge	136,61	100,40	74,35	82,72	73,84
UKUPNO - NEPREHRANA	1.354,29	987,88	721,81	939,55	812,82
UKUPNO	1.965,70	1.505,92	1.131,50	1.418,20	1.210,10

Tabela 10c. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Republika Srpska, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)				
	Zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Hljeb i žitarice	65,56	68,34	46,43	53,46	43,71
Meso	134,30	135,22	75,80	103,20	77,00
Riba	16,10	13,73	9,46	13,87	8,72
Mlijeko, sir i jaja	74,13	73,28	47,40	63,30	44,45
Ulja i masnoće	19,45	19,47	15,64	18,81	13,45
Voće	37,09	34,32	20,59	29,15	21,64
Povrće	52,23	47,37	35,07	43,56	30,78
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	41,41	35,03	21,66	30,26	20,85
Ostali prehrambeni proizvodi	20,81	23,15	14,70	16,88	11,09
Bezalkoholna pića	51,77	50,19	32,00	38,40	31,62
Alkoholna pića	29,86	25,37	9,85	20,88	15,75
UKUPNO - HRANA I PIĆE	542,72	525,47	328,60	431,77	319,06
Duhan	31,67	29,25	15,22	19,20	13,10
Odjeća i obuća	104,86	47,26	30,94	40,22	25,87
Stanovanje	214,80	191,54	152,65	202,88	143,56
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	119,26	97,15	73,05	92,94	63,64
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	90,51	57,63	50,40	55,28	30,86
Zdravstvo	56,22	67,19	49,16	80,78	71,51
Prevoz	226,56	151,28	75,00	105,31	53,77
Komunikacije	58,45	36,19	22,92	34,36	21,16
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	61,28	40,22	19,36	32,17	30,56
Obrazovanje	11,63	6,75	(3,38)	3,25	:
Ugostiteljske usluge	36,64	16,30	(5,05)	14,48	(11,38)
Usluge smještaja	20,01	:	:	:	:
Ostali proizvodi i usluge	108,22	82,79	40,67	66,10	41,16
UKUPNO - NEPREHRANA	1.140,10	829,23	543,77	751,61	513,46
UKUPNO	1.682,82	1.354,70	872,37	1.183,40	832,51

Tabela 10d. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Brčko distrikt BiH, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)				
	Zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Hljeb i žitarice	69,91	64,52	(37,22)	51,64	(48,41)
Meso	119,61	108,68	(38,36)	73,48	(105,83)
Riba	15,91	(8,38)	:	(8,17)	:
Mlijeko, sir i jaja	64,11	65,55	(45,81)	52,12	(46,92)
Ulja i masnoće	22,18	22,08	(15,77)	17,29	(15,24)
Voće	34,33	27,77	(17,18)	25,25	(19,67)
Povrće	53,79	50,68	(29,99)	38,79	(31,61)
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	44,25	43,45	(16,24)	27,89	(31,40)
Ostali prehrambeni proizvodi	21,17	23,43	(7,39)	12,95	(14,39)
Bezalkoholna pića	55,18	48,90	(24,56)	35,07	(32,86)
Alkoholna pića	21,63	(15,92)	:	(10,20)	:
UKUPNO - HRANA I PIĆE	522,09	479,34	(242,63)	352,85	(375,89)
Duhan	39,50	(40,77)	:	(23,62)	:
Odjeća i obuća	63,52	(56,40)	:	(28,44)	:
Stanovanje	235,36	240,96	(180,01)	226,98	(174,10)
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	132,84	130,33	(99,92)	142,86	(102,38)
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	112,24	64,65	(27,54)	58,99	:
Zdravstvo	51,20	(80,90)	(38,92)	55,30	(47,65)
Prevoz	204,02	(198,28)	:	112,61	:
Komunikacije	52,83	42,29	(19,36)	32,99	(21,86)
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	56,86	(55,92)	:	(15,77)	:
Obrazovanje	:	:	:	:	-
Ugostiteljske usluge	22,72	(11,24)	:	(9,39)	:
Usluge smještaja	:	:	-	-	-
Ostali proizvodi i usluge	95,77	78,80	(33,40)	49,76	(55,83)
UKUPNO - NEPREHRANA	1.092,03	1.040,85	(476,08)	760,03	(551,00)
UKUPNO	1.614,12	1.520,19	(718,71)	1.112,90	(926,89)

Tabela 11a. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategoriji izdataka, Bosna i Hercegovina, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Status u zaposlenju			
	Poslodavac	Samozaposlenik ili slobodno zanimanje	Zaposlenje na neodređeno vrijeme	Zaposlenje sa drugim tipom ugovora
Hljeb i žitarice	73,69	70,90	77,35	64,02
Meso	137,61	131,04	138,66	108,28
Riba	17,38	11,90	17,12	11,21
Mlijeko, sir i jaja	85,20	74,94	83,20	68,10
Ulja i masnoće	26,09	25,69	26,68	22,12
Voće	47,11	38,55	45,46	37,29
Povrće	55,60	55,90	54,14	47,02
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	49,05	42,64	48,81	39,08
Ostali prehrambeni proizvodi	25,40	24,35	25,46	21,51
Bezalkoholna pića	64,89	56,34	63,36	52,03
Alkoholna pića	24,37	24,40	23,43	17,24
UKUPNO - HRANA I PIĆE	606,38	556,65	603,66	487,90
Duhan	46,04	38,59	38,26	36,28
Odjeća i obuća	173,34	83,63	118,43	81,85
Stanovanje	292,94	206,94	245,50	208,56
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	156,21	115,42	126,57	114,61
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	131,46	83,81	107,73	80,27
Zdravstvo	71,99	52,65	55,59	43,48
Prevoz	383,39	201,79	241,65	164,22
Komunikacije	99,39	47,83	66,22	47,75
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	111,25	48,12	80,22	58,30
Obrazovanje	19,89	6,03	13,83	6,47
Ugostiteljske usluge	68,90	26,54	47,99	34,36
Usluge smještaja	(33,79)	(11,45)	21,38	:
Ostali proizvodi i usluge	174,39	99,99	127,98	98,56
UKUPNO - NEPREHRANA	1.762,96	1.022,77	1.291,95	978,83
UKUPNO	2.369,35	1.579,42	1.895,61	1.466,73

Tabela 11b. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Federacija Bosne i Hercegovine, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Status u zaposlenju			
	Poslodavac	Samozaposlenik ili slobodno zanimanje	Zaposlenje na neodređeno vrijeme	Zaposlenje sa drugim tipom ugovora
Hljeb i žitarice	81,19	78,28	81,21	66,73
Meso	134,91	121,11	140,47	110,86
Riba	18,12	11,73	16,90	11,30
Mlijeko, sir i jaja	92,47	80,58	86,01	71,80
Ulja i masnoće	29,86	30,51	30,38	24,38
Voće	50,92	42,98	49,51	40,43
Povrće	54,31	56,13	56,28	48,16
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	53,35	47,32	52,23	41,41
Ostali prehrambeni proizvodi	28,99	26,12	27,53	22,78
Bezalkoholna pića	72,49	61,35	68,87	55,41
Alkoholna pića	23,89	19,38	20,50	13,97
UKUPNO - HRANA I PIĆE	640,51	575,49	629,88	507,22
Duhan	46,35	43,21	42,47	39,38
Odjeća i obuća	191,44	88,63	130,36	89,88
Stanovanje	321,15	218,50	257,11	224,86
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	166,92	107,22	134,93	119,45
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	161,11	89,54	116,81	87,25
Zdravstvo	58,12	48,14	53,56	44,39
Prevoz	373,08	214,76	257,92	169,08
Komunikacije	105,31	49,48	71,39	52,96
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	138,44	52,07	90,52	65,55
Obrazovanje	23,33	4,43	14,46	6,96
Ugostiteljske usluge	76,86	31,69	55,20	39,40
Usluge smještaja	:	:	22,65	:
Ostali proizvodi i usluge	198,11	109,58	138,61	106,84
UKUPNO - NEPREHRANA	1.893,75	1.066,60	1.386,00	1.049,40
UKUPNO	2.534,27	1.642,09	2.015,90	1.556,60

Tabela 11c. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Republika Srpska, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Status u zaposlenju			
	Poslodavac	Samozaposlenik ili slobodno zanimanje	Zaposlenje na neodređeno vrijeme	Zaposlenje sa drugim tipom ugovora
Hljeb i žitarice	61,56	61,11	70,42	57,18
Meso	142,75	146,08	136,91	100,18
Riba	16,20	12,09	17,76	10,88
Mlijeko, sir i jaja	74,53	67,84	78,80	59,60
Ulja i masnoće	20,14	18,98	19,96	16,84
Voće	40,70	32,82	38,61	30,16
Povrće	57,57	56,15	50,03	44,21
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	41,97	36,40	42,62	32,49
Ostali prehrambeni proizvodi	19,36	22,23	21,67	18,62
Bezalkoholna pića	51,86	49,50	53,65	43,82
Alkoholna pića	24,93	32,16	29,03	24,88
UKUPNO - HRANA I PIĆE	551,57	535,37	559,46	438,86
Duhan	45,91	31,49	30,49	28,05
Odjeća i obuća	150,82	77,84	99,54	62,87
Stanovanje	245,00	190,19	224,82	162,80
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	135,85	123,01	111,62	102,66
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	80,37	77,93	90,44	62,17
Zdravstvo	99,07	60,19	58,00	40,67
Prevoz	419,22	181,20	213,26	150,26
Komunikacije	90,40	45,59	57,52	35,45
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	68,46	43,03	64,31	37,43
Obrazovanje	(14,45)	6,82	12,67	(5,75)
Ugostiteljske usluge	(58,95)	19,73	36,21	22,82
Usluge smještaja	:	:	(19,42)	:
Ostali proizvodi i usluge	138,11	87,66	110,13	78,86
UKUPNO - NEPREHRANA	1.583,10	958,57	1.128,40	794,13
UKUPNO	2.134,67	1.493,93	1.687,90	1.233,00

Tabela 11d. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju i kategorijama izdataka nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka, Brčko distrikt BiH, 2007. god. (vrijednosti u KM)

Kategorija izdatka	Status u zaposlenju			
	Poslodavac	Samozaposlenik ili slobodno zanimanje	Zaposlenje na neodređeno vrijeme	Zaposlenje sa drugim tipom ugovora
Hljeb i žitarice	:	(58,44)	72,94	(67,90)
Meso	:	(114,98)	110,75	(132,25)
Riba	:	:	13,47	:
Mlijeko, sir i jaja	:	(58,74)	68,58	(62,61)
Ulja i masnoće	:	(23,02)	23,48	(19,76)
Voće	:	(28,20)	32,90	(31,42)
Povrće	:	(45,98)	56,09	(47,71)
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi	:	(35,45)	45,47	(51,22)
Ostali prehrambeni proizvodi	:	(17,15)	24,23	(19,37)
Bezalkoholna pića	:	(51,07)	53,83	(52,81)
Alkoholna pića	:	(13,75)	20,97	:
UKUPNO - HRANA I PIĆE	:	(459,57)	522,72	(518,31)
Duhan	:	(47,69)	36,77	(45,49)
Odjeća i obuća	:	:	60,15	(76,69)
Stanovanje	:	(212,43)	228,50	(289,57)
Električna energija, plin, voda i ostali energenti	:	(186,95)	115,45	(117,72)
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	:	(43,93)	113,88	(96,16)
Zdravstvo	:	:	79,36	(51,16)
Prevoz	:	(239,03)	207,60	(192,73)
Komunikacije	:	(45,81)	50,07	(44,13)
Rekreacija/slobodno vrijeme i kultura	:	:	53,10	(100,72)
Obrazovanje	:	:	:	:
Ugostiteljske usluge	:	:	18,90	:
Usluge smještaja	-	:	:	:
Ostali proizvodi i usluge	:	(76,94)	93,96	(94,89)
UKUPNO - NEPREHRANA	:	(1.055,17)	1.085,70	(1.160,40)
UKUPNO	:	(1.514,74)	1.608,40	(1.678,70)